

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra kulturních a náboženských studií

Banátští Češi v Čechách po roce 1989

bakalářská práce

Autor: Petr Kubant
Studijní program: B6107 – Humanitní studia
Studijní obor: TKMB Transkulturní komunikace
Vedoucí práce: ThLic. Petr František Burda, Th.D.
Oponent práce: Mgr. Petr Macek, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor: Petr Kubant

Studium: P16K0095

Studijní program: B6107 Humanitní studia

Studijní obor: Transkulturní komunikace

Název bakalářské práce: Banátští Češi v Čechách po roce 1989

Název bakalářské práce AJ: Banat Czechs in Bohemia after 1989

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Charakteristika kulturní odlišnosti banátských Čechů ve vztahu k okolnímu obyvatelstvu a ve vztahu k obyvatelstvu ČR, banátští Češi a jazyk, banátští Češi a náboženství, banátští Češi a vztah k půdě, kulturní zvyky, tradice, mravy, vládou organizované návratové programy, demografická situace v českých vesnicích Banátu a její vývoj po roce 1989, kulturně-sociální analýza situace banátských Čechů, kteří se po roce 1989 přistěhovali do ČR, srovnání české vesnice Gernic v Banátu, vesnice banátských Čechů Skalice u Plzně a sousední české vesnice bez banátských Čechů.

R. F. Murphy: Úvod do kulturní a sociální antropologie., Praha 2004; I. T. Budil: Mýtus, jazyk a kulturní antropologie., Praha 2003; J. Svoboda: Banát., Brno 2005; J. Langhammerová: Český Banát. Život a tradice českých obyvatel rumunského Banátu., Praha 2009; R. Urbánek: Češi v rumunském Banátu., Vysoké Mýto 2003; J. Šindelářová: Čeští vystěhovalci v Banátu a jejich repatriace do České republiky., Plzeň 1997; D. Gecse, A. Gecse: Dějiny a tradice české menšiny v Rumunsku., Nadlak 2006; Kol.: Jak se mluvilo v českých vesnicích v cizině (zvukový záznam + brožura), Praha 2002; P. Blažek, P. Rosůlek: Mezi krajany v rumunském Banátu. Gernik očima studentů Fakulty humanitních studií ZČU v Plzni., Plzeň 2001; I. Dokoupil: Prázdniny u krajanů., www.banat.cz; V. Mesarč: Svatá Helena. Krajané v českých vesnicích rumunského Banátu., www.svata-helena.eu; P. Hroch: Ve Valašsku zůstáváme. Čeští krajané v Rumunsku., Praha 2002; F. Hruza: Ze Svaté Heleny do Čech., Ostrava 1995; J. Auerhan: Čechoslováci v Jugoslávii, v Rumunsku, v Maďarsku a v Bulharsku., Praha, Melantrich 1921, 207 s.; D. Bako, S. Varvari: Regional attractiveness in Romanian development regions, Revista Economica 50., 2010, č.3, s. 59-66; K. Czoernig: Ethnographie der Oesterreichischen Monarchie., III. Band, Wien, Kaiserlich-Koeniglichen Hof-und Staatsdruckerei 1857, 286 s.; R. Gräf, I. Lumperdean: Vorzeichen wirtschaftlichen Denkens. Die Erneuerung der siebenbürgischen und Banater Landwirtschaft (1711-1847), Transylvanian Review 20, 2011, č. 1, s. 111-128; C. Iordache: Gárnic: The specificity of a Czech community in Romania, Analele Universitatii din Craiova Serie Geografica 10., 2007, s. 206-216; J. Jech, M. Secká, V. Scheufler, O. Skalníková: České vesnice v rumunském Banátě. Češi v cizině 5., Praha, ÚEF ČSAV 1992, 202 s.; F. Karas: Československá větev, zapomenutá nebem i zemí. Čechové v Rumunsku., Praha, Spolek Komenský v Praze 1937, 64 s.; A. Kosinová: Česká menšina v rumunském a srbském Banátu., Komparativní analýza, Diplomová práce., Pardubice, Univerzita Pardubice, Filozofická fakulta, 2009, 94 s.; P. Klvač, A. Buček, J. Lacina (eds.), Příroda a krajina v okolí Svaté Heleny., Drnkovice, Občanské sdružení Drnka 2011, 71 s.; J. Langhammerová, J. Kvaček, P. Mašek, H. Mevaldová: Český Banát. Život a tradice českých obyvatel rumunského Banátu., Praha, Národní muzeum 2009, 112 s.; V. Míčan: Za chlebem vezdejší. O československých osadnících v Rumunsku., Brno, Nákladem Biblické Jednoty v Brně 1931, 128 s.; L. Niederle: Národopisná mapa uherských Slováků na základě sčítání lidu z roku 1900., Praha, Nákladem Národopisné společnosti československé 1903, 223 s.; M. Pavlásek: Úpadek, tradice a změny v životě obyvatel Svaté Heleny., Bakalářská práce., Brno, Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií 2006, 76 s.; M. Pékozdióvá: Zachování tradic. Srovnávací analýza Svaté Heleny a Hostětína., Diplomová práce., Brno, Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií 2012, 101 s.; J. Svoboda: Česká menšina v Rumunsku., Praha, Sdružení Banát 1999, 37 s.; J. Svoboda, I. Dokoupil: Turistický a vlastivědný průvodce českými vesnicemi v rumunském Banátě., Brno, Kudrna 2005, 159 s.; R. Urban: Češi a Slováci v Rumunsku., Nadlak, Vydavatel'stvo Ivan Krasko 2005, 168 s. (reprint knihy: Čechoslováci v Rumunsku., Bukurešť, Československý ústav zahraniční 1930); M. Válka: Sociokulturní proměny vesnice. Moravský venov na prahu třetího tisíciletí., Brno, Masarykova univerzita 2011, 224 s.;

Garantující pracoviště: Katedra kulturních a náboženských studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: ThLic. Petr František Burda, Th.D.

Oponent: Mgr. Petr Macek, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 6.10.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Banátští Češi v Čechách po roce 1989 vypracoval pod vedením vedoucího závěrečné práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 15. dubna 2021

Petr Kubant

Poděkování:

Děkuji vedoucímu mé práce, ThLic. Petrovi Františkovi Burdovi, Th.D. za řadu cenných názorů a připomínek a za čas, který mi věnoval při konzultacích. Dále děkuji banátským Čechům žijícím v České republice za jejich ochotu účastnit se výzkumu. Také bych rád vyjádřil velké poděkování panu Benjaminovi Jelínkovi z organizace Sdružení Čechů z banátských Karpat za jeho vstřícný přístup při hledání respondentů.

Anotace

Kubant, Petr. *Banátští Češi v Čechách po roce 1989*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2021. 60 s. Bakalářská závěrečná práce.

Tato bakalářská práce se zabývá současnou situací Banátských Čechů žijících na území České republiky po jejich re-emigraci z rumunského Banátu na konci devadesátých let dvacátého století. Cílem práce je objektivně zhodnotit důsledky asimilačních procesů a jejich dopad na současnou komunitu žijící v chebské oblasti zejména z pohledu transkulturních východisek. Výzkum se zaměřuje na druhou generaci Banátských Čechů, tedy na generaci Čechů, kteří se již narodili na území České republiky krajanům, kteří přišli zpět do své původní domoviny po roce 1989. Práce se zabývá tématy hledání vlastní identity, postavení ve společnosti, komparace s první generací, rodinného života, pracovně-ekonomických podmínek, kulturního odkazu předků, včetně transnacionálních vazeb. V teoretické části je popsán historický kontext migrace Čechů do banátské oblasti, vývoj a způsob života ve vesnicích Banátu, společně s příčinami jednotlivých re-emigračních tendencí. Praktická část práce je tvořena kvalitativním výzkumem, založeném na polostrukturovaných rozhovorech. Autor se snaží důkladnou analýzou získaných dat pojmenovat vlivy působící na utváření sociálních identit migrantů a jejich potomků v celospolečenském měřítku na populačním vzorku druhé generace Banátských Čechů. Stejně tak, jako přinést objektivní pohled na život Čechů, jež společensko-nacionální identita jejich předků postavila na konci devadesátých let na okraj majoritní společnosti.

Klíčová slova: Banát, migrace, emigrace, reemigrace, sociální identita

Annotation

Kubant, Petr. Banat Czechs in Bohemia after 1989. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2021. 60 pp. Bachelor Degree Thesis.

This bachelor thesis deals with the current situation of the Banat Czechs living in the Czech Republic after their re-emigration from Romanian Banat towards the end of the 1990s. In this thesis, I aim to evaluate objectively the consequences of assimilation processes and their effect on the community currently residing in the region of Cheb with the focus on transcultural basis. The research follows the second generation of Banat Czechs - that is to say - a generation of Czechs born in the Czech Republic to expats who returned to their motherland after 1989. In this work, I investigate the search for self-identity, the position in the social strata, and I conduct a comparison with the first generation in terms of family life, professional and economic conditions, cultural heritage including transnational relations. In the theoretical part, I describe the historical context of the migration of Czechs to the Banat region, the development and the way of life in villages of Banat. Also, I explain the reasons behind individual re-emigration tendencies. The research part consists of qualitative research based on semi-structured interviews. After a thorough analysis of the gathered data using the population sample of the second generation of Banat Czechs, I intend to identify the factors influencing the formation of social identities of migrants and their descendants on a national scale. Also, the findings might provide an objective view of the life of Czechs who were socially marginalised at the end of the 1990s due to the socio-national identity of their ancestors.

Keywords: Banát, migration, emigration, re-emigration, social identity

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská závěrečná práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum:.....

Podpis studenta:.....

Obsah

1	Úvod	10
1.1	Cíl práce, stanovení hypotézy	11
1.2	Metodologická východiska a sociální konstrukce reality	12
2	Historické aspekty kolonizace	15
2.1	Geografie	15
2.2	Historie	15
2.3	Životní podmínky	18
3	Prvky národního sebeurčení	20
3.1	Náboženství	20
3.2	Jazyk	20
3.3	Tradice a tvořivost	20
3.4	Výroční zvyky	21
3.5	České osady	22
3.5.1	Svatá Helena	22
3.5.2	Gerník	23
3.5.3	Rovensko	23
3.5.4	Šumice	23
3.5.5	Bígr	24
3.5.6	Eibentál	24
4	Reemigrační procesy	25
4.1	Vymezení pojmů	25
4.1.1	Migrace	25
4.1.2	Reemigrace	25
4.2	1. světová válka	26
4.3	2. světová válka	26
4.4	Pád komunistických režimů	27
5	Situace na českém území po roce 1989	30
5.1	Začátky v Čechách	30
5.2	Narativní vnímání domova	30
5.3	Transnacionální vazby	31
5.4	Zkušenosti ze života v Česku	31
6	Praktická část	33
6.1	Vymezení tématu	33

6.2	Strategie.....	35
6.3	Metoda výzkumu.....	35
7	Prezentace výsledků a jejich interpretace	37
7.1	Rozsah dílčích otázek.....	37
7.1.1	Dílčí otázka - Jakým způsobem se respondenti identifikují s českým kulturním prostředím?.....	38
7.1.2	Dílčí otázka - Jaké kulturní prvky původního prostředí si snaží zachovat a zda dochází ke kulturnímu transferu?.....	39
7.1.3	Dílčí otázka - Jakou roli hraje jejich religiozita v jejich životech?.....	40
7.1.4	Dílčí otázka - Existují aspekty diskriminačního jednání ze strany majoritní společnosti?	41
7.1.5	Dílčí otázka - Existují důvody pro vymezování se vůči české společnosti? 42	
7.1.6	Dílčí otázka - Jaké je socio-ekonomické postavení druhé generace reemigrantů?.....	43
7.1.7	Dílčí otázka - Jak silné jsou transnacionální vazby u druhé generace?	44
8	Hledání transkulturní perspektivy	46
9	Závěr	51
10	Seznam použité literatury a zdrojů	56
10.1	Literatura.....	56
10.2	Internetové zdroje	59
11	Přílohy.....	61

1 Úvod

O českých vesnicích jihovýchodního Banátu již bylo napsáno mnoho knih, článků a pojednání, přestože se někteří autoři ve svých popisech Banátu a jeho obyvatel často liší, jedno však měli všichni společné. Byli fascinováni osudy Čechů, kteří opustili svoji vlast a vydali se do neznámých končin s nejasnou představou, co je na konci jejich cesty čeká. Přesto, nebo právě proto jejich vůle, odvaha a pracovitost stály za jejich touhou změnit svůj život k lepšímu. I když jejich představy o lepším životě nebyly ani zdaleka naplněny, mohly za to, že v pusté krajině jihovýchodního Banátu vyrostly české vesnice, které se jim a dalším generacím na dlouhou dobu staly domovem. Domovem, který kopíroval život v českých zemích a který se díky své homogenitě takřka zakonzervoval ve své původní podobě do dnešních dob, tedy přinejmenším do dob nedávných.

To, že zachování tradičního koloritu českých vesnic v rumunském Banátu ve své jedinečnosti není dlouhodobě udržitelné, si uvědomují nejen některé vládní instituce obou zemí, různé dobrovolnické organizace, sdružení a spolky, ale hlavně výzkumníci, dobrodruzi a cestovatelé z Čech. Pro ně byla cesta do Banátu cestou do minulosti a místem, kde mohli na vlastní kůži poznat, jak žili jejich předkové v 19. století. Stejně tak jako se proměňuje celý svět, tak se mění i životní podmínky v českých osadách v rumunském Banátu. V důsledku globalizačních tlaků se proměňuje nejen tradiční způsob života, ale i okolí a samotní obyvatelé českých vesnic. To, co bylo v minulosti naprosto nevídané, se v současnosti stává normou, se kterou jsou místní starousedlíci každodenně konfrontováni. Banát donedávna zahalený tajemným závojem dob minulých se postupně stává místem, ze kterého postupně mizí poslední zbytky nostalgické atmosféry.

Mnoho místních obyvatel se opět vydalo na cestu. Tentokrát opačným směrem, ale se stejnou vidinou. S vidinou lepších životních podmínek v zemi zaslíbené. V očích mladé generace často nepřiměřeně idealizované České republiky. Osud bývá někdy až příliš krutý, o čemž se naši krajané opět přesvědčili poté, co se jim v jejich původní domovině dostalo ne přímo vřelého přijetí. Ovšem díky svému vysokému pracovnímu nasazení, ctížádosti a spolehlivosti začali bořit společenské předsudky a znovu pomalu získávali ztracený respekt. Dnes žijí převážně v lokalitách, které si vybrali jejich předci, jenž sem přišli po druhé světové válce. Ti, co se po příchodu usadili v Praze, kvůli zajímavějším pracovním příležitostem, postupem času splynuli se svým okolím a dnes by

je v multikulturní Praze těžko někdo poznal. Jiná situace je v lokalitách, jakými jsou Karlovarský, Plzeňský, nebo Ústecký kraj, kde tvoří polouzavřené komunity, které mají stále silnou vnitřní soudržnost, zachovávají některé zvyky, tradice, původní jazyk nebo společné oslavy zejména církevních svátků. Právě tato oblast je středem mého výzkumu, oblast, kde je stále patrná kulturní odlišnost re-emigrantů s místním obyvatelstvem.

Výzkum je zacílen na generaci, která se již považuje za Čechy s určitou kulturně historickou podmíněností. Na to, jak se s takovou situací dokáže vyrovnat, jaké kulturní prvky se snaží zachovat a které se naopak snaží ze svého života odstranit, zda je pro ni důležitý odkaz svých předků a jestli u nich převládá snaha o úplnou asimilaci, či se snaží zanechat jistou odlišnost. Na tyto a další otázky se budu snažit nalézt odpověď ve své bakalářské práci.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a část empirickou. Teoretická část je členěna do pěti kapitol. Každá kapitola obsahuje dílčí podkapitoly. V teoretické části je kladen důraz na historický kontext emigrace, dále na prvky národního sebeurčení banátských Čechů, a neméně důležité objasnění jednotlivých reemigračních procesů včetně zhodnocení současné situace první generace polistopadových reemigrantů na území České republiky. Závěr teoretické části je věnován stanovení výzkumné metody, strategie a samotného cíle výzkumu.

Empirická část bakalářské práce je tematicky rozdělena do osmi kapitol dle stanoveného výzkumného záměru, zakončená závěrem.

1.1 Cíl práce, stanovení hypotézy

Cílem práce je zmapování sociokulturního postavení druhé generace banátských Čechů žijících v Chebské oblasti. S ohledem na jednotlivé fáze integračního procesu determinující formování sociálních identit respondentů výzkumu.

Přestože jsem metodu výzkumu opřel o zakotvenou teorii, tedy o teorii induktivně odvozenou ze zkoumání jevu, který reprezentuje,¹ tak pro potřeby výzkumu jsem vycházel ze stanovené hypotézy, kterou v závěru práce podrobím analýze na základě dat získaných výše uvedenou metodou.

¹ STRAUSS, Anselm a CORBIN, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert. 1999. s. 14

Hypotéza: Druhá generace banátských Čechů se plně integrovala do českého kulturního prostředí, přičemž si zachovala osobitou identitu založenou na religiózních a rodinných vztazích.

K dosažení hlavního výzkumného cíle jsem stanovil následující dílčí výzkumné otázky, které jsou podrobněji rozpracovány v kapitole 6.1 vymezení tématu:

- **Dílčí výzkumná otázka č. 1:** Jakým způsobem se respondenti identifikují s českým kulturním prostředím?
- **Dílčí výzkumná otázka č. 2:** Jaké kulturní prvky původního prostředí se snaží zachovat a dochází-li ke kulturnímu transferu?
- **Dílčí výzkumná otázka č. 3:** Jakou roli hraje jejich religiozita v jejich životech?
- **Dílčí výzkumná otázka č. 4:** Existují aspekty diskriminačního jednání ze strany majoritní společnosti?
- **Dílčí výzkumná otázka č. 5:** Existují důvody pro vymezování se vůči české společnosti?
- **Dílčí výzkumná otázka č. 6:** Jaké je socio-ekonomické postavení druhé generace reemigrantů?
- **Dílčí výzkumná otázka č. 7:** Jak silné jsou transnacionální vazby u druhé generace?

1.2 Metodologická východiska a sociální konstrukce reality

Metodologické východisko mého výzkumu se opírá zejména o tradici fenomenologické sociologie, která svůj pohled zaměřuje na hlediska každodennosti a individuality, tradici, kterou Berger spolu s Luckmannem rozšířili o paradigma sociálního vědění. Jinak řečeno o rovinu každodenní zkušenosti sociálních aktérů jako hlavního předmětu zájmu sociologie vědění.² Právě každodennost, jak autoři zdůrazňují, je relativně stabilní a stabilizující skutečností. „*Je to svět, který má svůj původ v lidských myšlenkách a činnostech a který je právě těmito myšlenkami a činnostmi jako reálný udržován*“.³ Struktura tohoto světa je utvářena prostorem a časem, což je zároveň

² BERGER Peter L. a Thomas LUCKMANN. *Sociální konstrukce reality. Pojednání o sociologii vědění*. Brno: CDK, 1999. s. 203

³ BERGER Peter L. a Thomas LUCKMANN. *Sociální konstrukce reality. Pojednání o sociologii vědění*. Brno: CDK, 1999. s. 25

předpokladem intersubjektivního vnímání jeho aktérů. Na způsobu sociálních interakcí, prožívání reality tady a teď, vzniku typizací, nebo vztahu k anonymitě autoři demonstrují, jak se utváří sociální struktura každodenního života, jehož je základním prvkem.

Pro popis a pochopení sociálního světa je pro autory stěžejní pojem instituce, jakož to ustálené způsoby lidského jednání v sociálně definovaných životních kontextech.⁴ Jak zmiňuje Radim Marada, základní osu dialektického modelu sociální konstrukce reality představuje pojmová sekvence externalizace – objektivizace – internalizace. Tak, jak se prožívané zkušenosti zvětčují a získávají obecnou platnost, tak se stejným způsobem zvnitřňují a jsou intersubjektivně přijímány. Přestože se institucionalizace sociální reality neobejde bez restriktivních opatření, jsou to právě instituce, skrze které se člověk učí vnímat okolní svět jako upořádaný a bezpečný.

Dle mého názoru, makro-hledisko existencionálního humanismu, který ve své knize autoři prezentují, lze úspěšně přenést do mikrosvěta utváření a prožívání sociální reality v rámci výzkumu týkajícího se druhé generace banátských Čechů na našem území. To, jak aktéři výzkumu prožívají realitu každodenního života, je základním předpokladem pro pochopení konstituce jejich identit. Stejně si musí osvojovat nová schémata sociálního vědění, jeho vzorce a souvislosti, díky jejichž zvládnutí mohou aktivně vstupovat do nové sociální reality, ve které mohou být správně pochopeni a kterou mohou zároveň správně chápat. Což je pro úspěšný integrační proces nezbytné, jak ostatně Berger s Luckmannem konstatují: „*Samosebou se rozumí, že organismus a zejména osobnost nemohou být správně pochopeny mimo daný sociální kontext, v němž se formovaly.*“⁵

Jejich každodenní interakce „tváří v tvář“ v odlišně institucionalizovaném světě před ně klade nemalé nároky na uchopení prožívané reality a pochopení symbolické konstrukce sociálního světa. Díky aktivní sociální interakci „tváří v tvář“ a „tady a teď“ mohou vystupovat z anonymity, a tím odstraňovat nežádoucí typizace, které majoritní společnost nezdědka používá ke klasifikaci cizinců. Taková interakce pomáhá banátským Čechům získávat jejich osobitost bez dalšího zabarvujícího podtextu. Jistou výhodou skýtá znalost českého jazyka, která oproti ostatním migrantům pomáhá ke správnému uchopení

⁴ BERGER Peter L. a Thomas LUCKMANN. *Sociální konstrukce reality. Pojednání o sociologii vědění.* Brno: CDK, 1999. s. 205

⁵ BERGER Peter L. a Thomas LUCKMANN. *Sociální konstrukce reality. Pojednání o sociologii vědění.* Brno: CDK, 1999. s. 54

symbolického světa českého sociokulturního prostředí a tím i lepšímu zvládnutí socializačního procesu. Přesto se nevyhnou sekundárním habitualizačním procesům nových činností, stejně tak jako odstranění některých návyků získaných v rámci dříve prožívané sociální reality. Tyto a další mechanismy se stávají předpokladem pro úspěšné osvojování si sociálních rolí aktérů v nově institucionalizovaném světě a správné uchopení vlastních sociálních identit v sociální realitě českého kulturního prostředí.

2 Historické aspekty kolonizace

2.1 Geografie

Oblast rumunského Banátu se nachází v jihozápadním Rumunsku v jižní části horského oblouku Karpat v takzvané Dunajské soutěsce. Jedná se o pozoruhodnou přírodní oblast, kde koryto Dunaje linoucí se kaňony jurských vápenců vytváří spolu s horskými masivy nezapomenutelné scenérie. Ne náhodou se břeh Dunajské soutěsky stal v roce 2000 součástí 18 přírodních rezervací nesoucí společný název Přírodní park Železná vrata. Asi nejvýstižněji tento kraj popsal ve své knize učitel z Nové Moldavy Alexandru Moisi, který okouzlen zdejšími přírodními krásami napsal „*Je třeba chodit z místa na místo a kochat se krásou a kouzlem tohoto kraje. Příroda tu vytvořila tolik nádherných míst jako nikde jinde v naší zemi*“.⁶ Díky mírnému kontinentálnímu klimatu se středomořskými prvky jsou zde příznivé podmínky pro zemědělskou činnost. Člověk tuto krajinu využíval od nepaměti. Důkazem toho jsou archeologické vykopávky dokazující život v těchto místech už z doby kamenné. Oblast je hojně zalesněna, na svazích se rozprostírají pastviny, v údolních závrtkách zase pole, na březích Dunaje mokřady, to vše doplňují časté švestkové sady. Nelze opomenout uhelné sloje a naleziště měděné rudy, azbestu a chromu, které po určitou dobu hrály významnou roli v získávání obživy místního obyvatelstva. Vzhledem k poloze území, které je jakýmsi rozhraním mezi středoevropským a středomořským klimatem, je zde patrná značná druhová diverzita jak rostlin, tak i živočichů.

2.2 Historie

Historie území, které je nazýváno Banát, je poměrně dobře zmapovaná již od dob antiky. Pro účel této práce postačí zmínit se o historických událostech až od dob vrcholného a pozdního středověku.

Oblast Banátu byla od 10. st. součástí Uherského království, a to až do poloviny 16. st., kdy území ovládla Osmanská říše. Turci toto území ovládali do roku 1718. Jejich nadvláda byla ukončena takzvaným požareváckým mírem a správa připadla pod habsburskou monarchii. Banát byl svěřen Rakousku až do roku 1778, poté jeho správu převzaly Uhry. Krajina se po odchodu Turků stala téměř neobydlenou až na zanedbatelné počty původních obyvatel tvořených Rumuny a Srby doplněné o etnické skupiny cikánů,

⁶ MOISI, Alexandru. Monografia Clisurei. Oravita. 1938, str. 74

Židů a Turků. Ve vylidněném území spatřovaly rakouské úřady vojenskostrategickou a hospodářskou nevýhodu.⁷ Toho si byli moc dobře vědomi habsburští císařové Karel IV., Marie Terezie, Josef II. i František I., kteří svými zákony a nařízeními podporovali postupnou kolonizaci Banátu.⁸ Kolonizace banátských rovin severu a západu byla zahájena krátce po vyhnání Turků, kdy do této oblasti přicházeli převážně sasští a švábští Němci, Maďaři, Bulhaři a Slováci. Vrchoviny severně od řeky Nery obsazovali Němci z Alsaska, Tyrolska i Štýrska spolu s Chorvaty (tzv. Karašované). Nejjižnější hornatá část Banátu mezi řekami Dunajem a Nerou zůstávala neobydlenou až do začátku 19. st.⁹ Přestože první Češi do Banátu přicházeli již v průběhu 18. st. spolu s německými kolonisty, jejich stopa nebyla nikterak výrazná a rychle splynuly se svým, zejména německým okolím.¹⁰ Populacionistická politika habsburských císařů byla celkem úspěšná, jen v 18. st. do Banátu imigrovalo přes 80 000 osob.¹¹

Historie samotného osídlení rumunského Banátu českou komunitou se začíná psát až od začátku 19. století, konkrétně od roku 1823, kdy byla založena první takřka česká vesnice Svatá Alžběta (Sankt Elisabeth, Elisabethfeld). Jaké byly důvody vystěhovalectví z českých zemí? Pomineme-li ryze individuální a osobní důvody, lze v tomto procesu nalézt určitou obecnou společenskou podmíněnost. Tu ve své knize „Přenesená krajina – český venkov v rumunském Banátu“ velice srozumitelně pojmenovává kolektiv autorů v kapitole „Vývoj českého osídlení“.¹² Autoři poukazují na to, že počátkem 19. st. začala v českých zemích první fáze demografické revoluce, kdy při vysoké porodnosti zároveň rychle klesala úmrtnost, což mělo za následek přírůstek počtu obyvatel. Toto přelidnění ve spojení se zemědělskou a řemeslnou reformou výroby vedlo k postupné stagnaci řemesel a domácí hospodářské výroby. V důsledku těchto změn lidé začali přicházet o zdroje obživy a ve srovnání s průmyslovou výrobou měli takřka nulové šance k prosazení

⁷ SVOBODA, Jaroslav. *Historie – stručné dějiny krajanů v rumunském Banátu a další zajímavé informace o jejich životě* [online]. Velvyslanectví České republiky v Bukurešti.

Dostupné z <http://www.mzv.cz/bucharest/cz/krajane/historie.html>.

⁸ GECSE, Desideriu. *Historie českých komunit v Rumunsku*. Praha. Herman & synové. 2013. s. 26

⁹ SVOBODA, Jaroslav. *Historie – stručné dějiny krajanů v rumunském Banátu a další zajímavé informace o jejich životě* [online]. Velvyslanectví České republiky v Bukurešti.

Dostupné z <http://www.mzv.cz/bucharest/cz/krajane/historie.html>.

¹⁰ SECKÁ, Milena. *Češi v Rumunsku*. Praha. Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR v Praze. 1996. s. 96-104

¹¹ GECSE, Desideriu. *Historie českých komunit v Rumunsku*. Praha. Herman & synové. 2013. s. 27

¹² KOVÁŘ, Pavel a kolektiv autorů. *Změny krajiny a českého osídlení v rumunském Banátu. Stručný přehled historie Banátu*. In: *Přenesená krajina – český venkov v rumunském Banátu*. Praha. Nakladatelství Academia. 2019. s. 24

se na trhu. Zhoršené životní podmínky spolu s nepříliš optimistickými vyhlídkami budoucího vývoje přispěly k nutnosti hledání nových způsobů uplatnění ve vztahu ke zlepšení životních situací postižených rodin. Chytrá politika vídeňské vlády, která podporovala migraci do vylidněných a zaostalých končin své monarchie, v podobě výrazných benefitů pro nové kolonisty odvedla očekávaný výsledek.

Pro Čechy byly nabízené podmínky velice lákavé, ať už se jednalo o přiděl půdy pro vlastní hospodářství, osvobození od daní, získání dřeva pro stavbu vlastního domu, nářadí pro hospodaření, ale také osvobození od vojenské služby.

Česká kolonizace Banátu se dá rozdělit do tří vln. První vlna kolonizace se podle většiny dostupných pramenů datuje do let 1823 až 1825, kdy do oblasti přicházel proud zchudlých dělníků, dřevařů, truhlářů a kovářů. Velkou zásluhu na tom měl velkoobchodník se dřevem Iosif Magyarly, který si na tři roky pronajal od vojenských úřadů lesy u Nové Moldavy a zároveň s nimi uzavřel i kolonizační smlouvu na stejnou dobu.¹³ Magyarly vyslal do Čech své agenty, kteří naverbovali dostatek pracovní síly na základě slibů mnohdy nenaplněných výhod. Prvních 52 katolických rodin, které přišly do Banátu v letech 1823 až 1824, založilo osadu Svatá Elizabeta, bohužel neměla dlouhého trvání, a díky ničivému požáru byla v letech 1846 až 1847 zrušena. V následujícím roce dalších zhruba 30 rodin z Čech založilo osadu Svatá Helena. Ta se později rozrostla o přistěhované rodiny z požárem zničené Svaté Elizabety.

Na rozdíl od první vlny, která vycházela ze soukromé iniciativy, byla druhá vlna již koordinována rakouskými vojenskými úřady. To přineslo daleko větší organizaci samotného přesunu, jakož i zajištění slibovaných záruk. Díky propagandě rakouských úřadů vyslyšelo nabídku k přesunu o mnoho více rodin. Gecse hovoří o 1 500 rodinách, které se zapsaly na vystěhovalecké seznamy.¹⁴ „*Sliby vyvolaly doslova vystěhovaleckou horečku, až musil hrabě Chotek z českého gubernia žádat vídeňskou dvorní kancelář, aby hromadné stěhování zakázala, protože hrozilo vylidnění některých oblastí*“.¹⁵ Nejednalo se už jako v první vlně o převážně chudé obyvatelstvo, ale naopak o řemeslníky, drobné obchodníky anebo sedláky, kteří prodali svá hospodářství a vydali se do nové země

¹³ ŠTĚPÁNEK, Václav. *Česká kolonizace Banátské vojenské hranice na území srbsko-banátského hraničářského pluku*. In: *Od Moravy k Moravě. Z historie česko-srbských vztahů v 19. a 20. století*. Sborník Matice moravské a Matice srbské. Masarykova univerzita Brno. 2005. s. 82

¹⁴ GECSE, Desideriu. *Historie českých komunit v Rumunsku*. Praha. Herman & synové. 2013. s. 36

¹⁵ SECKÁ, Milena. *Češi v rumunském Banátu*. In: *Češi v cizině č. 8*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd ČR. 1995. s. 93

s vidinou zajištění si lepšího živobytí. Druhá vlna probíhala mezi lety 1826 a 1828 v několika po sobě jdoucích etapách. Do konce tohoto období byly založeny všechny současné české osady Gerník, Rovensko, Bígr, Eibenthal a Šumice, včetně již zaniklého Frauvíznu, Nového Župánku a Poňásky. Doba mezi druhou a třetí vlnou migrace je poznamenána zejména sekundární a terciární emigrací, která probíhala mezi založenými osadami díky neutěšeným a mnohdy katastrofálním životním podmínkám v některých osadách. Výše uvedené příčiny byly zároveň důvodem k návratu několika rodin zpátky do Čech. Nemálo českých rodin také opustilo rumunský Banát a usadilo se v bulharských a srbských vesnicích. Poslední třetí migrační vlna již není z hlediska významu pro uspořádání českých osad natolik významná. Proběhla mezi lety 1862 a 1864 a jednalo se o několik desítek rodin převážně z východních Čech, které se usadily v rumunské Klopodii a Velkém Pereku. Ve zdejší komunitě tvořily rodiny nejméně početnou skupinu, která splynula s okolním etnikem, nebo se přestěhovala do výhradně českých osad.

2.3 Životní podmínky

První písemné prameny¹⁶ o počátcích kolonizace hovoří o velmi těžkých podmínkách pro samotné přežití. Zejména první osadníci se ocitli ve zcela svízelné situaci. Osadníci si museli vystavět zemnice, aby získali alespoň nějakou ochranu před klimatickými podmínkami a divokou zvěří. Trvalo přibližně dva roky, než si osadníci byli schopni postavit první domky s kamennými základy. Často je sužovaly hlad, zima a nemoci. Svou daň na životech si kromě úrazů při těžké práci na klúčení lesů vybraly i boje banátských Srbů proti Maďarům, jenž se odehrávaly převážně v oblasti českých osad v letech 1848 až 1849.¹⁷ Příslušníci dalších kolonizačních vln již měli situaci poněkud ulehčenou, neboť přicházeli do vystavěných dřevěných srubů, které pro ně zřídily vojenské úřady. Nicméně i tak se museli spokojit se situací, kdy v jednom domku bylo ubytováno i několik rodin. Místní, kromě výše uvedených nepříjemností, také ohrožovaly časté požáry, ale i zemětřesení díky poměrně aktivní seismické zóně.

Přestože počátek budování českých vesnic vypadá chaoticky a neorganizovaně, opak je pravdou. *„Výstavba domů a hospodářských stavení, vymezení dvorů, zahrad a zemědělské půdy, probíhaly na základě polohopisných plánů vyhotovených*

¹⁶ zachyceno ve Školní kronice Jana Schlögl, baptistické kronice ze Svaté Heleny a spisech Františka Unzeitiga

¹⁷ SECKÁ, Milena. *Češi v rumunském Banátu*. In: *Češi v cizině č. 8*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd ČR. 1995. s. 95

*hraničářskými úřady.*¹⁸ Postupem času se v obcích začaly budovat složitější stavby k bydlení, hospodářské stavby, obecní domy, kostely a školy.

Odlehlost českých obcí, jejich špatná přístupnost, ale také špatné ekonomické podmínky osadníků měly za následek nutnost soběstačnosti obyvatel jednotlivých obcí. Proto se hlavním zdrojem obživy stala vypěstovaná úroda na místních polích. To byl důvod, proč se většina obyvatel věnovala zemědělství a chovu dobytka. Z přebytků, které se snažili prodat na trzích a ve městech, si zabezpečovali hlavně látky, ošacení, obuv a nástroje, které nebyli schopni sami vyrobit. Jejich hlavním artiklem nebyly jen přebytky, ale také výrobky z mléka, maso, zvířata včetně koní, nebo drobné domácí nástroje. Poté, co se na konci 19. století v okolí vesnic Bígr a Eibentál otevřely antracitové doly, veškerá správa hospodářství v okolí těchto vesnic přešla na ženy a staré rodiče, protože většina mužů si našla práci v dolech, ta byla na místní poměry nad míru dobře zaplácena. Přesto se většina kolonistů věnovala převážně zemědělství a chovu dobytka.

¹⁸ GECSE, Desideriu. *Historie českých komunit v Rumunsku*. Praha. Herman & synové. 2013. s. 62

3 Prvky národního sebeurčení

3.1 Náboženství

„Stejně jako pro ostatní obyvatele kolonizující Banát bylo i pro Čechy náboženství tmelícím prvkem jejich jednoty a vývoje.“¹⁹ Většina českých osadníků byla římskokatolického vyznání a jen málo početná skupina převážně ze Svaté Heleny a Velkého Pereků se hlásila k evangelistické církvi. Postupem času část evangeliků přešla k nazarénům a část k baptistům. Úředníci Vojenské hranice si dobře uvědomovali, že Češi zůstanou v této nehostinné krajině, jen když si zachovají svoji víru a školu, proto také duchovní a školní výchovu všemožně podporovali.²⁰ Ať už se jednalo o poskytování materiálu pro výstavbu kaplí a škol, tak i zajišťování kvalifikovaných učitelů a kněží. „Další vývoj ukázal, že právě víra hrála obrovskou roli a napomáhala adaptaci a emancipaci české skupiny.“²¹

3.2 Jazyk

Základním prvkem národní identity je bezesporu jazyk. A právě zachování mateřského jazyka tvoří hlavní atribut národního sebeurčení českých obyvatel Banátu. Od dob prvních českých kolonistů z počátku devatenáctého století si osadníci uchovali specifický dialekt, který se nadále utvářel. Významný vliv na současný dialekt měli nejen učitelé a kněží, kteří do Banátu přicházeli z Čech, ale hlavně jazyková různorodost prvních osadníků, díky jazykové diverzitě typické pro Rakouské království. Do dialektu se tak nejvýrazněji otiskl německý jazyk, jehož výrazy si kolonisté přinesli již z Čech a samozřejmě jazyk rumunský, který nově pronikal do lidové mluvy. Současný jazykový dialekt se takřka neliší od dialektu prvních osadníků. Nejedná se ale jen o jakousi geografickou uzavřenost, ale o fenomén, který přesahuje hranice.

3.3 Tradice a tvořivost

Není pochyb, že i čeští kolonisté si udržovali své tradice a vytvářeli specifický folklór. Typickým odkazem banátského folklóru je sbírka textů lidové prózy, které se

¹⁹ GECSE, Desideriu. *Historie českých komunit v Rumunsku*. Praha. Herman & synové. 2013. s. 207

²⁰ SECKÁ, Milena, *Češi v rumunském Banátu*. In: *Češi v cizině č. 8*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd ČR. 1995. s. 97

²¹ tamtéž.

podářilo nashromáždit českým badatelům v sedmdesátých letech 20. století.²² Významnou roli v tomto procesu hrálo jak lidové vypravěčství, tak i literatura přivezená z českých zemí, o což se zasloužili hlavně čeští učitelé a kněží. Co se týče hudební kultury, v ní převažovaly lidové a náboženské písně, zpívané ať už při práci, nebo na různých rodinných či církevních slavnostech. K těm neodmyslitelně patří i tanec, který je v kultuře banátských Čechů zastoupen zejména polkou, valčíkem, ale také tangem a zcela unikátními tanci Českou besedou, nebo Českou horou.²³ Přes složité životní podmínky se i zde objevují umělci v rozličných uměleckých oborech. Jako například umělečtí řezbáři Štěpán Benedikt a Vincent Čipera, nebo malíři Josef Řehák spolu s Josefem Mlezivou. Například klasický kroj, který patří ke statkům tradiční kultury a je markantním ukazatelem životního stylu etnik, jak uvádí Jiřina Langhammerová,²⁴ se v Banátu vyvíjel specifickým způsobem a vycházel více z praktické užitnosti oděvu než ze svátečních či obřadních účelů. A ačkoliv typický mužský kroj zde chybí, ženy, zejména ze Svaté Heleny a Gerníku, stále oblékají jednoduchý kroj během slavností a výročních zvyků.

3.4 Výroční zvyky

Nelze se příliš udivovat nad skutečností, že tradice a zvyky se v Banátu řídí zejména podle křesťanského kalendáře. Místní měli v těžkých dobách jedinou oporu ve svých nesnázích právě v církvi, která jim dávala útěchu a rozehřešení. I když se některé tradiční zvyky a obyčeje v jednotlivých vesnicích liší, všechny jsou vázány na průběh církevního roku. Proto největším svátkem jsou zde Velikonoce, pojaté v duchu biblického mystéria a liturgie. Mezi další významné svátky patří Nový rok, Svátek Tří králů, Hromnice, Svátek sv. Jana Nepomuckého, Svatodušní svátky, Svátek Těla a Krve Páně, Dožínky, Posvícení, Svátek svaté Barbory, Mikuláš, Lucie, Advent a samozřejmě svátky vánoční včetně Silvestra. Významným náboženským svátkem je společná Pout' do Čiklavy, která se koná dvakrát do roka, 15. srpna v den Nanebevzetí Panny Marie a 8. září v den Narození Panny Marie. Cílem poutníků je kostel na Mariánské skále v Čiklavě, kde probíhají slavnostní mše, adorace a liturgické zpěvy.

²² JECH, Jaromír. SECKÁ, Milena. SCHEUFLER, Vladimír. SKALNÍKOVÁ, Olga. *České vesnice v rumunském Banátě*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd ČR, 1992

²³ GECSE, Desideriu. *Historie českých komunit v Rumunsku*. Praha. Herman & synové. 2013. s. 339

²⁴ KOVÁŘ, Pavel a kolektiv autorů. *Změny krajiny a českého osídlení v rumunském Banátu. Tradiční kultura českého Banátu*. In: Přenesená krajina – český venkov v rumunském Banátu. Praha. Nakladatelství Academia. 2019. s. 55

Neméně důležitými jsou pro obyvatele banátských vesnic i rodinné obřady. Kromě svateb, nebo pohřbů, hrají významnou roli v životech místních iniciační obřady, mezi něž neodmyslitelně patří křtiny, první přijímání, nebo biřmování.

Komplexní etnografický vědecký výzkum konaný v letech 2007 až 2010 se na poslední chvíli snažil zachytit rustikální podobu českého Banátu, než nadobro zmizí. Vědcům se podařilo získat přibližně 300 předmětů tvořících soubor národopisných reálií z Banátu. Ve sbírkách, které jsou uloženy ve fondech Etnografického oddělení HM Národního muzea a Přírodovědeckého muzea NM, nechybí skutečné reálie sbírkových fondů, doklady lidového odívání, bydlení, řemesel a zvyků. Jedná se o jedinou ucelenou sbírku tradiční lidové kultury Banátu.²⁵

3.5 České osady

Jak už bylo výše uvedeno, do současné doby se zachovalo 6 typicky českých osad. Česká krajanská komunita podle posledního sčítání lidu tvořila 3,8 tisíc osob, nicméně poslední oficiální zprávy hovoří pouze o 1,5 tisíci osob.²⁶

3.5.1 Svatá Helena

Nejstarší česká osada, ve které v současnosti žije přibližně 220 obyvatel.²⁷ Místní populace je tvořena převážně starším pokolením. Rozděleného ze dvou třetin katolickým vyznáním a jedné třetiny, kterou tvoří baptisté. Důkazem náboženské nejednoty místních věřících jsou dva kostely, jeden katolický, vysvěcený v roce 1879 a bývalý evangelický kostel z roku 1887, který v současné době využívají baptisté. Přestože místní lidé stále obhospodařují svá políčka v rámci malých hospodářství, nelze si nevšimnout globalizačních vlivů posledních let, což je koneckonců patrné i ve zbývajících českých osadách. Jak uvádí Monika Hamanová, pojednávající o globalizačním vlivu na Svatou Helenu, od roku 1990 probíhá ve vesnici velká technická revoluce zasahující do všech aspektů života.²⁸

²⁵ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina, *Český Banát. Život a tradice českých obyvatel rumunského Banátu*. Praha, Národní muzeum, 2009. s. 11-21

²⁶ Souhrnná teritoriální informace Rumunsko. Zpracováno a aktualizováno zastupitelským úřadem ČR v Bukurešti ke dni 13. 5. 2020. Demografická tendence: Počet obyvatel, průměrný roční přírůstek, demografické složení (vč. národnosti, náboženských skupin). s. e/40 Dostupné z

[http://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2020/05/13/Nahled%20STI%20\(PDF\)%20Rumunsko%20-%20Souhrna%20teritorialni%20informace%20-%202020.084803005.pdf](http://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2020/05/13/Nahled%20STI%20(PDF)%20Rumunsko%20-%20Souhrna%20teritorialni%20informace%20-%202020.084803005.pdf)

²⁷ <http://www.banat.cz/ceske-vesnice.htm>, Svatá Helena

²⁸ KOVÁŘ, Pavel a kolektiv autorů. *Globalizace a větrná energie ve Svaté Heleně – co ukázal čas. In: Přenesená krajina – český venkov v rumunském Banátu*. Praha. Nakladatelství Academia. 2019. s. 245

3.5.2 Gerník

Je považován za největší českou osadu v rumunském Banátu s vlastním obecním, poštovním a farním úřadem. Počet místních obyvatel nepřesahuje dle odhadů 300 osob. Je až neuvěřitelné, že počátkem 20. století žilo v obci 1 200 lidí a obec byla doslova přelidněná, což se nejvíce projevovalo v nedostatku polností, díky čemuž se muselo několik desítek rodin odstěhovat. Charakteristické je malebné okolí díky všudypřítomnému vápenci. Typickým rysem obce jsou vodní mlýnky používané k mletí mouky. Od vzniku osady se místní obyvatelé zabývali zejména zemědělskou činností, chovem dobytka, převážně koní a díky vápencovému podkladu také výrobou vápna. Nyní se nejvíce místních zabývá agroturistikou, popřípadě jsou zaměstnáni v místní pobočce české firmy Winding, která se specializuje na výrobu elektromagnetických cívek a kondenzátorů.²⁹

3.5.3 Rovensko

Nejmenší česká osada založená vysoko v horách v několika etapách. Právě díky její vysoké poloze a těžké přístupnosti byly hlavní pěstovanou plodinou v této oblasti brambory. Stává se, že během zimního období bývá vesnice odříznuta od svého okolí. To se podepsalo hlavně na její obydlivosti, kdy v současné době obec obývá přibližně 60 obyvatel.

3.5.4 Šumice

Nejodlehlejší a nejsevernější osada rumunského Banátu, k nejbližším vesnicím Rovensku a Bígru cesta trvá přibližně dva dny pěší chůze. Hlavní zdroj obživy v této odlehle oblasti tvořilo zemědělství, chov dobytka a ovocnářství.³⁰ Pro svou odlehlost a špatnou dopravní přístupnost obec částečně odolává turistickému ruchu. Dopravní obslužnost vesnice je opravdu velice bezútešná, nejbližší autobusová zastávka je 6 km daleko po kamenité cestě a vlaková stanice je dokonce 20 kilometrů vzdálená.³¹ V obci žije přibližně 70 obyvatel³², pro které je takřka nemožné sehnat zaměstnání mimo vesnici.

²⁹ HRŮZA, František. *Vrátili jsme se do vlasti... . Svědectví o životě Čechů z banátských Karpat 1823-2006*. Ústí nad Labem, Severočeská vědecká knihovna spolu se Severočeským klubem spisovatelů. 2013, s. 29

³⁰ KOKAISL, Petr. *Krajané: po stopách Čechů ve východní Evropě*. Praha. Společnost pro rozvojovou spolupráci při Provozně ekonomické fakultě ČZU. 2009, s. 55

³¹ KOKAISL, Petr. *Krajané: po stopách Čechů ve východní Evropě*. Praha. Společnost pro rozvojovou spolupráci při Provozně ekonomické fakultě ČZU. 2009, s. 55

³² https://ro.wikipedia.org/wiki/%C8%98umi%C8%9Ba,_Cara%C8%99-Severin

3.5.5 Bígr

Obec vystavěna ve tvaru kříže na úpatí vrchu Kopřiva.³³ S počtem místních obyvatel nepřesahující 90 osob dle posledního sčítání lidí v roce 2011, dnes zde podle odhadů žije něco málo přes 60 osob. Dominantu zde tvoří kostelní věž římskokatolického kostela, jenž je viditelná ze širokého okolí. Další osada, která se potýká s nedostatkem pracovních míst, hlavním důvodem je uzavření kamenouhelného dolu v nedaleké vesnici Cozlu.³⁴ Bígr je především znám jako vesnice, kde se jednou ročně setkávají obyvatelé všech českých vesnic. Tato událost se koná vždy 15. srpna na den svátku Nanebevzetí Panny Marie v rámci pouti do Čiklavy.

3.5.6 Eibentál

Dříve hornická vesnice rozkládající se v údolí Tisovice nedaleko Dunajské přehrady Železná vrata. Obživu místních obyvatel obstarával antracitový důl Baia Nouă, který byl po havárii v roce 2006 uzavřen. Obci dominuje římskokatolický kostel zasvěcený sv. Janu Nepomuckému, protože je nejprostornější ze všech ostatních kostelů v českých obcích a právem je nazýván katedrálou Čechů v Banátu.³⁵ Zřejmě kvůli původnímu česko-německému smíšení rodin si Eibentál nezachoval český kraj. V současnosti žije v obci něco málo přes sto obyvatel většinou staršího věku.

³³ HRŮZA, František. *Vrátili jsme se do vlasti...* . Svědectví o životě Čechů z banátských Karpat 1823-2006. Ústí nad Labem, Severočeská vědecká knihovna spolu se Severočeským klubem spisovatelů. 2013, s. 37

³⁴ [http://www.hks.re/wiki/bigar_bigr?s\[\]=b%C3%ADgr](http://www.hks.re/wiki/bigar_bigr?s[]=b%C3%ADgr)

³⁵ HRŮZA, František. *Vrátili jsme se do vlasti...* . Svědectví o životě Čechů z banátských Karpat 1823-2006. Ústí nad Labem, Severočeská vědecká knihovna spolu se Severočeským klubem spisovatelů. 2013, s. 40

4 Reemigrační procesy

Pro vytvoření ucelené představy o komunitě banátských Čechů žijících na našem území, je důležité objasnit, jak se tato komunita utvářela, co ji podmiňovalo a jaké byly historické příčiny jejího vzniku. Nejvýznamnějším aspektem tohoto procesu byly jednotlivé reemigrační vlny.

4.1 Vymezení pojmů

4.1.1 Migrace

„Lidská migrace je pohyb lidí z jedné oblasti do druhé s úmyslem se v nové oblasti dočasně či trvale usadit. Pohyb lidí obvykle probíhá na dlouhé vzdálenosti, přičemž překračuje hranice jednotlivých států, ale vnitřní migrace je také možná. Součástí migrace mohou být jednotlivci, rodiny anebo větší skupiny.“³⁶

Migrace jako taková byla významným sociálním jevem v českých zemích de facto od raného novověku. Z velké části se jednalo o náboženské emigrace, jako důsledek pobělohorského politicko-náboženského vývoje, později o hospodářsko-sociální důvody v rámci odchodů do sousedních poddanských zemí, které nahradila ve druhé polovině 19. století ekonomická migrace, jež byla podmíněna řadou nových faktorů, informační explozí, vznikem moderní dopravy a dalších. Co se týče emigrace Čechů do Rumunského Banátu, hrálo zde roli jak několik společných výše uvedených faktorů, tak i ryze osobní a individuální důvody, demografická revoluce, chytrá politika vídeňské vlády a zajištění si lepších životních podmínek.

4.1.2 Reemigrace

Reemigrace znamená návrat emigranta do vlasti, přičemž musí tomuto procesu předcházet proces samotné emigrace jedince nebo jeho předků. Nešpor definuje české reemigranty jako všechny etnické Čechy migrující do Československa, respektive České republiky po dlouhodobém trvalém pobytu v zahraničí, tedy nejen navracející se lidé, kteří v průběhu svého života z českých zemí emigrovali, ale také jejich potomci, pokud byl/je alespoň jeden z rodičů českého původu.³⁷

³⁶ https://cs.wikipedia.org/wiki/Lidsk%C3%A1_migrace

³⁷ NEŠPOR, Zdeněk. *Reemigranti a sociálně sdílené hodnoty*. Prolegomena k sociologickému studiu českých emigračních procesů 20. století se zvláštním zřetelům k západní reemigraci 90. let. Praha. Sociologický ústav Akademie věd ČR. 2002. str. 10

4.2 1. světová válka

Kromě reemigračních tendencí, které se odehrávaly ještě v průběhu samotné kolonizace Banátu, v důsledku nenaplnění představ kolonizátorů, byl první větší příčinou pro reemigraci Čechů z Banátu konec první světové války a s tím související rozpad Rakousko-Uherska. V této době se objevil první větší impuls pro návrat banátských Čechů zpět do vlasti s ohledem na jejich socio-ekonomickou situaci. Avšak bez větší odezvy.³⁸ Jednalo se většinou o jednotlivce s individuálními důvody. Nicméně v této době se výrazně zlepšil vztah Československé republiky s českými obyvateli žijícími v Banátu, což bylo stěžejní pro další vývoj.

4.3 2. světová válka

Konec 2. druhé světové války znamenal velké přesuny lidí v rámci evropského kontinentu. Tento proces se nevyhnul ani Čechům žijícím v Banátu. Mnozí z nich vyslyšeli výzvy československé vlády, která v souvislosti s demografickou a etnickou situací v Sudetech přislíbila určité výhody navrátilivším se Čechům žijícím v diasporách.³⁹ Jednotlivé etapy poválečné reemigrace probíhaly na základě „Protokolu o přesunu osob české a slovenské národnosti z Rumunska do Československa“ podepsaným 10. června 1946 československou a rumunskou vládou. Vlaky vypravené z rumunské Oršavy a Oravice přepravily od 28. července 1947 do 31. července 1949 celkem 1 486 Čechů ze šesti banátských vesnic do Československa. Do vlasti se vrátili i někteří Češi z ostatních rumunských vesnic. V součtu se jednalo o dalších 763 osob.⁴⁰ Tato čísla ale nebyla zdaleka konečná, podle Jaroslava Vaculíka se do 22. prosince 1949 vrátilo z Rumunska v rámci organizovaných transportů neuvěřitelných 21 001 Čechů a Slováků. Přestože část se jich v následujících letech vrátila zpět do Rumunska v důsledku nespokojenosti s výraznou životní změnou, nebo podmínkami, které panovaly v tehdejší Československu, převážná část se zde usadila. Zejména v Chebu a jeho okolí. Gesce uvádí, že se Češi z Rumunska snažili co nejrychleji adaptovat na nové životní prostředí a vzdát se starých zvyků, čímž se velice rychle integrovali.⁴¹ Dle mého názoru daleko více objektivnější postoj k situaci poválečných reemigrantů z Rumunska zastává Nešpor, jež

³⁸ VACULÍK, Jaroslav. *České menšiny v Evropě a ve světě*. Praha. Libri. 2009, s. 167

³⁹ GECSE, Desideriu. *Historie českých komunit v Rumunsku*. Praha. Herman & synové. 2013. s. 112

⁴⁰ JECH, Jaromír. SECKÁ, Milena. SCHEUFLER, Vladimír. SKALNÍKOVÁ, Olga. *České vesnice v rumunském Banátě*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd ČR. 1992. s. 171-172

⁴¹ GECSE, Desideriu. *Historie českých komunit v Rumunsku*. Praha. Herman & synové. 2013. s. 116

o rumunských Češích, stejně jako o volyňských Češích, tvrdí, „že veškerí pováleční reemigranti byli *de facto* fosiliemi tradiční předmoderní společnosti, která již v Čechách v tomto období nefungovala. Byli zvyklí na praktickou každodenní sounáležitost lokální pospolitosti, již se snažili hned po svém příjezdu rekonstituovat, a proto žádali o své kompaktní usídlení.“⁴², čehož se z důvodu protiintegračního efektu úřady obávaly. Dále konstatuje, že právě specifické kulturní a sociální praktiky spolu s jejich zvyky měly za následek jejich vědomé vydělování se z majoritní společnosti, ale také na pohrdání jimi. Zejména reemigranti, umístění ve vesnickém prostředí, jako tomu bylo například u římskokatolických věřících⁴³, kteří se soustředili ve Skalné u Chebu, utvářeli uvnitř české společnosti jakési „ostrůvky“ bránící se integraci se snahou o setrvání v tradičních hodnotových schématech se zvláštním důrazem na vzájemnost a vzájemnou pomoc.⁴⁴ Jiná situace byla ve městech, kde silná vzájemná pospolitost tolik nefungovala a reemigranti snáze podléhali akulturačním a asimilačním tlakům. Proto snahy o rychlou integraci, o které hovoří Gesce, byly doménou víceméně až druhé generace banátských reemigrantů, zejména díky vlivu školní výchovy a částečně vynucené socializaci. Snad i pro určité sociokulturní predispozice se pováleční banátská Češi přece jen poměrně rychle integrovali do české společnosti. A také proto, že si ponechali jistá, dalo by se říct etnická specifika, byli to právě oni, kdo vytvořili podmínky a podali pomocnou ruku pro další příchozí krajany v roce 1989.

4.4 Pád komunistických režimů

Po pádu komunistických režimů v Československu, a později i v Rumunsku, přichází další reemigrační vlna, o které Nešpor hovoří jako o jakémisi dokončení poválečné reemigrace.⁴⁵ Tentokrát bez větší účasti československého státního aparátu. Veškeré reemigrační aktivity byly ponechány případnému zájmu samotných reemigrantů, kteří navíc museli splnit všechny zákonné podmínky pro získání českého občanství stejně

⁴² NEŠPOR, Zdeněk. *Reemigranti a sociálně sdílené hodnoty*. Prolegomena k sociologickému studiu českých emigračních procesů 20. století se zvláštním zřetelem k západní reemigraci 90. let. Praha. Sociologický ústav Akademie věd ČR. 2002. str. 39

⁴³ Pro poválečnou reemigraci z Banátu typické konfesní sebe-vymazování se a utváření skupin na náboženském základě.

⁴⁴ NEŠPOR, Zdeněk. *Reemigranti a sociálně sdílené hodnoty*. Prolegomena k sociologickému studiu českých emigračních procesů 20. století se zvláštním zřetelem k západní reemigraci 90. let. Praha. Sociologický ústav Akademie věd ČR. 2002. str. 40

⁴⁵ NEŠPOR, Zdeněk. *Reemigranti a sociálně sdílené hodnoty*. Prolegomena k sociologickému studiu českých emigračních procesů 20. století se zvláštním zřetelem k západní reemigraci 90. let. Praha. Sociologický ústav Akademie věd ČR. 2002. str. 54

jako ostatní imigranti bez českého původu. I přes tyto těžkosti Gecse popisuje tento proces jako skutečný exodus jihobanátských Čechů zpět do Československa po roce 1990.⁴⁶ Motivace u těchto lidí byla v převážné většině pracovní-ekonomická. Nemalou roli hrála i skutečnost, že se mladí lidé již necítili konformně v tradiční společnosti, kterou považovali za omezující či dokonce omezenou. Secká si všímá, že polistopadoví reemigranti se převážně usazují v místech svých příbuzných a známých, kteří přišli do Československa po roce 1947.⁴⁷ Toto počínání mělo několik významných aspektů. Rumunské úřady, bránící nežádoucímu odlivu lidí, požadují notářsky ověřená potvrzení o získaném zaměstnání a ubytování na území ČSFR, v opačném případě bylo možné reemigrovat pouze přes utečenecký tábor se statutem uprchlíka.⁴⁸ Potvrzení získávali banátské Češi toužící po životě ve své původní domovině výhradně přes příbuzné a známé z Čech, kteří byli v tomto ohledu více než nápomocní. Model vzájemné pomoci na rodinné a lokální bázi rozšiřuje Nešpor ještě o religijní vzájemnost typickou zejména pro svatohelenské migranty hlásící se k baptistické církvi, „jejichž sbory v Chebu a v Lovosicích poskytly všem příchozím maximální pomoc při vstupu do české společnosti a následné integraci“.⁴⁹ Oproti první poválečné generaci se polistopadoví krajané, přicházející z Rumunska, snaží co nejrychleji přizpůsobit české společnosti, což pro ně není díky jejich migračním předpokladům⁵⁰ výrazně eliminující vůči majoritní společnosti. Na čem se shodují Secká s Nešporem, je skutečnost negativní reakce českého okolí na jejich vysoké pracovní nasazení, které Češi pracující ve stejném odvětví chápou jako vlastní materiální, a dokonce existenční ohrožení. Diamant uvádí, že vyvrcholením adaptace, která může trvat i několik generací s různými výkyvy úspěšných a krizových období, je integrace. Ta se může uskutečnit v první až třetí generaci, popřípadě nikdy.⁵¹ V případě banátských Čechů můžeme hovořit o úspěšném průběhu integračního procesu, během kterého si zachovali jistou míru skupinové identity založené na rodinných a religijních vazbách. Avšak, jak zdůrazňuje Klvačová, integraci nelze chápat jako

⁴⁶ GECSE, Desideriu. *Historie českých komunit v Rumunsku*. Praha. Herman & synové. 2013. s. 439

⁴⁷ SECKÁ, Milena. *Češi v Rumunsku*. In: *Češi v cizině* č. 9. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd ČR. 1996. s. 102

⁴⁸ SECKÁ, Milena. *Současná reemigrace Čechů z Rumunska*. In: *Češi v cizině* č. 6. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd ČR. 1992. s. 39

⁴⁹ NEŠPOR, Zdeněk. *Reemigranti a sociálně sdílené hodnoty*. Prolegomena k sociologickému studiu českých emigračních procesů 20. století se zvláštním zřetelem k západní reemigraci 90. let. Praha. Sociologický ústav Akademie věd ČR. 2002. str. 56

⁵⁰ Všichni mluví dobře česky, odlišnost života v jiném kulturním prostředí není nikterak výrazná, všichni mají vyvinuté silné povědomí o českém původu a vyznávají křesťanskou víru.

⁵¹ DIAMANT, Jiří. *Psychologické problémy emigrace*. Olomouc: Matice cyrilometodějská. 1995. s. 109

výsledek, či konečný stav, ale jako stále probíhající proces.⁵² Nejedná se ale pouze o jednostrannou záležitost imigranta, nýbrž o proces, do kterého se aktivně zapojuje i majoritní společnost: „*Integrace znamená posun ve vnímání světa na obou stranách, tzn. jak na straně kolektivní identity společnosti, tak na straně osobní identity imigranta.*“⁵³

⁵² KLVÁČOVÁ, Petra. *Biografie a identity cizinců usilujících o integraci do české společnosti: „od samozřejmé nerovnosti“ k „nesamozřejmé rovnosti“*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky. 2012. s. 19

⁵³ HRDÁ, Martina. *Identita v sociálně pedagogickém výzkumu: pole napětí změn a začlenění*. Brno: Masarykova univerzita. 2011. s. 31

5 Situace na českém území po roce 1989

5.1 Začátky v Čechách

Hanus migraci českých krajanů po roce 1989 rozděluje do pěti základních etap. V první již zmiňované fázi přicházející migranti obnovují kontakty s rodinnými příslušníky z migrace v letech 1947-1949 a přijímají jejich pomoc s usazením v Čechách. Následuje fáze, která je charakteristická dominantní vlnou odchodu do Pražského podniku Mitas, a. s. za současné migrace do dalších regionů (Chebsko, Žatecko, Karlovarsko, Plzeňsko, Rokycansko, Tachovsko). Na přelomu 20. st. opět přichází další mladí lidé do Mitas, a. s., společně s partnerkami a manželkami dříve příchozích migrantů. Ve stejné době už první krajané opouštějí Mitas, a. s., kde získali potřebný kapitál pro koupi nebo stavbu nemovitosti. Začátek prvního desetiletí 21. st. Hanus charakterizuje již široce rozvinutou sociální sítí krajanů s počátky účelné deterritorializace a vznikem prvních firem a podniků v krajansko-české spolupráci. Zároveň dochází k akceleraci výměny remitancí, stejně tak jako k příchodu nejstarší generace prarodičů za svými potomky do ČR. Druhou polovinu tohoto desetiletí označuje jako období, kdy se rozšiřuje spektrum uspokojovaných potřeb skrze transnacionální migrační síť, dochází k pravidelné obousměrné remitanci a zároveň zpomalování další migrace.⁵⁴ Samotný proces migrací autor rozšiřuje o další rozměr, když ho chápe jako významnou iniciační zkoušku pro mladé lidi.

5.2 Narativní vnímání domova

Kresl a Freidingerová tuto úvahu rozšiřují o takzvaný narativ „návratu“, tedy o jakousi povinnost, nutnost a touhu po uzavření cyklu života v diaspoře. Tuto sdílenou představu přejímají děti od svých rodičů, což jim navíc pomáhá porozumět vlastní identitě. V případě českých krajanů lze narativ „návratu“ ještě více rozvinout o sdílený obraz Česka, jako „domova předků“, „místa, kde se mohou cítit jako doma“ anebo také „země, kde se lidé mají lépe“.⁵⁵

⁵⁴ HANUS, Lukáš. *Přechod české krajanské komunity z obce Gerník (Rumunsko) do transnacionálního momentu*. In: *Balkán a migrace: Na křižovatce antropologických perspektiv*. Praha: AntropoWeb. 2011. s. 70

⁵⁵ KRESL, Zdeněk a FREIDINGEROVÁ, Tereza. *Transnacionální praktiky, ‚ancestral return‘ a adaptace rumunských Čechů přesídlených do Česka po roce 1989*. *Český lid*. 2016. s. 4

5.3 Transnacionální vazby

Udržování transnacionálních vztahů nebylo jen porevoluční doménou, ale mechanismem, který probíhal již od počátku emigračních procesů z jižního Banátu. Tyto vztahy byly posilovány zejména zpětnými návštěvami emigrantů v Rumunsku, poštovní korespondencí, ale i zasíláním remitencí. K výraznému rozšíření spektra transnacionálních kontaktů došlo však až po roce 1994, kdy začala v Banátu působit organizace Člověk v tísni. Další posun v této oblasti byl zaznamenán v souvislosti s rozvojovými projekty pro zachování kulturního dědictví v zahraničí, který byl řízen českými úřady. Mimo aktivit ze strany parlamentu a vlády vznikaly i partnerské kontakty mezi českými obcemi v České republice a Rumunsku. Z jejich úrovně docházelo jak k výměně zkušeností, návštěvám zástupců obcí, tak i k výměnným pobytům mládeže.⁵⁶ Dalším faktorem, působícím na rozvoj transnacionálních vztahů, byl i podporovaný rozvoj agroturistiky do českých obcí v Rumunsku. Přestože výše zmiňované aktivity byly zacíleny na rozvoj a udržitelný vývoj české diaspory v zahraničí, paradoxně vedly k iniciaci migrace do České republiky. Pokud se podíváme na tyto souvislosti z vyšší perspektivy, zjistíme, že právě nárůst transnacionálních vztahů vedl k nárůstu migrace, která zpětně vedla k rozvoji transnacionálních polí a zvětšování objemu transnacionální sítě.

5.4 Zkušenosti ze života v Česku

Z poznatků provedeného výzkumu Kreslem a Freidingerovou lze usoudit, že krajané, kteří se vrátili po roce 1989 do Čech, procházeli mnoha životními úskalími, která přinášela zejména konfrontace s novým kulturním prostředím. Chladné až kritické přijetí okolí se odrazilo mimo jiné na destrukci vlastní identity. Tento jev označovaný jako reaktivní identita se podle Kinga a Christoua formuje na základě proměny pozice jednotlivce ve společnosti a zároveň funguje jako ochranný štít před kritikou a veřejnými soudy. Výzkumníci na základě této skutečnosti zjistili, že se většina zúčastněných respondentů identifikuje s označením „rumunský Čech“ na rozdíl od „českých Čechů“. Hanus na toto téma dodává, že příčinu této destrukce vlastní identity lze nalézt ve vysoké religiozitě komunity s velkým důrazem na rodinu a tradiční model koloběhu života, což je zároveň největší odlišností od majoritní společnosti. Tuto identitu navíc upevňuje

⁵⁶ KRESL, Zdeněk a FREIDINGEROVÁ, Tereza. Transnacionální praktiky, „ancestral return“ a adaptace rumunských Čechů přesídlených do Česka po roce 1989. *Český lid*. 2016. s. 6

vazba na Rumunsko díky velice silným vztahům s příbuznými v Banátu. Přes to většina „rumunských Čechů“ považuje za domov Českou republiku. U většiny však převládá stesk po rumunské krajině a životu spojenému s přírodou. Dokladem těchto skutečností je postupný přesun imigrantů z větších sídel do menších se snahou o přiblížení se k přírodě a tradičnímu způsobu života jako v Rumunsku. Tento poznatek také zmiňuje Kresl⁵⁷ ve svém dalším výzkumu a zároveň dodává, že dalším významným prvkem těchto přesunů bylo vystřízlivění z prvotního nadšení a očekávání rychlého získání financí a úspěchu ve městech, k čemuž neměli migranti dostatečné předpoklady díky nedostatečné kvalitaci a vzdělání.

S ohledem na skutečnost, že první generace polistopadových imigrantů našla svůj druhý domov v českém kulturním prostředí a takřka bez problémů se adaptovala na nové podmínky a způsob života, bude nesmírně obohacující zaměřit další výzkumnou pozornost na generaci jejich dětí. Do jaké míry se identifikuje s odkazem svých předků a jak vnímá svoji pozici na rozhraní dvou kulturních světů, které vycházejí ze stejných principů, a přesto své nositele determinuje.

⁵⁷ KRESL, Zdeněk. *Novodobí reemigranti z rumunského Banátu*. Praha: Diplomová práce. 2015. s. 84

6 Praktická část

6.1 Vymezení tématu

Cílem tohoto výzkumu je nalezení základních charakteristik druhé generace reemigrantů z rumunského Banátu s důrazem na jejich identitu v kontextu dialektického vztahu s českou společností. Jakým socio-kulturním tlakům čelí v rámci vlastní integrace, zda se u tohoto populačního vzorku projevují znaky hyperintegrace⁵⁸, nebo zda je vůči těmto tlakům imunní. Objasnit jejich subjektivní vnímání majoritní společnosti z hlediska etnocentrických a diskriminačních tendencí. Odpovědět na otázky „ukotvenosti“ v českém kulturním prostředí, ale i udržitelnosti sociálních a transnacionálních vazeb. Výše uvedenou problematiku jsem rozpracoval do následujících otázek, které tvoří výzkumný záměr:

Jakým způsobem se respondenti identifikují s českým kulturním prostředím?

Jaké kulturní prvky původního prostředí si snaží zachovat a zda dochází ke kulturnímu transferu?

Jakou roli hraje jejich religiozita v jejich životech?

Existují aspekty diskriminačního jednání ze strany majoritní společnosti?

Existují důvody pro vymezování se vůči české společnosti?

Jaké je socio-ekonomické postavení druhé generace reemigrantů?

Jak silné jsou transnacionální vazby u druhé generace?

⁵⁸ Jiří Diamant pojem hyperintegrace definuje jako zvýšenou potřebu patřit do majoritní společnosti a stát se jejím rovnoprávným členem, což se týká především dalších generací imigrantů, kteří záměrně opouštějí kulturu svého etnika se studem ke svému původu. (Diamant, 1995, s. 116)

Na základě stanovených výzkumných otázek je možné vytvořit dílčí výzkumné cíle.

Hlavní cíl	Dílčí cíl	Dílčí cíle druhé řady
Analýza socio-kulturního postavení druhé generace banátských Čechů v prostředí české majoritní společnosti.	C I: Jaká je základní charakteristika druhé generace reemigrantů a v čem je odlišná od té první?	C I 1: Co je charakteristické pro první generaci?
		C I 2: Co je charakteristické pro druhou generaci?
		C I 3: V čem vidí respondenti rozdíly a jaké jsou příčiny?
	C II: Jakým způsobem se respondenti identifikují s českým kulturním prostředím?	C II 1: Jaké jsou obecné rysy české kultury?
		C II 2: Jaké jsou obecné rysy rumunské kultury?
		C II 3: Jaké prvky mají obě kultury společné?
	C III: Jaké kulturní prvky původního prostředí si snaží zachovat a dochází-li ke kulturnímu transferu?	C III 1: Jaké kulturní prvky jsou pro respondenty důležité?
		C III 2: Snaží se tyto prvky zachovat?
		C III 3: Jsou tyto prvky aplikovatelné i v českém prostředí?
	C IV: Jakou roli hraje jejich religiozita v jejich životech?	C IV 1: Je české prostředí religiózně odlišné?
		C IV 2: Proč je důležitý život ve víře?
		C IV 3: Jsou všichni respondenti věřící?
	C V: Existují aspekty diskriminačního jednání ze strany majoritní společnosti?	C V 1: Jaké jsou typické znaky diskriminačního jednání?
		C V 2: Kde může docházet k diskriminačnímu jednání?
		C V 3: Jaké jsou důvody diskriminačního jednání?
	C VI: Existují důvody pro vymezení se vůči české společnosti?	C VI 1: Dochází ke konfliktům mezi majoritou a respondenty?
		C VI 2: Jaké jsou důvody případných konfliktů?
		C VI 3: Co bývá příčinou vymezení se?
	C VII: Jaké je socio-ekonomické postavení druhé generace reemigrantů?	C VII 1: V jakých odvětvích se respondenti pohybují?
		C VII 2: Jaké mají respondenti kvalifikační předpoklady?
		C VII 3: Jaké ohodnocení respondenti očekávají?
	C VIII: Jak silné jsou transnacionální vazby u druhé generace?	C VIII 1: Jaké jsou druhy transnacionálních vazeb?
		C VIII 2: Z jakého důvodu k nim dochází?
		C VIII 3: Proč je důležité udržovat tyto vazby?

6.2 Strategie

Strauss spolu s Corbinovou⁵⁹ považují kvalitativní výzkumu za metodu sloužící k odhalení a porozumění toho, co je podstatou jevů, o nichž toho ještě mnoho nevíme. Pomocí této metody může výzkumník získat nové a neutřelé názory na tyto jevy. To je hlavní důvod, proč jsem svoji praktickou část opřel o metodu kvalitativního výzkumu. Svůj výzkum jsem podložil údaji z několika zdrojů získaných výhradně z polostrukturovaných rozhovorů, konkrétně metodou rozhovoru pomocí návodu. Získaná data jsem podrobil důkladné analýze využívajíc techniky konceptualizace údajů. Přestože jsem data podrobně analyzoval, snažil jsem se o co nejmenší míru subjektivní interpretace. Výsledné teorie se nesnaží o obecnou strukturalizaci příčin jevu, ale objektivní pohled na fenomén utvářející prožívanou realitu.

V rámci výzkumu jsem se zaměřil výhradně na osobní pohled respondentů, jak sami prožívají realitu, co je pro ně důležité, co si myslí, co dělají, jak vidí sama sebe, jaké mají otázky, co je trápí a jaký mají výhled do budoucna. Snažil jsem se opírat o metodu zakotvené teorie. Následující Hendla, který o zakotvené teorii říká, že cílem takto vedeného výzkumu je: „...*návrh teorie pro fenomény v určité situaci, na niž je zaměřena pozornost výzkumníka. Pozornost se věnuje zvláště jednání a interakcím sledovaných jedinců a procesům v daném prostředí.*“⁶⁰

6.3 Metoda výzkumu

Z praktických, časových, ale i ekonomických důvodů jsem nepoužil metodu zúčastněného pozorování, i když jsem si vědom, že by pro samotný výzkum byla přínosem zejména v oblasti sociální interakce respondentů. Pro potřeby výzkumu jsem přistoupil k metodě sběru dat prostřednictvím rozhovoru pomocí návodu.

První fáze výzkumu jsem zaměřil na teoretickou přípravu, studium odborné literatury, třídění zdrojů a získávání kontaktů. V další fázi jsem věnoval pozornost k samotnému stanovení tématu a zvolení strategie, včetně sestavení návodu pro interview. Při sestavování otázek jsem vycházel z příkladu Pattona, kterého zmiňuje Hendl ve své knize v kapitole Typy otázek v rozhovoru.⁶¹ Návod jsem koncipoval do pěti tematických

⁵⁹ STRAUSS, Anselm a CORBIN, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert. 1999. s. 11

⁶⁰ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základy teorie, metody a aplikace*. Třetí vydání. Praha: Portál. 2012. s. 123

⁶¹ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základy teorie, metody a aplikace*. Třetí vydání. Praha: Portál. 2012. s. 167-173

celků rozdělených do dalších kategorií. Zároveň jsem připravil celkový plán organizace sběru dat týkající se vytvoření databáze kontaktů a časového harmonogramu.

7 Prezentace výsledků a jejich interpretace

7.1 Rozsah dílčích otázek

Následující podkapitoly jsou věnovány vyhodnocení dat získaných z terénního výzkumu, jejich interpretaci a stanovení dílčích závěrů podle výše uvedených tematických celků. Samotného výzkumu se zúčastnilo pět respondentů. Z důvodu vládních nařízení v souvislosti s řešením situace vyplývající z pandemie Covid-19 nebylo možné prakticky uskutečnit sběr dat v plánované chebské oblasti.⁶² Jelikož jsem preferoval navázání osobního kontaktu s jednotlivými respondenty, musel jsem svůj záměr o provedení výzkumu s respondenty, žijícími výhradně v chebské oblasti, přehodnotit a svoji pozornost zaměřit částečně jiným směrem. Na doporučení kontaktu z organizace Sdružení Čechů z banátských Karpat jsem výzkum zacílil na komunitu banátských Čechů, pocházejících z Chebu a okolí, ale v současné době žijících v Praze. Všech pět respondentů je mužského pohlaví v produktivním věku v rozmezí 26 až 34 let české národnosti. Čtyři respondenti mají vysokoškolské a jeden středoškolské vzdělání. V manželském svazku žijí tři z pěti respondentů, zbývající dva žijí v dlouhodobém partnerském vztahu. Stejně tak tři se narodili na území Rumunska a do Čech přišli se svými rodiči v raném dětském věku. Rodiče čtyř respondentů pocházejí ze Svaté Heleny, jednoho respondenta z Gerníku.

Samotné rozhovory byly vedeny dle předem vypracovaného návodu k rozhovoru, nicméně nebylo vždy jednoduché dodržet strukturu návodu, nebo pokládat předem stanovené otázky. Samotnou strukturu a stylizaci otázek bylo potřeba přizpůsobovat jednotlivým respondentům s ohledem na jejich rozdílné životní situace. Na některé otázky bylo složité nalézt odpověď, jelikož sami respondenti neznali na některé otázky odpovědi, nebo se na ně odmítali vyjádřit. Z důvodu zachování autentičnosti jsou přepisy rozhovorů s respondenty autentické, bez stylistických, gramatických, nebo jiných úprav.

Je nutné zdůraznit, že se jedná o sběr dat pomocí kvalitativního výzkumu, což nemůže vést v žádném případě k zobecňování výsledných dat.

⁶² Usnesení vlády České republiky ze dne 14. února 2021 číslo 134 o přijetí krizového opatření - uzavření okresů Cheb, Sokolov a Trutnov.

7.1.1 Dílčí otázka - Jakým způsobem se respondenti identifikují s českým kulturním prostředím?

Toto téma je zásadní pro pochopení toho, jak respondenti sami sebe vnímají ve vztahu k české společnosti, jestli jsou schopni rozlišit české a rumunské kulturní prostředí, včetně určení, které je jim bližší, popřípadě proč.

R4: „Já bych to nenazýval, že emigrovali, ale že se vrátili do vlasti. Bylo to v devadesátém druhém.“

R1: „V Banátu nás spojovalo to, že pocházíme z Čech a tady nás spojuje to, že jsme přišli z Banátu.“

„Vlastně kdybychom zůstali v Banátu, tak bych se taky cítil být Čechem, tam se jakoby nikdo necítí být Rumunem.“

R2: „Je to spíš takový zajímavý rys, že na tu svoji odlišnost byli ti banátští hrdí, jako že jsou Češi.“

„Co je třeba docela paradoxní i v té naší vesnici na tom Banátu, tam i dnes převažuje takový pocit hrdosti na to češství. Že Češi jsou něco víc, nebo jsou lepší než ti Rumuni.“

Prvky vlasteneckého, či lépe řečeno krajanského cítění banátských Čechů se výrazně promítá do sebeurčujícího pojetí identity, jak první, tak i druhé generace, která se silně ztotožňuje s českým prostředím a českou identitou. V rozhovorech respondenti společně zdůrazňovali český původ svých předků, který se lineárně nese generacemi od doby kolonizace Banátu. O svých rodičích nehovoří jako o imigrantech, kteří přišli do Čech, ale jako o Češích, kteří se vrátili do vlasti.

R1: „Jak se říká, jsem Čech jako poleno. Mám české občanství i národnost, jako moji rodiče.“

„Rozhodně se cítím být Čechem, tady není ani nějaký důvod, abych se ztotožňoval s Rumunama. Já jsem se tak vždycky cítil. I když jsem se, jako by narodil v Rumunsku, tak to si nepamatuji a pamatuji si jenom na život v Čechách.“

R3: „Jednoznačně jsem Čech. Sice jsem se narodil v Rumunsku, ale celý život žiju v Čechách, chodil jsem do české školky i školy a vlastně všechno, co znám, je spojený s Čechama. Jako třeba ještě na základce měl sem tam někdo narážky, že jsem Rumun a tak. To mi docela vadilo a jsem se za to jako by styděl.“

„Já si nemyslím, že bysme byli tolik jiní než Češi. My jsme taky Češi a naši rodiče a prarodiče i v Banátu udržovali jakoby tu českou kulturu, kterou zdělili po svých předcích.“

R5: „Ne, já se od vždy považuji za Čecha a nikdy jsem ani o jiné alternativě nepřemýšlel.“

Za jistou odlišnost považují chápání rodiny z vlastního pohledu a pohledu české společnosti zejména na její ohraničenosti a širí rodinných vazeb.

R1: „No určitě, na tom Banátě je zvláštní, nebo specifický, že tam se všechno řešilo v podstatě až do třetího kolene. To znamená, že až do třetího bratrance. Což v Čechách není, tady je to jenom do toho prvního. Takže tam se hrozně, tam se jakoby lidi více identifikovali se svojí rozšířenou rodinou.“

R3: „Ono je tohle hodně těžké rozdělit, protože na tý vesnici, jak se mezi sebou hodně brali, tak je to celkově hodně velká rodina. Protože to u nás je jiný, v Čechách se neřeší druhé koleno. U nás se to řeší, já vím, že například Fanda je třetí bratranec od nás. A víme to, že jsme nějak propojený i pokrevně. A pro nás to už není jako cizí člověk, ale pro nás je to ještě jako rodina. Víme, že naše babičky byly sestřenice.“

Sami sebe respondenti identifikují výhradně jako Čechy bez jakéhokoliv rumunského přívlastku. Výrazně se vymezují proti ztotožňování se s rumunskou identitou. Vlastní česká identita přijde respondentům naprosto samozřejmá z několika následujících hledisek. Jsou potomci rodičů, kteří si zachovali svoji národní identitu, vyrůstali v českém kulturním prostředí (jiné de facto neznají) a od útlého věku hovoří českým jazykem.

7.1.2 Dílčí otázka - Jaké kulturní prvky původního prostředí si snaží zachovat a zda dochází ke kulturnímu transferu?

V návaznosti na předchozí otázky se respondenti snažili odpovědět na to, co utvářelo kulturní prostředí v Banátu, zda si uvědomují tyto prvky a zda i oni převzali nějaké kulturní prvky do svého života po vzoru svých předků.

R1: „Ta kultura, nebo spíš jako by ta vesnice nepřebírala žádný rumunský tradice a ta naše tradice byla založená hlavně na náboženství a křesťanských zvykách, které jsou podobné, dá se říct, v celém světě.“

R2: „Byli jsme trochu izolovaní a určitě tam nějaký vliv těch rumunských zvyků byl, ale neuvědomuji si to a nejsem schopen porovnat českou kulturu s rumunskou, protože jsem to nezažil. Takže maximálně nějaké to názvosloví, nějaká ta specifická jídla jsme si přinesli, to furt ještě dodržujem.“

R3: „Já ani nevím, co je typické pro rumunskou kulturu. Pro nás taky byli Rumuni, jak bych to řekl, jako ty, se kterými nechcete mít nic společného a taky jim nevěříte. Spíš je to dané tím, že vlastně ty vesnice si chtěly udržet tu českou národnost. Protože například si nemyslím, že by se v uvozovkách úplně schvalovalo, aby si Čech vzal Rumunku.“

R4: „Nejde ani tak o určité vědomé kulturní odlišnosti, nebo o snahu o zachování nějakých archetypů. Podle mého názoru se jedná o kulturně vymezenou odlišnost chápání života, kterou se snažíme zachovat podle vzoru našich předků.“

„Co se týče nějakých kulturních prvků, na které se ptáte, tak určitě, například v jídle, nebo v naší mluvě jsme si něco ponechali, i když to není tak výrazné.“

R5: „Nemyslím si, že bychom měli nějaké speciální tradice, nebo jak říkáte kulturní prvky jiné oproti typické české rodině. Víc je u nás patrný způsob života vycházející z církevních

tradic, včetně dodržování určitých církevních zvyklostí. Větší rodinná soudržnost. Jako nejvíce je to patrné spíše u prarodičů, ti ještě mluví s přízvukem a používají trochu jiný slovník a dělají třeba různé ruční výrobky.“

V otázkách, týkajících se charakteristik jednotlivých kultur, se odpovědi respondentů shodovaly v mnoha aspektech. Kulturní prostředí svých předků považují za ohraničenou oblast každodenního lidského konání s minimálním vlivem okolního prostředí. Transfer kulturních prvků považují za proces, který se bez zásadního vlivu odehrával v období osídlování Banátu s minimálním přesahem v dalších letech. Vliv rumunského kulturního prostředí na českou komunitu v zásadě odmítají. Žádný z respondentů není schopný pojmenovat odlišný kulturní prvek, který by byl typickým pro transfer mezikulturního působení v rámci vlivu rumunské kultury na českou kulturu v českém prostředí. Za jistou kulturní odlišnost považují užívání tradičního banátského nářečí svých předků, který sami zejména během komunitních setkávání používají. To však nelze chápat jako působení rumunské kultury, nýbrž jako jakýsi archetyp české lidové mluvy z přelomu devatenáctého a dvacátého století. Za druhořadý prvek je zřídka označována tradiční banátská kuchyně, která se opět nedá jednoznačně označit za kulturní transfer v plném slova smyslu.

7.1.3 Dílčí otázka - Jakou roli hraje jejich religiozita v jejich životech?

Zásadní téma, které se line všemi provedenými rozhovory. Otázky byly zaměřeny jak na způsob samotného praktikování církevních zvyklostí, tak i na to, jak významnou úlohu plní v životech respondentů a co jim vše přináší.

R1: „Určitě náboženství má velkej význam, v našich životech si myslím. Já to třeba pozoruji na rodině od manželky, který se jako moc nestýkají spolu. Možná je největší rozdíl mezi Čechama a naší kulturou, že my se snažíme víceméně udržet ty blízký vztahy a scházet se aspoň minimálně hlavně v tom shromáždění. V tom kostele je hlavní pozitivum v tom, že se tam lidi potkávají. A tím, že se setkáváte třeba jenom v tom kostele, tak tím udržujete ten vztah.“

„Určitě nás to spojuje víc než normální Čechy. My jsme vždycky žili v souladu s církevními hodnotami, jako že jsme chodili do kostela, slavili církevní svátky a dodržovali pravidla.“

R2: „Já osobně jsem věřící, ale moje manželka ne. Nejsem teda pokřtěný, ale považuji se za věřícího. Chodím do kostela, ne sice pravidelně, ale tak jednou dvakrát do měsíce určitě. Především, když jsem v Chebu, tak chodím do kostela s rodiči, to chodí i manželka. Myslím si, že takhle to má i spousta těch našich vrstevníků, určitě převážná většina těch, co znám. Za mě osobně si myslím, že ta komunita v rámci toho náboženství mi toho dala tolik, že bych rád k tomu vedl i své děti. Tím, že si myslím, že to bylo velice pozitivní pro to mé dospívání. Protože mi zůstalo spoustu známých a lidí, se kterými udržuji častý

kontakt. Takže mám vlastně jakoby takový druhý svět, kromě těch lidí, se kterými udržuji kontakt ze školy, a z církevní komunity.“

„Já s katolíkami jako žádný problém nemám, naše víry jsou trochu odlišné, ale v podstatě jsou si hodně podobné. Tím, že v Chebu jsou hlavně baptisté, tak jsme byli tak trochu izolovaný od katolíků. Ale i tak, když jsme se třeba setkávali, tak jsme neměli žádné konflikty. Jako vím, že táta měl spoustu známých u těch katolíků, jako že si spíš pomáhali a nějakou nevraživost mezi sebou neměli a dokázali spolu žít.“

R3: „Ten kostel je jakoby ten středobod toho setkávání.“

„V dnešní době už ani ne. Náboženství nás, teda spíš naše předky, stmelovalo dřív, jako třeba ještě v Banátu, nebo potom tady v Čechách. Ale já bych nemluvil jen o stmelování, jako spíš o něčem, co utvářelo naše životy a rodinné vazby. Víra je v našich životech důležitá.“

R5: „S rodiči do kostela chodím, ale tady v Praze jen výjimečně.“

Religiozita hraje v životech respondentů zásadní roli, což byl v podstatě nosný prvek všech uskutečněných rozhovorů. Všichni respondenti jsou věřící a pravidelně praktikují svoji víru. Výrazně se odkazují na své předky a jejich život podle církevních tradic, které i oni sami aplikují ve svých životech. Čtyři respondenti se hlásí k baptistické církvi a jeden k církvi katolické. Zásadně se vůči sobě nevymezují, nicméně je zde patrný jistý odstup, který je dán i určitou izolací těchto dvou církví v prostoru i čase. Nicméně všichni respondenti chápou církevní tradice jako utvářející prvek jejich vlastních identit. Zároveň si uvědomují, že právě život podle křesťanské víry je tím nejzásadnějším rozdílným faktorem mezi typicky českou společností a potomky banátských Čechů. Společné církevní praktikování je pro respondenty jeden ze zásadních stmelujících prvků jejich komunity, jakož i jejich blízké a širší rodiny.

7.1.4 Dílčí otázka - Existují aspekty diskriminačního jednání ze strany majoritní společnosti?

Přes počáteční obavy o etický rozměr tématu neměli respondenti žádný problém hovořit o těchto otázkách, které byly koncipovány tak, aby obsáhly celé spektrum potenciálně negativního chování.

R1: „To bylo jakoby, když jsme byli spíš malý, ve škole. Spíš to byly ze začátku jakoby takový ty posměšky, než jakoby ta šikana. Tu jsem nikdy nezažil. Nebo, že by mě někdo třeba psychicky deprimoval tím, že jsem jako ten Rumun, tak to ne. To je s tou odlišností jako všude. Jako když někdo potřeboval střelivo, tak to použil, to bylo vždycky v tom dětském kolektivu.“

R2: „Ve škole na prvním stupni si jako občas jen tak utahovali ze mě. Že jsem z Rumunska a tak jako. On je velký rozdíl v tom, že ty naše jména jsou typicky česká. Takže když se vám pak směje nějaký Orság, tak je to docela vtipné. Ne, jenom jsem tím chtěl říct, že

naše jména byla česká, ryze česká, takže jsme měli kolikrát češtější jména, než ti, co se nám posmívali. Ale v rámci té základní školy jsem se setkal, že občas někdo použil tu kartu, ale nikdy mě nešikanovali kvůli tomu.“

R3: „Pro nás bylo asi dobrý to, že jsme se sem nastěhovali, když nám bylo tři až pět let. Takže jsme měli možnost chodit ještě do školky a čím menší dítě, tím víc toho pochytí jako správněji, že.“

„Takže abych se vrátil, nikdy jsem nezavnímával jako by důvod někoho, aby se se mnou nebavil, kvůli tomu, odkud pocházím. A teď je doba, že se to absolutně neřeší. Je prostě už taková společnost. Je už tady takových přistěhovalců, že prostě ty kulturní základy se jakoby hůř drží, jak se ta globalizace jako rozšiřuje.“

R4: „Jestliže jsem zaznamenal nějakou diskriminaci, tak to rozhodně nebylo z důvodu mého původu. Já se považuji za Čecha a ani nevím, proč bych se měl považovat za někoho jiného.“

Otázku diskriminačního jednání ve vztahu k vlastní osobě považují jednotliví respondenti přinejmenším za irelevantní. Banátský původ se v jejich odpovědích neprojevoval jako spouštěcí nebo určující faktor vedoucí k takovému jednání. To společně prisuzují k proměně uvnitř české společnosti směrem k toleranci, jako důsledku globálních změn, stejně jako chybějícímu stigmatizujícímu prvku jejich identit. Zásadní roli v tomto procesu hrála znalost českého jazyka, ale také ryze česká jména respondentů a jejich rodičů. Dalším důležitým faktorem byla skutečnost, že do České republiky přicházeli v předškolním věku, nebo se zde již narodili, tudíž byli zapojeni do socializačního procesu v rámci předškolních institucí. Respondenti hovoří pouze o náznacích tohoto jednání v rámci dětského kolektivu, které však nemělo negativní vliv pro vymezování se vůči české společnosti.

7.1.5 Dílčí otázka - Existují důvody pro vymezování se vůči české společnosti?

Z průběhu vedených rozhovorů bylo patrné, že neexistují zásadní důvody k vymezování se vůči české společnosti, proto byly jednotlivé otázky přizpůsobeny povaze konkrétních rozhovorů s ohledem na možné historicky dané příčiny.

R1: „Takže ta naše kultura je hodně založená na křesťanských zvykách. Hlavně držení Vánoc, Velikonoc, v neděli se nepracuje. Jako z tohohle hlediska to není nějaký rozdíl, tady se také slaví Vánoce a Velikonoce. Jako každý to sice slaví trochu jinak, jsou lidi, kteří třeba Velikonoce slaví více náboženštěji. Takže vlastně moc velkej rozdíl mezi Čechama a Banátem to není.“

R2: „Je to neporovnatelné i s těmi začátky. I s ohledem na to, jak vnímáme to, jak naši rodiče tady začínali s ohledem na jejich finanční situaci a jakoby s prací, že my si žijeme já nevím 500x líp než rodiče, jako rodiče, když se sem přistěhovali a byli v našich letech.“

R3: „Upřímně si řekněme, tak si žiju úplně milionkrát líp nežli naši rodiče. Ale určitě ta jejich nejistota byla na začátku hodně velká. Potom se vlastně rozpadlo i Československo, že jo a i spousta podniků tady v Čechách nebyla konkurenceschopná, třeba oproti západu, jako že ta ekonomika. Takže jenom v porovnání s tím, kde jsme byli před dvaceti lety, je to neporovnatelně lepší. Nedá se porovnávat vůbec naše zázemí, naše zázemí je velice dobré a asi jsme využili té příležitosti, kterou nám naši rodiče poskytli.“

Žádný z respondentů se nestaví odmítavě, nebo dokonce kriticky vůči české společnosti. Jednak se neseťkali s diskriminačním jednáním, které by aktivovalo negativní postoj vůči majoritě, ale co je důležitější, respondenti se považují za právoplatné členy společnosti bez odlišujících znaků a nechápou potřebu vymezení se proti společnosti, kterou sami tvoří. Přestože se zcela ztotožňují s českým kulturním prostředím, umí pojmenovat určité nuance v prožívání a utváření reality mezi oběma skupinami, v rámci uchopení křesťanských tradic. Jsou hrdí na příslušnost k českému společenství a zároveň neskrytě vyjadřují vděk svým rodičům, kteří jim k tomuto postavení vytvářeli podmínky.

7.1.6 Dílčí otázka - Jaké je socio-ekonomické postavení druhé generace reemigrantů?

Otázky týkající se ekonomického postavení respondentů byly opět z oblasti, ke které bylo potřeba přistupovat zvláště eticky obezřetně. Nicméně respondenti neměli díky svému pracovnímu zařazení důvod k vyhýbavým, nebo odmítavým postojům. Základem pro stanovení formy otázek bylo komparativní ekonomicko-pracovní východisko s první generací.

R1: „Já si nemůžu na nic stěžovat. Rozhodně, kdybych žil v Banátu, tak se nemám tak dobře jako tady. Za to patří poděkováním rodičům, ty nám pro to vytvořili podmínky a furt nám říkali, ať se učíme, ať nemusíme dřít jako oni.“

R2: „Jo jsem spokojen. Nemůžu si stěžovat, já jsem našel práci jako IT profesionál v americkém korporátu, takže nemůžu si stěžovat. Na české realie to není špatné.“

„Obecně oproti našim rodičům, kteří ve většině případů měli jenom základku, někdo měl i střední, ale hodně málo. Většinou měli taky jenom výučňáky, nebo roky, kde se zaučovali, tak můžu říct, že 99 % našich vrstevníků má minimálně maturitu, ale spíš vysokou školu.“

R3: „Nemůžu si na nic stěžovat, v Rumunsku bych se asi takhle neměl. Hlavně jsem tady mohl studovat a najít tady uplatnění je mnohem jednodušší. Je to samozřejmě také tím, že jsem zůstal v Praze, v Chebu by to bylo těžší. Velkou zásluhu na to mají rodiče, který nám furt vtloukali do hlavy, ať se učíme, a ať využijeme šance, kterou máme. Dříve jsem to tak neviděl, ale teď jsem jim za to fakt vděčnej.“

R4: „No nevím, co na to přesně odpovědět. Mám rád svoji práci, ale také mám jisté ambice a cíle, kterých bych chtěl dosáhnout. Nicméně momentálně jsem spokojen.“

R5: „V tomto ohledu si nemůžu opravdu stěžovat. Celkově tady v Praze jsou vyšší platy než třeba u nás. Hlavně dělám pro Němce, je to sice za cenu vysokýho pracovního nasazení, ale dobře ohodnocený.“

S ohledem na první porevoluční generaci je ekonomické postavení druhé generace neporovnatelně vyšší. Generace, která neměla dostatečné sociální, ekonomické a mnohdy i geografické podmínky pro dosažení vyššího vzdělání, přenesla tento svůj handicap do socializačního procesu svých dětí. To se projevilo zejména v pochopení nutnosti kvalitního vzdělání k odvrácení nepříznivého osudu svých rodičů. Zároveň byla tato generace motivována atributem uchopení šance, kterou jim rodina vytvořila. Podle odpovědí respondentů dosáhla většina jejich vrstevníků kvalitního vzdělání, což má samozřejmě za následek výrazně vyšší šanci k získání dobře ohodnoceného pracovního postavení.

7.1.7 Dílčí otázka - Jak silné jsou transnacionální vazby u druhé generace?

Otázky týkající se transnacionálních vazeb hledaly odpovědi na to, jestli stále existují vazby a transnacionální sítě s původní domovinou, tak i na to, zda existují nějaké vazby v rámci komunity na území ČR, popřípadě jak tyto vazby vypadají a do jaké míry jsou využívány například sociální sítě.

R1: „Jako přes Facebook a tak, jo? To ne. Jsem v kontaktu s těmi, co jsou tady v Praze, ale taky ne moc. Spíš, že jakoby o sobě víme.“

„No ani moc ne, tady v Praze znám pár lidí, co sem přišli jako my. Jako v Chebu jich znám hodně, ale nejsme si jakoby blízký. Dřív to bylo lepší, to jsme se hodně navštěvovali, ale teď, když přijedu do Chebu, tak se scházíme hlavně jako ta blízká rodina. Víím, že rodiče se s někým ještě scházejí, ale už to není jako dřív. Ale víme jakoby o sobě. Jako třeba ve Skalný je to asi jiný, tam se to ještě asi dodržuje. Nevím.“

R2: „Já jako, naše generace, já se s nikým, no prostě mám kontakty na ty lidi, ale s nikým v kontaktu nejsem.“

„V rámci naší široké rodiny udržujeme úzký kontakt, což je samo o sobě dost velký počet rodin. S ostatníma, co známe, že přišli taky z Banátu v nějakém velkém kontaktu nejsem. Jako hodně jich znám, občas se s někým setkám, když jsem zrovna v Chebu. Tady v Praze nás taky pár je, ale nepořádáme nějaká setkání, nebo tak něco. Rodiče se občas ještě s někým stýkají i z okolních vesnic, ale není to tak, že by jako celá ta komunita nějak spolupracovala, spíš to jsou jejich kamarádi z dřívějšíka.“

R3: „Tak to ne, já už tam nikoho neznám. Nebo jako jo, ještě víím o nějakých lidech, co tam ještě žijí, který si pamatuji z dob, kdy jsme tam jezdili, ale to už je ta starší generace. Jsem v kontaktu, třeba přes Facebook s některýma lidma, co přišli z Banátu a jsou zhruba v mém věku. To jsou ale lidi, se kterými se znám z Chebu. Jinak, jako ne.“

„Takže jsme s ostatními rodinami v kontaktu, ale jsou to hlavně rodiny, které považujeme za příbuzné. Obecně, že bysme, jako všichni, co přišli z Banátu, byli v bližším kontaktu, to ani není možné. Ale je pravda, že ti, co žijí v Chebu, tvoří jakousi komunitu, kde se všichni jakoby znají. Asi to tak bude stejně i v jiných oblastech. Na těch vesnicích to bude asi ve větším měřítku.“

R4: „Nedá se hovořit o přátelích, pár lidí si ještě vybavuji z dob, kdy jsme tam jezdili. Rodiče ale udržují kontakt se strejdou.“

R5: „Babička s dědou tam ještě někoho znají a naši taky, ale už jich moc není, buď už umřeli, nebo taky odešli. Já tam nikoho neznám a ani jsem tam nikdy nebyl. Otec říkal, že tam někdy vyrazíme, abych viděl, kde mám své kořeny, ale zatím jsme tam nebyli. Naši tam byli asi jenom jednou, a to jsem ještě nebyl na světě. Někdy bych se tam určitě rád podíval, ale nevím, jestli k tomu bude příležitost.“

Navzdory období několika mála let po roce 1989, kdy transnacionální vazby a sítě byly poměrně silné a transfer probíhal v obou směrech, dnešní situace je výrazně odlišná. Zanedbatelné vazby ojedinele udržuje starší generace, která se snaží zachovat alespoň částečný kontakt se svojí původní domovinou. Nicméně protějšků této vzájemné reciprocity neustále ubývá. V důsledku postupného odchodu celých generací rodin ztratila svůj význam jakákoliv transnacionální síť. Mladší generace nemá potřebu udržovat kontakt s obyvateli krajiny, ve které de facto nikoho neznají. Stejně tak se omezily i vazby v rámci komunity žijící v Čechách, ať to již bylo v důsledku migrací za prací, tak i slábnoucí pospolitosti komunity. Veškerý transnacionální kontakt se omezil na mezigenerační kontakt v rámci vlastních rodin.

8 Hledání transkulturní perspektivy

„Hledání komplementarit mezi civilizacemi vyžaduje takové kulturní předpoklady, jakými jsou dobrá komunikace, dobré vzájemné poznání, a co je nejdůležitější, transkulturní dialog. Nicméně řešení problémů nebude možné najít bez zřetele na biblickou antropologii, která je základem lidské důstojnosti, rovnosti a svobody“.⁶³ V duchu výroku Prof. Elisabeth Jünermann a Prof. Heinze Theisena se nese i porozumění transkulturnímu rozměru provedeného výzkumu, které se na rozdíl od multikulturního pojetí vzájemného soužití dvou rozdílných, nebo částečně podobných kultur, zaobírá myšlenkami sdíleného lidství, vycházejícího jak z antropologického charakteru takového dotazování, tak i křesťanského pojetí osoby a lidské důstojnosti.

Podstatou transkulturní dimenze tohoto dialogu je pochopení dynamického pojetí kultury. „Kultura je neustále probíhající proces sociálního konstruování, který v sobě obsahuje určitá strukturální schémata, neboli vnitřní mechanismy konstruování. Z antropologického hlediska vnímáme kulturu jako dynamický způsob uchopování světa.“⁶⁴

Budeme-li vycházet z předpokladu, že obě kultury, jak banátských Čechů, tak česká kultura, byly postaveny na stejných základech a utvářely je stejné tradice, nabízel by se závěr, že obě kultury budou přinejmenším velmi podobné, ne-li stejné. Tomuto názoru by nahrávala další skutečnost, opírající se o narativní význam konstitucí samotných kultur, kdy ústřední roli hraje symbolické utváření světa pomocí jazyka, který mají obě kultury společný. Nicméně, téměř dvě století dynamických proměn v chápání a prožívání světa v obou kulturách, nás nutně vedou k opačnému závěru. Přestože dynamika procesů proměny banátské kultury nebyla tak výrazná, jako u té české, můžeme hovořit o dvou rozdílných, i když příbuzných kulturách.

Následujíc mimétickou teorii kultury Reného Girarda, pro uchopení základních strukturálních mechanismů kultury, můžeme v kulturní identifikaci banátských Čechů spatřit oba základní, nevědomé fenomény tohoto mechanismu. Pro první generaci je zřetelná spíše parakletická povaha kulturní dynamiky odpovídající mechanismu nápodoby s obětním beránkem. Mechanismus identifikace s obětním beránkem v tomto

⁶³ BURDA, František. *Za hranice kultur: transkulturní perspektiva*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2016. s. 10

⁶⁴ tamtéž. s. 22-23

případě vyjadřuje způsob vlastního sebeobětování se k naplnění představ o vytvoření lepších životních podmínek pro své potomky. Povahu takové oběti lze pochopit na pozadí samotné reemigrace, kdy v rámci tohoto procesu opouští zažité způsoby života, prostor domova, ve kterém vyrůstali, včetně svých širších rodin a vydávají se do neznámého prostředí s nejasnými vyhlídkami na výsledný efekt jejich počínání.

Druhou generaci více vystihuje opačný mechanismus konstrukce sociální reality ve formě pronásledování a obětování obětního beránka.⁶⁵ Samozřejmě ne v tak dramatickém pojetí, jakým je potenciál mezikulturního násilí, ale jako snahy o získání uznání a autonomie zúčastněných aktérů. V obětování a pronásledování beránka lze spatřovat symbolické vymanutí se ze starého způsobu života. Pomyslným obětováním vlastní historické předurčenosti vycházejí ze stínu historické podmíněnosti předků do nové éry svých životů, za které přebírají osobní zodpovědnost. Spolu s možnými důsledky, které se nesou v duchu veblenovského⁶⁶ uvažování o „bezobjektové“⁶⁷ podstatě problematiky touhy a rivality, vedoucí až k materialistickému konzumismu, typickému pro západní společnost. Společnosti, která bude v budoucnu utvářet jejich sociální identity a bude se podílet na konstituování jejich hodnotových rámců.

Určitá apatie k otevřenému dialogu v rámci mezikulturního setkávání jistě souvisí s poměrně výraznou homogenitou a monoetnicitou české společnosti, jak uvádí Jana Karlová.⁶⁸ Díky relativnímu ohraničení a soběstačnosti jednotlivých kulturních systémů, dochází nejen v našem kulturním prostředí, k typickému vymezení hranice na „my“ a „oni“,⁶⁹ na základě jasných charakteristik, nebo vlastností. Dle mého názoru nám interkulturní koncept kulturní a biologické determinace neposkytuje příliš velký manévrovací prostor pro transkulturní komunikaci, či empatii. Byť toto tvrzení zní poněkud nihilisticky, racionalita takzvané „kulturalizace“ se promítá do všech sfér každodenního střetávání se s odlišnými kulturními postoji. V rámci takového uvažování,

⁶⁵ BURDA, František. *Za hranice kultur: transkulturní perspektiva*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2016. s. 26-29

⁶⁶ Americký ekonom a sociolog norského původu. Představitel technokracie a původního amerického institucionalismu.

⁶⁷ Proces, kdy lidský sklon ke shromažďování hmotných statků není motivován nějakou objektivní potřebou, ale soupeřením.

⁶⁸ BURDA, František. *Člověk jako východisko dialogu kultur*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2013. *Studia transculturalia*. s. 30

⁶⁹ tamtéž. s. 27

kdy při mezikulturním setkávání převládají tendence objektivizovat negativní vzorce chování vůči všemu cizímu, co nezapadá do kontextu známého kulturního prostředí, na základě biologických či kulturních charakteristik, se ocitáme uprostřed dvoustranného monologu. Namísto snahy o vedení konstruktivního dialogu se dostáváme do pozice, ve které při nepochopení odlišného jednání „cizinců“ máme tendence veškerou jinakost přisuzovat jejich kulturní podmíněnosti.

Pokud bychom měli hovořit o transcendentním přesahu transkulturní komunikace v ontologické perspektivě vztahování se ke člověku, v souvislosti s reemigračními procesy banátských Čechů po roce 1989, obávám se, že zde takový přesah nenalezneme.

Přestože žijeme ve středu Evropy a jsme součástí evropského společenství, se kterým sdílíme stejné hodnoty vycházející z uznání lidské důstojnosti, svobody a rovnosti, ve skutečnosti v naplňování těchto idejí poněkud pokulháváme. Často se ukrýváme za oponu mylné a až archaické představy o češství, ačkoliv navenek se prezentujeme jako demokratická společnost se silným humanitním cítěním. Bohužel podobný postoj deklaruje převážná většina evropských zemí, čímž se utváří neprostupná hranice, bránící všem formám transkulturního dialogu. Ten nahrazuje paralelní multikulturní prostředí s prostupnými hranicemi kulturních vlivů, avšak vnitřně uzavřené. Pro takové prostředí je typický pouze toleranční přístup, vystavěný na principu kulturního relativismu, jenž je samotný pro vznik transkulturní komunikace nedostatečný. Tedy pokud do tohoto procesu nevstupuje otázka tázání se po člověku a jeho lidské důstojnosti: *„Teprve na základě pojetí člověka jako osoby, které je současně kritériem tolerance a otevřenosti, je možné hovořit o lidské vzájemnosti, rovnocennosti a vztahovosti, tedy o možnosti transkulturní komunikace.“*⁷⁰

Domnívám se, že samotný průběh reemigrace krajanů z Banátu, jakož i jejich integrační proces do českého kulturního prostředí, tento transkulturní rozměr postrádá. Samotný předpoklad pro reemigraci nevycházel z nutnosti úniku před politickým, etnickým, nebo náboženským útlakem, ani z důvodu válečného stavu, či přírodní katastrofy, nýbrž z čistě ekonomicko-sociálního hlediska, pro zajištění lepších životních podmínek, pro sebe, ale zejména pro své potomky. Nutno podotknout, že významnou roli hrál také silný pocit národní sounáležitosti a identifikace s českým kulturním prostředím.

⁷⁰ BURDA, František. *Člověk jako východisko dialogu kultur*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2013. Studia transculturalia. s. 17

Tyto aspekty je zapotřebí brát na zřetel, zejména ve vztahu české společnosti ke vracejícím se krajanům, kdy alespoň ze začátku nebyli vnímáni jako nebezpečí pro společenský řád, jelikož částečně naplňovali atributy zmiňovaného češství. Nevykazovali nežádoucí znaky jinakosti, ať už biologické, nebo kulturní, užívali český jazyk, byli pracovití a ctižadostiví. Zároveň měli touhu po získání statusu českého občana, do něčeho se příliš nevměšovali a chtěli co nejvíce splynout se svým okolím. Jediné, co jim chybělo, bylo vzdělání a dostatečné silné ekonomické zázemí, které bylo kompenzováno vzájemnou komunitní podporou. V tomto případě nebylo potřeba se zvlášť výrazným způsobem vůči českým krajanům vymezovat. Dá se říct, že zde nebyl ani dostatečný prostor pro vedení komunikace na transkulturní úrovni. Osobně bych postoj české společnosti označil za projev povzneseně tolerantního přístupu, který časem uzrál ve společenskou apatii a ztrátu zájmu. Jistě, že za současným stavem stojí zejména úplná asimilace banátských Čechů, ve všech zřetelných společenských složkách života, stejně tak i ztráta nemnoha odlišných identifikačních znaků, přesto nelze upřít částečnou zásluhu společensko-politickému konsenzu, který tento vývoj umožnil, díky posunu ve vnímání jinakosti.

Nezbývá než věřit, že lidé, společnosti, a nakonec celé civilizace naleznou společnou cestu, jak vést rozhovor napříč kulturami, bez vlastní kulturní, nebo jiné podmíněnosti, třeba právě v rámci transkulturní komunikace, kdy ve středu zájmu bude touha po vztahování se ke člověku, jako jedinci s vlastní nepodmíněnou lidskou důstojností. Cestou nalezení transkulturního přístupu ve ztotožňování transkulturality s její aplikací k získání transkulturní identity: *„Transkulturní přístup je zde především úsilím o překonávání stereotypizací, předcházením konfliktů, diskriminace, podporováním pluralistického myšlení, otevřenosti a občanského přístupu. To, co jedinci v rámci transkulturního přístupu dělají, tím se také stávají, tedy transkulturním přístupem získávají svou identitu, kterou tak rozeznávají v její podstatné otevřenosti vůči nekonečným možnostem.“*⁷¹

Hledání společné shody na poli mezikulturní empatie v přetechnologizovaném světě, kde je kladen důraz na individuální uznání, úspěch a adoraci jedince, je velkou výzvou. Stále větší sociální izolace, která také v důsledku současné pandemie nabírá obřích rozměrů, tomuto procesu příliš neprospěje. Přesto už samotné uvažování o

⁷¹ BURDA, František. *Člověk jako východisko dialogu kultur*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2013. Studia transculturalia. s. 12-13

způsobu, jak správně uchopit nástroje pro dialog mezi kulturami může lidstvo posunout k objevení transkulturního přesahu takového jednání. Na začátku cesty k nalezení transkulturního rozměru mezikulturního dialogu by měl stát zájem o člověka a touhy po znovunalezení jeho jedinečné podstaty opírající se o biblické pojetí lidské důstojnosti. Základ tohoto zájmu může být utvářen v rovině individuálního transkulturního myšlení vystupujícího z transcendentní povahy takového uvažování.

Ačkoliv v procesu reemigrace banátských Čechů nebyl objeven takový rozměr, který by odpovídal představám o tom, jak vést transkulturní dialog, lze na pozadí samotného průběhu integrace spatřovat několik pozitivních faktorů, které mohou být přínosem pro další společenský vývoj, a které zároveň ukazují na dostatečný potenciál uvnitř české společnosti v oblasti zvládnutí problematiky migrace. Jak se ukázalo na příkladu banátských Čechů, rozhodujícím faktorem byla touha po plnohodnotném začlenění se do společnosti, bez nutnosti vzdávání se všech kulturních zvyklostí a tradic. Společenský konsenzus na nehrozícím nebezpečí umožnil jejich přijetí, včetně zachování si částečné autonomie. V důsledku hladkého průběhu integrace nevznikla na obou stranách potřeba vymezení se jedné proti druhé. Přestože si první generace zachovala komunitní spřízněnost a jistou izolovanost od okolního prostředí, nebyla vytlačena na okraj společnosti jako minoritní etnikum a v postoji druhé generace nevznikla potřeba radikalizace, ale naopak se stala spoluutvářejícím prvkem českého kulturního prostředí při zachování si některých tradičních prvků původního kulturního prostředí.

9 Závěr

Hlavním cílem práce bylo zmapování současného postavení druhé generace banátských Čechů na území České republiky po roce 1989. Výzkum se zaměřuje na otázky utváření sociálních identit respondentů, jejich postavení ve společnosti, rodinného života, pracovní-ekonomických podmínek, kulturního odkazu předků a případných transnacionálních vazeb. Tělo celého výzkumu se opírá zejména o snahu nalezení odpovědi na otázku, jaké procesy jsou zásadní pro utváření sociálních identit respondentů. Jakou roli zastávají respondenti ve vztahu k české společnosti, a jak se sami identifikují s českým prostředím.

Samotný výzkum je podepřen hypotézou, která vychází z předpokladu, že druhá generace banátských Čechů se plně integrovala do českého kulturního prostředí, přičemž si zachovala osobitou identitu, založenou na religiózních a rodinných vztazích.

Pro dosažení uceleného výstupu dané problematiky bylo zásadní vyhodnocení splnění jednotlivých dílčích cílů, které jsem stanovil v kapitole 6.1 Vymezení tématu. K vyhodnocování dílčích cílů jsem se snažil přistupovat velmi zodpovědně, aby výsledky výzkumu nebyly zkresleny osobním subjektivním pohledem a zavádějící interpretací. Rozhovory probíhaly z části v domácím prostředí u respondentů a z části v prostoru jejich zaměstnání. Během rozhovorů panovala uvolněná atmosféra a mizivé známky počátečního ostychu, nebo zdrženlivosti brzy vystřídalo někdy až žoviální vyprávění, které jsem nejednou byl nucen směřovat zpátky k probíranému tématu. Zajímavým faktem se stala skutečnost, že až na malé výjimky panovala u respondentů vzájemná shoda v odpovědích na kladené otázky. Po provedení rozhovorů a během vyhodnocování dílčích cílů jsem došel k závěru, že některé dílčí cíle druhého řádu bych v případě dalších rozhovorů přehodnotil, a upravil. Zejména se to týká dílčích cílů týkajících se charakteristických rysů české a rumunské kultury a jejich komparace. Jelikož jsem před začátkem výzkumu nezohlednil možnou skutečnost, že respondenti nemají o rumunském kulturním prostředí žádné, nebo jen velmi mizivé, a často zkreslené povědomí, jejich odpovědi nebyly pro naplnění cíle dostatečně relevantní. Stanovení ostatních dílčích cílů naplnilo mé představy o komplexním zastřešení problematiky. V rámci analýzy samostatných dílčích cílů jsem postupně docházel k nalézání společných rysů a postojových charakteristik respondentů, bez nutnosti vlastní interpretace. Postupným skládáním mozaiky postojových orientací a hodnotových preferencí ze subjektivních výpovědí respondentů jsem došel k závěru, který budu dále interpretovat. Výzkum byl

prováděn formou kvalitativního výzkumu na malém počtu respondentů a výsledné interpretace nelze v žádném případě paušalizovat, nebo dokonce objektivizovat na celou banátskou komunitu.

Podle účastníků výzkumu byl důležitým faktorem pro identifikaci respondentů fakt, že buď do České republiky přišli v útlém dětském věku, nebo že se na území ČR již narodili. Vyrůstali v českém kulturním prostředí a byli vystaveni působení socializačních vlivů základních předškolních a školních institucí. Nemalou roli, jak sami poukazují, hrál fakt, že ovládali český jazyk a zároveň měli typicky česká jména.

Na čem se všichni v zásadě shodují, byl důraz, který kladli rodiče na vzdělání. Ten byl stěžejní pro utváření životních ambic respondentů, kteří postupně převzali vlastní odpovědnost za svůj osobnostní růst. Tato skutečnost byla jedním z významných prvků pro završení procesu původní re-emigrace, jako snahy o zajištění lepšího živobytí pro své potomky. To si všichni respondenti uvědomují a projevují za to výrazný vděk. V komparaci s životy svých rodičů, cítí pocity zadostiučinění a často hovoří o oběti, kterou jejich rodiče pro ně podstoupili. Jak sami respondenti často zdůrazňují, jsou rodinné vazby společně s náboženstvím pro celou komunitu banátských Čechů nejdůležitějšími atributy jejich životů. V rámci své, na české poměry nezvykle široké rodiny, udržují úzké vztahy a zajímají se o dění napříč celým příbuzenským spektrem. V rámci ostatních komunitních vztahů už tyto vazby slábnou a takřka se vytrácejí. Významnou roli v tomto vývoji hraje jednak aktuální geografický odstup od původních center, tak i jistý příklon k uspokojování individuálních potřeb a společenské izolovanosti po vzoru české populace.

Silný vztah si naopak tato generace udržela k životu v souladu se svojí vírou a k praktikování církevních zvyklostí, to se odráží ve všech aspektech jejich životů. Zároveň je tato skutečnost hlavním důvodem k jedinému vymezování se vůči české společnosti, kterou v tomto ohledu považují dotazovaní za obligátně řečeno poněkud rezervovanou. Bez ohledu na konfesní příslušnost se respondenti shodují na důležitosti praktikování církevních zvyklostí pro utváření kvality jejich životů. Náboženství zároveň chápou jako stmelující prvek rodinného i komunitního prostředí. Kostel a církevní obřady považují za středobod společného setkávání.

Společným jmenovatelem respondentů je skutečnost, že území Banátu opustila převážná část jejich rodin a příbuzných. V současné době v této lokalitě nemají žádné,

nebo jen velmi vzdálené příbuzenské vazby. Část respondentů navštívila rodiště svých předků v období dětství, ještě před odchodem zbývajících členů příbuzenské sítě, druhá část respondentů toto území nenavštívila nikdy a ani to v budoucnu neplánují.

Co se týče jejich identifikace s českým kulturním prostředím, je pro ně taková identifikace naprosto přirozená. Respondenti nemají téměř žádné povědomí o prvcích utvářejících rumunskou kulturu a odmítají jakékoliv ztotožňování se s tímto prostředím. Dokonce se staví velmi negativně k možnému vlivu rumunské kultury na život svých předků, přičemž ve svých odpovědích zdůrazňují endogamní uzavřenost banátských vesnic. Tuto uzavřenost ale nepřenášejí do svých vlastních životů. Všichni zúčastnění své životní partnery nalézají výhradně mimo hranice vlastních komunit. Svůj původ zásadně netají, nicméně nevidí důvod k jeho zbytečné deklaraci. Jelikož nenesou žádné sociálně stigmatizující prvky svých osobností, neprojevuje se ze strany majoritní společnosti žádná snaha o diskriminaci, nebo jiným způsobem vymezující se jednání. Respondenti se dle svých slov snaží o participaci v různých oblastech společenského i politického života, avšak bez aktivní osobní účasti.

V důsledku ztráty příbuzenských vazeb, v původní domovině svých předků, ztrácí sami zájem o bližší kontakt s tímto prostředím. Otázky týkající se Banátu u nich vzbuzují zájem, významné emoční projevy však respondenti odmítají. Vlastní spřízněnost s komunitou si nejvíce uvědomují a prožívají v rámci rodinných a církevních setkávání. V ostatních oblastech života se od větší komunitní příslušnosti víceméně distancují. Zároveň projevují velmi malý zájem o současné dění v Banátu, tato oblast je pro ně již na úrovni emočního a osobního prožívání poměrně vzdálená. U respondentů existuje určitá vnitřní nerovnováha, kdy si na jedné straně uvědomují jistou výjimečnost svého původu, na kterou jsou patřičně hrdí, na druhé straně, díky socializačním působením českých institucí, se plně asimilovali do českého kulturního a sociálního prostředí, ve kterém se cítí být skutečně doma, které zároveň utváří jejich vlastní identitu.

Závěry vyvozené z provedeného výzkumu potvrzují předem stanovenou hypotézu, která druhou generaci banátských Čechů determinuje jako generaci, která se plně integrovala do českého kulturního prostředí, přičemž si zachovala osobitou identitu založenou na religiózních a rodinných vztazích. Jsem si vědom toho, že objektivitu tohoto výzkumu by bylo nutné ověřit na větším vzorku respondentů situovaných z více oblastí, jak geograficky, sociálně, nebo ekonomicky. Nicméně, pro potřeby provedeného výzkumu, byl populační vzorek respondentů dostačující, právě proto, že byl zaměřen na

jejich individuální prožívání každodennosti, podepřený vlastní zkušeností a navázanou na úzký osobní vztah mezi výzkumníkem a respondentem. Tato skutečnost byla zásadní pro získání ryze subjektivního obrazu prožívání reality ve své jedinečnosti očima samotných respondentů. Pro zajištění větší relevantnosti výstupů by, dle mého názoru, bylo potřeba provést výzkum zaměřený na kvantitativním sběru dat, jehož analýzou by bylo dosaženo širší objektivity, avšak bez osobních a jedinečných výpovědí zúčastněných, kteří se podělili o svůj obraz světa, který sami utvářejí.

Výzkum, jenž byl zacílen na druhou generaci banátských Čechů, se snažil objasnit řadu otázek, které nebyly doposud předmětem podobného zkoumání. O první porevoluční generaci bylo napsáno mnoho prací a provedeno bezpočet výzkumů, ale dalším generacím již nebyla věnována větší pozornost. Zřejmě z výše uvedených důvodů bezproblémové integrace a splynutí s českou populací. Přesto, nebo právě proto, bylo nutné v této práci objasnit to, jaké vlivy působily na utváření jejich socio-kulturních identit, jakými procesy museli projít a v neposlední řadě, jak sami sebe identifikují a proti čemu se vymezují, což se dle mého názoru podařilo.

Hladký průběh integrace ukázal na fakt, že pro tuto generaci neexistovaly důvody pro vymezování se vůči české společnosti, ale že hlavní roli hrála touha po získání statusu českého občana, bez vedlejších konotací, což jim bylo ze strany majoritní společnosti umožněno. Výzkum také upozornil na to, že výraznou roli zde hrála skutečnost jejich sociální dispozice, kterou získali v raném věku, díky působení rodinných, předškolních a školních institucí. A že právě rodinné postojové vzorce u této generace vytvořily základ pro jejich postupné vymanění se z historické podmíněnosti a zvládnutí složitého procesu, aby byli schopni obstát v konfrontaci s moderní společností. Stejně tak jsme mohli zjistit, že alespoň ta část, která se podílela na výzkumu, dosáhla silného ekonomického postavení a je se svojí situací saturována. Zároveň se potvrdil předpoklad silné religiozity u všech zúčastněných. Náboženství považují za určující pro jejich chápání a prožívání života, stejně tak jako za základ jejich nahlížení na svět.

Překvapující byl objev velmi slabého vztahu k domovině svých předků, který postrádá jakékoliv emoční zabarvení. Zároveň byl překvapující fakt jejich ostrého vymezování se proti ztotožňování vlastních identit s identitami postavenými na rumunských základech, přestože o rumunské kultuře nemají téměř žádné povědomí. Jak se ukázalo, tento postoj byl utvářen již během formování vztahu prvních osadníků Banátu s místním obyvatelstvem a současná generace pouze přebírá naučené postojové vzorce.

Z výzkumu vyplynulo, že česká společnost nezaujímalá vůči imigrantům vyloženě negativní postoj a umožnila jim dosáhnout jak sociální, tak i ekonomický růst. Navzdory různým předsudkům a tvrzením je v českém prostředí prostor pro tolerantní přístup ve vztahu k menšinám, etnikům, ale i třeba ke skupinám, které by se neobešly bez základní společenské pomoci.

Věřím tomu, že výzkum poskytl pohled do světa, který je skrytý běžnému pozorovateli a zároveň podkryl aktuální situaci, ve které se nachází druhá generace banátských Čechů v českém kulturním prostředí. Jsem přesvědčen o tom, že této oblasti zkoumání by mohl být věnován větší zájem, s důrazem na další vývoj komunity v čase.

Stanovený cíl této práce byl dle mého názoru naplněn, byť téma nebylo určitě zcela vyčerpáno. Vzniká zde prostor pro další badatele, nebo pro výzkum například v rozsahu diplomové práce.

10 Seznam použité literatury a zdrojů

10.1 Literatura

BERGER Peter L. a Thomas LUCKMANN. *Sociální konstrukce reality. Pojednání o sociologii vědění*. Brno: CDK, 1999. ISBN 80-85959-46-1

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základy teorie, metody a aplikace*. Třetí vydání. Praha: Portál. 2012. ISBN 978-80-262-0219-6

STRAUSS, Anselm a CORBIN, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert. 1999. ISBN 80-85834-60-X

GECSE, Desideriu. *Historie českých komunit v Rumunsku*. Praha. Herman & synové. 2013. ISBN 978-80-87054-31-4

NEŠPOR, Zdeněk. *Reemigranti a sociálně sdílené hodnoty*. Prolegomena k sociologickému studiu českých emigračních procesů 20. století se zvláštním zřetelem k západní reemigraci 90. let. Praha. Sociologický ústav Akademie věd ČR. 2002. ISBN 80-7330-017-6

MOISI, Alexandru. *Monografia Clisurei*. Oravita. 1938

SVOBODA, Jaroslav. *Historie – stručné dějiny krajanů v rumunském Banátu a další zajímavé informace o jejich životě* [online]. Velvyslanectví České republiky v Bukurešti. Dostupné z <http://www.mzv.cz/bucharest/cz/krajane/historie.html>.

SECKÁ, Milena. *Češi v Rumunsku*. Praha. Ústav pro etnografii a folkloristiku AV ČR v Praze. 1996.

KOVÁŘ, Pavel a kolektiv autorů. *Přenesená krajina – český venkov v rumunském Banátu*. Praha. Nakladatelství Academia. 2019. ISBN 978-80-200-2967-6.

ŠTĚPÁNEK, Václav. *Česká kolonizace Banátské vojenské hranice na území srbsko-banátského hraničářského pluku*. In: *Od Moravy k Moravě. Z historie česko-srbských vztahů v 19. a 20. století*. Sborník Matice moravské a Matice srbské. Masarykova univerzita Brno. 2005. ISBN 80-86488-18-7.

SECKÁ, Milena. *Češi v rumunském Banátu*. In: *Češi v cizině č.8*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd ČR. 1995.

Školní kronika Jana Schlögl, baptistická kronika ze Svaté Heleny a spisy Františka Unzeitiga.

JECH, Jaromír. SECKÁ, Milena. SCHEUFLER, Vladimír. SKALNÍKOVÁ, Olga. *České vesnice v rumunském Banátě*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd ČR, 1992.

LANGHAMMEROVÁ, Jiřina, *Český Banát. Život a tradice českých obyvatel rumunského Banátu*. Praha, Národní muzeum, 2009. ISBN 978-80-7036-250-1.

Souhrnná teritoriální informace Rumunsko. Zpracováno a aktualizováno zastupitelským úřadem ČR v Bukurešti ke dni 13.5. 2020. Demografická tendence: Počet obyvatel, průměrný roční přírůstek, demografické složení (vč. národnosti, náboženských skupin). s. 2/40 Dostupné z

[http://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2020/05/13/Nahled%20STI%20\(PDF\)%20Rumunsko%20-%20Souhrnna%20teritorialni%20informace%20-%202020.084803005.pdf](http://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2020/05/13/Nahled%20STI%20(PDF)%20Rumunsko%20-%20Souhrnna%20teritorialni%20informace%20-%202020.084803005.pdf)

HRŮZA, František. *Vrátili jsme se do vlasti... . Svědectví o životě Čechů z banátských Karpat 1823 – 2006*. Ústí nad Labem, Severočeská vědecká knihovna spolu se Severočeským klubem spisovatelů. 2013. ISBN 978-80-7055-192-5

KOKAISL, Petr. *Krajané: po stopách Čechů ve východní Evropě*. Praha. Společnost pro rozvojovou spolupráci při Provozně ekonomické fakultě ČZU. 2009. ISBN 978-80-254-5924-9.

VACULÍK, Jaroslav, *České menšiny v Evropě a ve světě*. Praha. Libri. 2009. ISBN 978-80-7277-397-8.

SECKÁ, Milena. *Češi v Rumunsku*. In: *Češi v cizině č.9*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd ČR. 1996.

SECKÁ, Milena. *Současná reemigrace Čechů z Rumunska*. In: *Češi v cizině č.6*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd ČR. 1992.

DIAMANT, Jiří. *Psychologické problémy emigrace*. Olomouc: Maticе cyrilometodějská. 1995.

KLVAČOVÁ, Petra. *Biografie a identity cizinců usilujících o integraci do české společnosti: „od samozřejmé nerovnosti“ k „nesamozřejmé rovnosti“*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky. 2012. ISBN 978-80-86729-79-4.

HRDÁ, Martina. *Identita v sociálně pedagogickém výzkumu: pole napětí změn a začlenění*. Brno: Masarykova univerzita. 2011. ISBN 978-80-210-5761-6.

HANUS, Lukáš. *Přechod české krajaňské komunity z obce Gerník (Rumunsko) do transnacionálního momentu*. In: *Balkán a migrace: Na křižovatce antropologických perspektiv*. Praha: AntropoWeb. 2011.

KRESL, Zdeněk a FREIDINGEROVÁ, Tereza. Transnacionální praktiky, ‚ancestral return‘ a adaptace rumunských Čechů přesídlených do Česka po roce 1989. *Český lid*. 2016.

KRESL, Zdeněk. *Novodobí reemigranti z rumunského Banátu*. Praha: Diplomová práce. 2015.

Usnesení vlády České republiky ze dne 14. února 2021 číslo 134 o přijetí krizového opatření - uzavření okresu Cheb, Sokolov a Trutnov.

BURDA, František. *Za hranice kultur: transkulturní perspektiva*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2016. ISBN 978-80-7325-402-5.

BURDA, František. *Člověk jako východisko dialogu kultur*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2013. *Studia transculturalia*. ISBN 978-80-7405-315-3.

10.2 Internetové zdroje

<https://www.mzv.cz/bucharest/cz/krajane/historie.html>

<https://www.mzv.cz/bucharest/cz/krajane/historie.html>

<http://www.hks.re/studijni.php>

https://www.academia.edu/27363706/2016_Transnacion%C3%A1ln%C3%AD_praktiky_ancestral_return_a_adaptace_rumunsk%C3%BDch_%C4%8Cech%C5%AF_p%C5%99es%C3%ADdlen%C3%BDch_do_%C4%8Ceska_po_roce_1989_%C4%8Cesk%C3%BD_lid_etnologick%C3%BD_%C4%8Dasopis

http://www.hks.re/wiki/milena_secka_cesi_v_rumunskem_banatu

http://vojvodovo.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=141&Itemid=783&lang=cs

<https://www.muni.cz/vyhledavani?q=ban%C3%A1t>

<http://cvc.eu.cas.cz/r009.html>

<https://web.archive.org/web/20080921074423/http://www.kudrna.cz/galerie1/cesi1.htm>

https://books.google.cz/books?id=cS_le3UKNBQC&lpg=PA57&dq=P%C3%A9m+Rumunsko&hl=cs&pg=PA57#v=onepage&q=P%C3%A9m%20Rumunsko&f=false

https://www.mojezeme.cz/node/291#bottom_region

http://www.banat.cz/ceske_vesnice.htm

http://www.hks.re/wiki/milena_secka_cesi_v_rumunskem_banatu

https://www.mzv.cz/bucharest/cz/krajane/prehled_kontaktu_na_krajanske_a_dalsi_institute.html

<https://www.visitbanat.com/o-banatu>

http://www.zahranicnicesi.com/docs/prispevek_draxel.pdf

https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/krajane/uzitecne_odkazy/index.html

<http://archiv.krajane.net//societyList.view?id=181>

<http://www.hks.re/studijni.php>

[https://www.researchgate.net/publication/294872117 Etnicke minority v Evrope/link/56c489ae08aeef9a9e5bb23/download](https://www.researchgate.net/publication/294872117_Etnicke_minority_v_Evropelink/56c489ae08aeef9a9e5bb23/download)

<https://www.jstor.org/stable/42703010?seq=1>

http://www.antropoweb.cz/media/document/balkan_a_migrace_2011.pdf

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/1097944695-nas-venkov/218562243400004-banatane-ze-skalenska/>

[http://www.hks.re/wiki/bibliografie_praci_o_rumunskych_cesich_a_slovacich?s\[\]=ree_migrace&s\[\]=%C4%8Dech%C5%AF](http://www.hks.re/wiki/bibliografie_praci_o_rumunskych_cesich_a_slovacich?s[]=ree_migrace&s[]=%C4%8Dech%C5%AF)

<https://ceskylid.avcr.cz/media/articles/451/submission/original/451-1252-1-SM.pdf>

[https://www.academia.edu/27363706/2016 Transnacion%C3%A1ln%C3%AD praktik y ancestral return a adaptace rumunsk%C3%BDch_%C4%8Cech%C5%AF p%C5%99es%C3%ADdlen%C3%BDch do_%C4%8Ceska po roce 1989_%C4%8Cesk%C3%BD lid etnologick%C3%BD_%C4%8Dasopis](https://www.academia.edu/27363706/2016_Transnacion%C3%A1ln%C3%AD_praktiky_ancestral_return_a_adaptace_rumunsk%C3%BDch_%C4%8Cech%C5%AF_p%C5%99es%C3%ADdlen%C3%BDch_do_%C4%8Ceska_po_roce_1989_%C4%8Cesk%C3%BD_lid_etnologick%C3%BD_%C4%8Dasopis)

https://ro.wikipedia.org/wiki/%C8%98umi%C8%9Ba,_Cara%C8%99-Severin

[http://www.hks.re/wiki/bigar_bigr?s\[\]=b%C3%ADgr](http://www.hks.re/wiki/bigar_bigr?s[]=b%C3%ADgr)

https://cs.wikipedia.org/wiki/Lidsk%C3%A1_migrace

11 Přílohy

Seznam příloh

Příloha č. 1: Návod k vedení rozhovoru

Příloha č. 2: Přepisy rozhovorů

Příloha č. 1: Návod k vedení rozhovoru

Úvod

- **neformální rozhovor**
- **představení vedeného výzkumu**
- **vymezení způsobu vedení rozhovoru, souhlas s audio záznamem a jeho použití**
- **garance anonymity**

Otázky rozhovoru:

1) Postoj k reemigraci

- **důvody reemigrace, naplněná očekávání**

Kdy vaši rodiče emigrovali do Čech? Znáte důvody jejich rozhodnutí? Znali někoho v Čechách? Jak se naplnila jejich očekávání?

- **banátský původ**

Odkud pochází vaši rodiče? Znáte blíže původ vašich prarodičů a předků?

- **rozšířená rodina**

Jak velká je vaše širší rodina v Rumunsku / v Čechách?

- **rodinné vztahy**

Jaké byly vztahy vašich rodičů s vašimi prarodiči? Jaké jsou v současnosti? Jaké jsou vztahy vás s vašimi rodiči a prarodiči? Kolik členů má vaše rodina?

2) Situace v rodině

- **lokalizace**

Kde bydlí vaše rodina? Jste spokojen s prostředím, kde žijete?

- **komunita**

Žije ve vašem okolí někdo další s podobnými kořeny? Jaké vztahy spolu udržujete? Sdílíte spolu nějaké aktivity? Pomáháte si? Jak vypadá pomoc? Udržujete kontakt s někým mimo komunitu?

- **údaje o rodičích a sourozencích**

Kolik členů má vaše rodina? Jaké mají vaši rodiče/sourozenci vzdělání a pracovní uplatnění?

- **vzdělání / pracovní uplatnění**

Jaké je vaše vzdělání a pracovní uplatnění? Měl/a jste nějaké potíže během studia/hledání práce díky svému původu? Jak jste spokojen/a se svojí pracovní pozicí? Čím byste se chtěl/a živit? Co byste chtěl/a změnit? Odpovídá vaše finanční ohodnocení vašim očekáváním? Jaké mají vaši rodiče / sourozenci vzdělání a pracovní uplatnění?

- ekonomické zabezpečení

Jaké jsou ekonomické poměry ve vaší rodině? Máte nějaký důvod k nespokojenosti? Jak byste si představoval/a ideální podmínky?

3) Česká společnost

- komparace s rumunskou

Dovedl/a byste charakterizovat českou/rumunskou společnost? Jaké jsou její kladné/záporné vlastnosti? Jaké hlavní hodnoty vyznávají Češi/Rumuni? Co se vám líbí/nelíbí na české/rumunské společnosti a kultuře? Jste spokojen/a v Čechách?

- česká kultura – tradice, mentalita, jazyk, náboženství

Jaké tradice a zvyklosti utvářejí českou/rumunskou společnost? Jaká je mentalita lidí v obou kulturách? Jak obě společnosti chápou náboženství? Jste věřící? Podílíte se na společných akcích baptistů s katolíky? Je tato spolupráce důležitá?

- sdílené hodnoty

Myslíte si, že obě společnosti sdílí stejné hodnoty? Jaké?

- zachování kulturních prvků, kulturní sebeidentifikace

Víte o nějakých kulturních prvcích, které se snaží zachovat po vzoru vašich předků, které se nevykytují v české kultuře, strava, oblečení, oslavy, koníčky, práci? Proč jsou pro vás důležité? Je vám nějaká kultura bližší a proč?

- udržování / přebírání tradic, zvyků

Převzali jste nějaké zvyky nebo tradice, které jste dříve neznali? Existují nějaké zvyky nebo tradice, které si snažíte zachovat? Proč jsou pro vás důležité?

4) Integrace

- vzdělání,

Jak hodně je důležité vzdělání pro integraci imigrantů? Mají stejné podmínky, jako majoritní společnost? Znáte nějaké organizace, které pomáhají imigrantům? Využil jste někdy služeb těchto organizací? Myslíte si, že jsou důležité?

- politická angažovanost – sdružení, spolky, volební právo

Angažujete se v nějakých organizacích, sdružení či spolcích týkajících se Banátu? Angažujete se v nějakých jiných? Účastníte se aktivně voleb? Jsou pro vás důležité?

- sociální prostředí přijetí/nepřijetí

Zaznamenal/a jste nějaké formy diskriminace, nebo nepřátelství kvůli vašemu původu v sociálních institucích, ve škole, v práci? Tajíte svůj původ? Z jakého důvodu?

5) Transnacionální vazby

- udržování vazeb, forma a četnost kontaktu

Udržujete nějakou formu kontaktu s vašimi rodiči/prarodiči? Máte nějaké přátele v Rumunsku? Jak často jste s nimi v kontaktu? Jaké formy kontaktu udržujete? Podporujete nějakým způsobem své příbuzné v Rumunsku?

- vztah ke krajině

Máte nějaký osobní vztah ke krajině, obci, rodišti vašich předků? Byl/a jste se někdy podívat odkud pochází vaši rodiče?

- angažovanost ke kulturnímu odkazu

Přejete si, aby byly zachovány české vesnice v Banátu? Co byste byl/a pro to ochoten/a udělat? Schvalujete činnost organizací na podporu Banátu? Jaký je váš názor na podporu turistického ruchu v Banátu?

Příloha č. 2: Přepisy rozhovorů

Respondent 1 (R1)

pohlaví: muž

věk: 34 let

vzdělání: vysokoškolské

stav: ženatý, 2 děti

bydliště: Praha

Kdy vaši rodiče emigrovali do Čech?

My jsme přišli v březnu 1991. Mně byly čtyři roky.

Znáte důvody jejich rozhodnutí?

Tak já nevím, oni spíš nechtěli, abychom tam jako dřeli na poli. Tam to bylo úsilí od rána do večera. Oni tam byly nějaký ty doly, tam zavíraly a ty příležitosti, tam už moc nebyly. No, ono hodně těch rodin na začátku devadesátých let odešlo, proto do těch Čech. Důvody byly, nějaká ta ekonomika, nějaká ta pracovní příležitost, a i vlastně ta budoucnost, jako víceméně.

Znali někoho v Čechách?

No, my jsme tady už měli jakoby strejdu z tátovy strany, který jim tady zařídil byt. Zařídil tady tátovi nějakou práci na začátek, a tak, no. My jsme šli do Chebu, tam se jelo vlakem do Prahy a pak nás někdo nějak přivezl. Už si nejsem úplně jistej, ale byli jsme asi jako cikáni, když to takhle řeknu.

Takže to byly zejména příbuzenské vazby?

No určitě, na tom Banátě je zvláštní, nebo specifický, že tam se všechno řešilo v podstatě až do třetího kolene. To znamená, že až do třetího bratrance. Což v Čechách není, tady je to jenom do toho prvního. Takže tam se hrozně, tam se jakoby lidi více identifikovali se svoji rozšířenou rodinou.

Kde se rodiče usadili?

No přímo v Chebu. A tam jsou pořád.

Odkud pochází vaše rodiče?

Ze Svaté Heleny.

Na jaké pracovní pozici rodiče začínali?

Táta byl vlastně jakoby v KOVU. Tam potom si udělal i výuční list a docela i po dlouhé době, po pěti letech si pamatuji, že chodil někam do noční školy a jakoby svářeč a zámečnick, ale pracoval jakoby v kovoprůmyslu, pak ho zavřeli, tak šel do další fabriky jakoby na strojírenství, nebo tak něco, a tam byl docela dlouho myslím, že do roku 2012. A máma ta v podstatě začínala jako uklízečka v mateřské školce, ne vlastně byla jakoby v zelenině a až potom šla do tý školky, potom byla v porcelánce a potom v nějaký dílně pro automobily a teď je v Německu jakoby.

Jak se naplnila jejich očekávání?

Já myslím, že celkem jo. I když na začátku to tady měli těžký. Ale nikdy si nestěžovali, že by se jako chtěli vrátit.

Jak velká je vaše širší rodina v Rumunsku / v Čechách?

No, první jsme šli myslím jako my, potom babička s dědou šli až po pár letech, myslím že po čtyřech letech, možná. Takže, jako ta blízká rodina už je jakoby tady. Protože, jako třeba ty tety vod mámy sem taky šly brzy, někdy v 1991 nebo 1992. Takže, blízkou rodinu už máme jako vlastně v Čechách.

Žije celá rodina v úzkém kontaktu?

To jo, dá se to takhle říct. Ale většina naší rodiny je v tom Chebu a já už jsem nějakou dobu tady v Praze. Ale máme k sobě blízko, hodně se navštěvujeme a taky si hodně pomáháme.

Existovaly nějaké neshody ohledně odchodu?

Já vím, že mi táta jednou říkal, že třeba od strejků. Tam je jako každej strejk, nebo teta, jo. Takže, jim strejkové jako že říkali, když viděli, jako tu velkou vlnu co odcházela, tak ty starší jim říkali: „no jo, vy jdete do Čech protože tam rostou klobásy na stromech a tak...“. Takže, možná se jim jakoby nelíbilo, že hodně lidí odchází, a že tam jakoby nikdo nezůstává. Pak to nějak asi odeznělo, ono pak spousta lidí se jako navštěvovalo, že se jako jezdilo zpátky jakoby na prázdniny, a tak jakože. Ale neshody, že by se nějak hádali, to asi jakože ne. Ona spousta lidí to i jakoby chápalo, že odcházejí.

Máte svoji vlastní rodinu?

Ano, mám manželku a dvě děti.

Kde žijete?

Od vysoký vlastně tady v Praze. Jako dřív jsem si vůbec nemyslel, že bych bydlel v Praze, ale tak nějak se to samo vyvinulo. Taky to je hlavně tím, že jsem tady hned našel práci a později i manželku.

Udržujete kontakty s ostatními rodinami, které přišly z Banátu?

No ani moc ne, tady v Praze znám pár lidí, co sem přišli jako my. Jako v Chebu jich znám hodně, ale nejsme si jakoby blízký. Dřív to bylo lepší, to jsme se hodně navštěvovali, ale teď, když přijedu do Chebu, tak se scházíme hlavně jako ta blízká rodina. Víم, že rodiče se s někým ještě scházejí, ale už to není jako dřív. ale víme jakoby o sobě. Jako třeba ve Skalný je to asi jiný, tam se to ještě asi dodržuje. Nevím.

Udržujete nějaké vazby se svojí původní domovinou, třeba přes sociální sítě?

Jako přes facebook a tak, jo? To ne. Jsem v kontaktu s těmi, co jsou tady v Praze, ale taky ne moc. Spíš, že jakoby o sobě víme.

Udržují obecně banátští Češi v Čechách úzký komunitní kontakt mezi sebou?

To jako asi ano, i když už ne asi tak moc, jako tomu bylo v těch devadesátých letech. Spíš ta starší generace.

Jak jste spokojen se svým postavením v české společnosti?

Velmi.

Jste spokojen se svoji pracovní pozicí a ekonomickou situací?

Já si nemůžu na nic stěžovat. Rozhodně, kdybych žil v Banátu, tak se nemám tak dobře jako tady. Za to patří poděkováním rodičům, ty nám pro to vytvořili podmínky a furt nám říkali, ať se učíme, ať nemusíme dřít jako oni. Vidíte mám svoji projekční kancelář, to bych v Rumunsku nikdy neměl, protože bych neměl ani tu školu. Co se týče financí, tak si nemůžu stěžovat, to víte, že vždycky se může mít člověk líp.

Máte povědomí o tom, jaké je uplatnění vašich vrstevníků pocházejících z Banátu?

Jako se se týče našich vrstevníků, tak jako jo, víceméně, jako víme, kde jako pracují. Jako třeba moje ségra, ta má vyšší odbornou školu, něco se sociálním zaměřením, že pracuje v těch střediscích s postiženými s mentálním postižením. Například mladší sestra, ta ještě studuje vysokou školu ekonomickou. A potom třeba z těch ostatních rodin, z těch našich známých, vím že spousta z nich vystudovala vysokou školu a hodně jich žije v Praze, Hradci Králové, Brně a spousta jich zůstala stále v Chebu.

Jaké máte občanství?

Jak se říká, jsem Čech jako poleno. Mám české občanství i národnost, jako moji rodiče. I když, teď se to vrací, protože je umožněno mít dvojí občanství. Ale to si spíš lidi dělají, podle mě, že mají nějaké nemovitosti nebo pozemky ještě v Rumunsku. Nevím, neznám tu spojitost, ale myslím si, že hlavně kvůli tomu si dělají ještě zpětně to rumunské občanství. Ono potom i ta komunikace s úřady je asi trochu jinačí, no.

Cítíte se být víc Čechem než Rumunem?

Rozhodně Čechem, tady není ani nějaký důvod abych se ztotožňoval s Rumunama. Já jsem se tak vždycky cítil. I když, jsem se jakoby narodil v Rumunsku, tak to si nepamatuji a pamatuji si jenom na život v Čechách.

Máte problém hovořit o vašem původu?

Normálně o tom moc nemluví, jako s cizíma lidma. Já si to ani už moc neuvědomuji v běžném životě. Jako nejvíc si to uvědomuji, když se sejdeme třeba v rámci rodiny, nebo známých, tam jsem jakoby hrdý na svůj původ. Ale jak jsem řekl, cítím se být Čechem, bez ohledu na to, odkud pocházím. Vlastně, kdybychom zůstali v Banátu, tak bych se taky cítil být Čechem, tam se jakoby nikdo necítí být Rumunem.

Zaznamenal jste nějaké formy diskriminace nebo nepřátelství kvůli vašemu původu v sociálních institucích, ve škole, v práci?

To bylo jakoby, když jsme byli spíš malí, ve škole. Spíš to byly ze začátku jakoby takový ty posměšky, než jakoby ta šikana. Tu jsem nikdy nezažil. Nebo, že by mě někdo třeba psychicky deprimoval tím, že jsem jako ten Rumun, tak to ne. To je s tou odlišností jako všude. Jako když někdo potřeboval střelivo, tak to použil, to bylo vždycky v tom dětském kolektivu. My jsme měli velikou výhodu, že když jsme přišli, tak jsme už měli výbornou češtinu, zároveň jsme se stýkali s lidmi, kteří tu žili již dlouhé roky, takže já jsem tady měl například tetu, která mě neustále opravovala a nutila mluvit správně česky. Tohle například naši rodiče neměli, takže to nemohli ani poskytnout, ale měli jsme tady příbuzné a známé, kteří nám pomáhali i jakoby s tím jazykem, tudíž tam potom nebyl ani patrný rozdíl s ostatními dětmi. Alespoň, co si tak pamatuji. Ale naši rodiče si zachovali speciální slovník. Je jakoby vtípný, a to říkal táta, že v Rumunsku byl hloupej Čech, když to hodně zjemním, tak tady je hloupej Rumun. Takže, mi vlastně teoreticky nemáme jako ten domov s ohledem na názor ostatních lidí.

Jaké tradice a zvyklosti utvářejí českou/rumunskou společnost?

Ta kultura, nebo spíš jakoby ta vesnice nepřebírala žádný rumunský tradice a ta naše tradice byla založená hlavně na náboženství a křesťanských zvykácích, které jsou podobné, dá se říct v celém světě. Takže, ta naše kultura je hodně založená na křesťanských zvykácích. Hlavně držení vánoc, velikonoc, v neděli se nepracuje. Jako z tohoto hlediska to není nějaký rozdíl, tady se také slaví Vánoce a Velikonoce. Jako každý to sice slaví trochu jinak, jsou lidi, kteří třeba velikonoce slaví více náboženštěji. Takže, vlastně moc velké rozdíly mezi Čechama a Banátem to není. Tady spíš chybí takový ten duchovní podtext. Jako ten Banát se kulturně zakonzervoval od roku 1850, kdy vlastně bylo

Rakousko-Uhersko, a že tam by se jako něco převzalo z tý rumunský jakoby nějaký zvyk, to úplně ne. Spíš se ty zvyky vytratily, jako teď ty duchovní.

Jste věřící?

Ano, jsem pokřtěný a jsem aktivní věřící. Tím, že jsem se přestěhoval do Prahy, tak jsem změnil sbor, kam se snažím pravidelně, no i méně pravidelně docházet, prostě jak to vyjde. Mám nevěřící manželku, takže u mě doma, ne že je to komplikovaný, ale je to těžší, to sám jako praktikovat. A určitě svoje děti bych chtěl k tomu také vést. Takže, z toho hlediska, že manželka není věřící, jako ona není proti, ona si myslí, že je to jako dobrý. Takže doma s tím, tak nějak pracujem. Určitě náboženství má velkej význam, v našich životech, si myslím. Já to třeba pozoruji na rodině od manželky, který se jako moc nestýkají spolu. Možná je největší rozdíl mezi Čechama a naší kulturou, že my se snažíme víceméně udržet ty blízky vztahy a scházet se aspoň minimálně hlavně v tom shromáždění. V tom kostele je hlavní pozitivum v tom, že se tam lidi potkávají. A tím, že se potkáváte třeba jenom v tom kostele, tak tím udržujete ten vztah.

Patříte k baptistům, nebo ke katolíkům?

Já náležím k baptistickému sboru. Na Svatý Heleně byli protestanti a katolíci. Třeba Gerník, ten je víc katolickéj. Tak je to rozdělený i tady, v Chebu jsou baptisti a v okolních vesnicích většinou katolíci.

Zaznamenal jste nějaké neshody mezi těmito církvemi?

Oni jakoby ty církve spolupracují, ale asi spíš jako ta mladší generace. Jako třeba na Heleně, ty dvě skupiny mezi sebou zas až tolik nekooperovaly. Byla tam nějaká pravidla, například se spolu nebrali baptista s katolíkem. Pokud se to náhodou stalo, tak ta rodina se od toho páru odtrhla. Ale oni ty realie, na tý Heleně a tady už jsou velmi odlišné, už je to víc jak dvacet, no spíš třicet let. Takže, ono se toho za tu dobu hodně změnil a je to i tím, jak ty rodiny asimilují do té české společnosti, tak ono vás to ovlivní, i když nechcete. Takže, jakoby za generace mých babiček a rodičů, tak tam ty skupiny žily ještě odděleně i rámci té vesnice. Teď si nemyslím, nebo nejsem si vědom, že by tam byly nějaké pře. A jestli jsou, tak může být, ale já osobně do toho nevidím.

Je náboženství stmelující prvek vaší komunity?

Určitě nás to spojuje víc než normální Čechy. My jsme vždycky žili v souladu s církevními hodnotami, jako že jsme chodili do kostela, slavili církevní svátky a dodržovali pravidla. Ale nevím, jaké by to bylo bez toho, asi stejné, ono nás spojuje víc věcí. V Banátu nás spojovalo to, že pocházíme z Čech a tady nás spojuje to, že jsme přišli z Banátu.

Vlastní vaši rodiče, nebo vy nějaké nemovitosti v Rumunsku?

Nějaký pole jo. Jsou tam ještě nějaké pozemky, které mají po rodičích, které pronajímají těm, co tam ještě zůstali, ale jinak tam nemáme žádnou nemovitost, jako dům a tak.

Jak často jezdíte na Banát?

Jako táta tam ještě jezdí s mamkou, ty tam mají ještě nějaký kamarády z dětství, se kterými jako něco prožili. Ale já tam jakoby nikoho neznám a ty co jsem znával, tak jsem viděl naposledy tak před deseti lety. Já jsem tam byl naposledy tak v roce 2012, myslím. A vlastně ty, co jsem tam znal, ty už taky nejsou ve Svatý Heleně, ty odešli do Temešváru a některý šli do Bukurešti. Jako třeba znám ty lidi, za kterými jezdí rodiče, ale jakoby nějaký blízký kontakt s nimi neudrží.

Angažujete se v politickém životě?

Jako, že bych byl někde ve straně. Ne, to jako nejsem. K volbám jako chodím, když to jde.

Angažujete se v nějakých sdruženích týkajících se banátských Čechů?

Ne. Oni nějaká sdružení ještě fungují? Já si pamatuji, že jsem se účastnil nějakého setkání, nebo jakoby slavností, co pořádal nějaký spolek krajanů, ale to už je dávno. Ani jsem neslyšel, že by něco takového ještě bylo. Možná rodiče budou o něčem vědět.

Jaký máte názor na turismus v Banátu?

Ne, nevidím to jako negativum. Podle mého názoru je dobře, že tam lidi jezdí. Ty peníze pomůžou těm, co tam zůstali. Víte, oni to tam nemají jednoduchý, ani teď a každá koruna je dobrá. A taky se tam víc investuje.

Jaké si myslíte, že jsou šance na zachování současného Banátu?

Ti mladí, co tam ještě jsou, tam asi nebudou chtít zůstat. Budou pokukovat po odchodu, třeba aspoň do toho Temešváru, kde jsou vysoké školy. A taky místo, kde se dá nalézt nějaká práce. Takže si myslím, že to tam postupně zanikne.

Cítíte určitou nostalgii při vzpomínce na Banát?

Jako asi ne úplně nostalgii, ale když o tom někde slyším nebo čtu, tak mě to zajímá. Občas si vzpomenu, jak jsme tam jezdili na prázdniny, ale nějaké velké emoce to ve mně fakt nevzbuzuje. Mně stačí, jak o tom furt mluví rodiče, ty i když se tady mají dobře, tak jsou myšlenkama v Banátu, teda jako hlavně táta.

Respondent 2 (R2)

pohlaví: muž

věk: 29 let

vzdělání: vysokoškolské

stav: ženatý, 2 děti

bydliště: Praha

Kdy vaši rodiče emigrovali do Čech?

Myslím, v roce 1992 nebo 1993. Byly mi 2 roky, takže 1992.

Znáte důvody jejich rozhodnutí?

Hlavně ekonomický důvody, pro lepší budoucnost, protože je tady víc příležitostí v Čechách, než v Rumunsku.

Znali někoho v Čechách?

Měli jsme z té první generace, protože první generace sem odešla nějak po druhé světové válce a pak další někdy v roce 1965. Ono tady bylo víc těch generací. Takže už jsme tady měli kontakty. Takže rodiče, když přicházeli, tak už měli informace o tom a měli už

předjednaný jakoby trvalý pobyt. A potom ti banátští Češi, kteří už tady byli, jim pomáhali získat i zaměstnání.

Takže to byly zejména příbuzenské vazby?

Přesně, jak jsem říkal. My jsme tady měli naše předky už od druhé světové války.

Kde se rodiče usadili?

V Chebu. Ono sem odcházelo hodně lidí, spousta jich šla taky do Lovosic, Žatce, Ústí, třeba z Gerníku jich je hodně ve Skalný u Chebu.

Odkud pochází vaše rodiče?

Ze Svaté Heleny.

Žijete sále se svými rodiči?

No, jako já jsem vyrůstal v Chebu, vlastně do maturity a potom jsem šel na vysokou školu do Prahy a tady jsem už po vysoký zůstal.

Na jaké pracovní pozici rodiče začínali?

Takže, u nás vím, že spousta lidí pracovala v pivovaru. V Chebu byl pivovar a jeden z našich jakoby známých, nebo lidí z baráku tam pracoval. Jinak taťka začínal v ESCE, což byl výrobce kol v Chebu. Potom dělal, myslím, v tom pivovaru, tam vlastně dělali s mamkou spolu. Taky dělal u nějakého soukromníka, teď vozí nějaký náhradní díly pro auta z Německa. Mamka, ta dělala ve školní jídelně, potom v potravinách a momentálně dělá v hospodě ve Františkových lázních.

Jak se naplnila jejich očekávání?

Asi si od toho slibovali víc. Měli to tady ze začátku docela těžký.

Jak velká je vaše širší rodina v Rumunsku / v Čechách?

Takže u nás odešli jako první prarodiče. Z jedné strany strejda s druhým strejdou, šli do Čech o pár let ještě dřív a pak vlastně odešli všichni ostatní. Nejpozději se vrátili prarodiče z druhé strany, ti přišli asi tak před deseti, patnácti lety. Se jako natrvalo vrátili do Čech. Takže do toho jednoho kolena celá rodina je tady, ale máme tam ještě nějaký

příbuzenstvo z tatkovy strany, že tam žijí ti mladí, že si tam vybudovali jakoby budoucnost a neuvažují o tom, že by sem přišli, jsou tam spokojení. Takže, vlastně ta nejbližší rodina prostě bratrance, sestřenice, strýčkové tety, tak na mé svatbě jsem to počítal a bylo to tak 40, až 42 lidí. Protože mám tři strejdy a dvě tety, jako sourozence rodičů. A každý má tak dvě, až tři děti. Plus i ty děti mají i svoje děti. To je asi ta nejbližší rodina.

Žije celá rodina v úzkém kontaktu?

Naše celá rodina žije v Chebu, a my jakoby ta druhá generace, jsme se už rozprchli po republice i mimo republiku.

Existovaly nějaké neshody ohledně odchodu?

U nás v rodině vím minimálně o strejdovi a mojí mamce, že úplně se jim nechtělo do Čech, protože oni studovali. Studovali jako v tom rumunském městě, měli tam nějaké zázemí, takže s tím prostředím byli sžití a nežilo se jim tam špatně. Ale jakoby ten fakt, že celá ta rodina odcházela, a i ti jakoby jejich protějšky asi tíhli k tomu, aby se dostali do Čech, tak to bylo to, co o tom rozhodlo.

Máte svoji vlastní rodinu?

Ano. Oženil jsem se tady v Praze. Mám českou manželku a dvě dcery.

Udržujete kontakty s ostatními rodinami, které přišly z Banátu?

V rámci naší široké rodiny udržujeme úzký kontakt, což je samo o sobě dost velký počet rodin. S ostatníma, co známe, že přišli taky z Banátu, v nějakém velkém kontaktu nejsem. Jako hodně jich znám. Občas se s někým setkám, když jsem zrovna v Chebu. Tady v Praze nás taky pár je, ale nepořádáme nějaká setkání, nebo tak něco. Rodiče se občas ještě s někým stýkají i z okolních vesnic, ale není to tak, že by jako celá ta komunita nějak spolupracovala, spíš to jsou jejich kamarádi z dřívějšíka.

Udržujete nějaké vazby se svojí původní domovinou, třeba přes sociální sítě?

Já, jako naše generace, se s nikým, no prostě mám kontakty na ty lidi, ale s nikým v kontaktu nejsem.

Udržují obecně banátští Češi v Čechách úzký komunitní kontakt mezi sebou?

No, to nevím, jak je to třeba ve vesnicích okolo Chebu, tam jsou třeba z Gerníku, nebo dalších rumunských obcí a my se s nimi jakoby neznáme. Známe je jako třeba podle vidění. Jako rodiče se třeba s některými znají, že je znají třeba i jménem. Jako když byli mladí, tak spolu něco třeba podnikali. Ale my s těma z vedlejší vesnic, jako třeba ze Skalný už kontakt nějak neudržuji. To my je už jako neznáme.

Máte představu, jaké je zastoupení komunit banátských Čechů ve vesnicích okolo Chebu?

Je pro nás těžké říct, jaké je zastoupení těch menšin z Banátu. Ty komunity jsou asi velké, ale jestli v těch vesnicích převládají nad českým obyvatelstvem, to bych asi pochyboval. To asi ne. Ale jsou tam výrazné skupiny těchto lidí a stále udržují kontakt, většinou. Je to hlavně dané tím, že jsou nábožensky zaměřeni, jsou pobožní, tudíž navštěvují kostel, který je de facto středobodem té komunity. To umožňuje to časté setkávání.

Jak jste spokojen se svým postavením v české společnosti?

Je to neporovnatelné i s těmi začátky. I s ohledem na to, jak vnímáme to, jak naši rodiče tady začínali s ohledem na jejich finanční situaci a jakoby s prací, že my si žijeme, já nevím, 500 krát líp než rodiče. Jako rodiče, když se sem přistěhovali, byli v našich letech. Oni vlastně šli do velké nejistoty. Jako někdo šel i do Čech a pak se jakoby i vrátil. Bylo spousta případů, kdy se i vraceli, nebyli spokojeni a nenaplnilo to jejich očekávání.

Jste spokojen se svojí pracovní pozicí a ekonomickou situací?

Jo, jsem spokojen. Nemůžu si stěžovat, já jsem našel práci jako IT profesionál v americkém korporátu, takže nemůžu si stěžovat. Na české realie to není špatné.

Máte povědomí o tom, jaké je uplatnění vašich vrstevníků pocházejících z Banátu?

Obecně oproti našim rodičům, kteří ve většině případů měli jenom základku, někdo měl i střední, ale hodně málo. Většinou měli taky jenom výučňáky, nebo roky kde se zaučovali, tak můžu říct, že 99 % našich vrstevníků má minimálně maturitu, ale spíš vysokou školu.

Jaké máte občanství?

Já mám české občanství a mám i českou národnost, což je docela vtipné, že když jsme přišli, měl jsem českou národnost a rumunské občanství. Rodiče mají také české občanství.

Cítíte se být víc Čechem než Rumunem?

Co se týče toho, jestli se cítím být více Čechem, nebo Rumunem? Já se necítím být ani jedno, přijde mi to jako irelevantní. Jo, jako jsem hrdý, když hraje třeba česká reprezentace, tak na to koukám a fadím jim, ale že bych byl nějaký extrémní patriot ve stylu Tomia Okamury, nebo něco takového, to zdaleka ne. Nemyslím si, že je potřeba, aby české hodnoty musely být nadřazeny všem ostatním. Jsem spíš takový Evropan, ale je to možná dané tím, že v tom od mala vyrůstám, jako když jsme vstoupili do EU, takže nebyl jsem vystaven ničemu jinému.

Máte problém hovořit o vašem původu?

Jako když na to takhle přijde řeč, jsme třeba ve společnosti kamarádů, nebo spolužáků, tak když na to přijde řeč, tak jakoby řeknu, jak to je, že jsem přišel z Rumunska a tak. Potom oni mají spoustu otázek. Takže, určitě se tomu nevyhýbám, to určitě ne.

Zaznamenal jste nějaké formy diskriminace nebo nepřátelství kvůli vašemu původu v sociálních institucích, ve škole, v práci?

Ve škole na prvním stupni, si jako občas, jen tak utahovali, ze mě. Že jsem z Rumunska, a tak jako. On je velký rozdíl v tom, že ty naše jména jsou typicky česká. Takže, když se vám pak směje nějaký Orság, tak je to docela vtipné. Ne, jenom jsem tím chtěl říct, že naše jména byla česká, ryze česká, takže jsme měli kolikrát češtější jména než ty, co se nám posmívali. Ale v rámci té základní školy jsem se setkal, že občas někdo použil tu kartu, ale nikdy mě nešikanovali, kvůli tomu. No, do střední školy jsem se o tom jakoby nesdílel, připadalo mi to, že je to spíš takový jakoby handicap, ale teďka mi to už nedělá problém. Například jsem do vysoké školy nepoužíval své druhé, teda první jméno, ale teď už to není problém, ale je to možná i tím prostředím, ve kterém se pohybuji, tím že kolem mě jsou všechny možné národnosti, tudíž v dnešní době, to už není ani ničím zvláštní. Takže já jsem osobně to nikdy předtím nijak nevyzdvihoval, do té střední školy.

Jaké tradice a zvyklosti utvářejí českou/rumunskou společnost?

Byli jsme trochu izolovaní a určitě tam nějaký vliv těch rumunských zvyků byl, ale neuvědomuji si to a nejsem schopen porovnat českou kulturu s rumunskou, protože jsem to nezažil. Takže maximálně nějaké to názvosloví, nějaká ta specifická jídla jsme si přinesli, to furt ještě dodržuji. A pak jsou to ty náboženské zvyky, hlavně v neděli se nepracuje, a to dodržuji i já a už jsem to naučil i manželku, že v neděli se nepere. Ale jinak ta rumunská a česká kultura není tak odlišná. Co je třeba docela paradoxní i v té naší vesnici na tom Banátu, tam i dnes převažuje takový pocit hrdosti na to češství. Že Češi jsou něco víc, nebo jsou lepší než ti Rumuni. Jako v naší generaci už ne, ale u těch, co tam stále jsou. Já tam byl například u známých a ten strýček měl takové rčení, že kdyby každý zapomněl jednu řeč, tak Rumuni by jenom štěkali, ale oni že umí česky i rumunsky, tak by se vždycky domluvili. Je to spíš takový zajímavý rys, že na tu svoji odlišnost byli ti banátští hrdí, jako že jsou Češi. A jak říkám, je to i tím, že oni byli v těch horách docela izolovaní, ono je to mezi těma vesnicema docela kus.

Jste věřící?

Já osobně jsem věřící, ale moje manželka ne. Nejsem teda pokřtěný, ale považuji se za věřícího. Chodím do kostela, ne sice pravidelně, ale tak jednou dvakrát do měsíce určitě. Především, když jsem v Chebu, tak chodím do kostela s rodiči, to chodí i manželka. Myslím si, že takhle to má i spousta těch našich vrstevníků, určitě převážná většina těch, co znám. Za mě osobně si myslím, že ta komunita v rámci toho náboženství mi toho dala tolik, že bych rád k tomu vedl i své děti. Tím, že si myslím, že to bylo velice pozitivní pro to mé dospívání. Protože mi zůstalo spoustu známých a lidí, se kterými udržuji častý kontakt. Takže mám vlastně jakoby takový druhý svět, kromě těch lidí, se kterými udržuji kontakt ze školy, a z církevní komunity.

Patříte k baptistům, nebo ke katolíkům?

Já pocházím z té protestantské části, oni se ty obě víry víceméně rozprostřely všude, ale je pravda, že ty komunity se srocovaly většinou do jednoho centra, což je třeba pro baptisty ten Cheb.

Zaznamenal jste nějaké neshody mezi těmito církvemi?

Já s katolíkami jako žádný problém nemám, naše víry jsou trochu odlišné, ale v podstatě jsou si hodně podobné. Tím, že v Chebu jsou hlavně baptisté, tak jsme byli tak trochu izolovaný od katolíků. Ale i tak, když jsme se třeba setkávali, tak jsme neměli žádné konflikty. Jako vím, že táta měl spoustu známých u těch katolíků, jako že si spíš pomáhali a nějakou nevraživost mezi sebou neměli a dokázali spolu žít.

Je náboženství stmelující prvek vaší komunity?

Já bych řekl, že je to pouze jedna část, že to vychází i z toho Banátu. Tam prostě byl ten důraz na to, že ta rodina je důležitá a zároveň i ta širší rodina je důležitá a je důležité s nimi udržovat kontakt a zároveň to funguje jako ta záchranná síť. Tohle vidím jako ten největší rozdíl. Tím, že mám za manželku Češku, tak vidím, jak tam jsou nefunkční vztahy i v rámci té nejbližší rodiny. Tudíž mně to přijde, jako ten největší rozdíl, že jako u nás je to funkční, nebo jako, že ta rodina je důležitější, že se na to klade větší důraz. Možná je to i tím, že na té vesnici je to dané tím náboženství, ale i tím, že oni si museli pomáhat. Že tam byla prostě ta hospodářství a tam se ta práce musela udělat. Když se stavěl barák, tak se sešla skoro celá vesnice. Takže, jakoby ty vztahy se budovaly a funguje to i teď, jako že mám kolem sebe tu síť těch lidí, kdy vím, že když mám nějaký problém, tak vím, že se na ně můžu obrátit a oni mi pomohou. Ta generace našich rodičů je velice manuálně zručná, například já jsem oproti tomu manuálně velice nezručný. Možná je to dané i tím, že naši rodiče kladli důraz na to, abychom se měli lépe a tudíž studovali. Takže nás směřovali k tomu studiu a nevystavovali nás těm manuálním pracím. Jako musel jsem pomáhat, třeba hrabat listí a tak, ale nemusel jsem třeba stavět barák, nebo štukovat.

Vlastní vaši rodiče, nebo vy nějaké nemovitosti v Rumunsku?

Táta tam má pozemek, že tam chce ještě někdy stavět. Všechny domy se prodaly těm, co tam zůstali, nebo taky nějakým Rumunům, prostě. Ten, kdo si udržel dům v Rumunsku, když se sem stěhoval a staral se o něj a jezdil tam pravidelně, jako třeba náš strejda, ten si ten barák nechal a jezdí tam každoročně, aby tam udělal nějaké nezbytné opravy, aby ten dům prostě nespádnul. Tak jak se teď rozmohlo to cestování na Banát, tak ho určitě pronajímá, ale nejsem si jistý.

Jak často jezdíte na Banát?

My tam máme ještě nějakou širší rodinu, ale já osobně jsem tam byl tak před osmy lety naposledy, takže nejezdíme tam pravidelně, spíš jednou za čas se jedeme podívat na tu rodinu. Podívat se spíš, jako kde jsme vyrůstali. Například teď ta příležitost může být, jako že jsem se oženil, tak aby manželka věděla, odkud pocházím. Moje manželka tam ještě nebyla, tak tam asi pojedeme s dcerkou. Plánujeme to někdy až to půjde. Ono je to fajn i pro ty děti, jako že ti naši příbuzní, nebo ti naši známí, tak přeci jenom je to vesnice, je tam spousta těch zvířat, takže můžou jakoby naživo zažít trochu jiné svět, než máme tady v těch městech, nebo jako tady v Praze a třeba v tom Chebu.

Angažujete se v politickém životě?

Nejsem v žádné politické straně. K volbám chodím pravidelně. Je sice čím dál tím těžší někoho volit.

Angažujete se v nějakých sdruženích týkajících se banátských Čechů?

Já osobně ne.

Jaký máte názor na turismus v Banátu?

Je to rozhodně dobře pro ty lidi, co tam žijí. Je to další zdroj příjmů, takový ten lehčí. Takže rozhodně je to dobře. Nemyslím si, že by to bylo špatné. Mění se to, všechno se mění. Nemůžeme žít v tom, že ta vesnice bude stále vypadat tak, jako když v těch devadesátých letech ti lidi odcházeli. Prostě všichni si chtějí zlepšit ten život, takže se mění i ty reálie v té vesnici. Například už se tam vybudovaly asfaltové silnice, nebo větrné elektrárny. Ale to není dané tím turismem, to je způsobené tím, že se využívají i dotace z EU. V tom turismu nevidím problém, ale je pravda, že už jsem tam dlouho nebyl, takže nevím, jak to tam teď vypadá.

Jaké si myslíte, že jsou šance na zachování současného Banátu?

Já si myslím, že ty obyvatelé, co tam jsou, tam už zůstanou, budou si zachovávat nějaké svoje zvyky, ale už to nikdy nebude stejné, už to nebude izolované a třeba ta čeština se časem vytratí, protože ti mladí lidé chodí do rumunských měst, tudíž se tam dostávají i další vlivy. Takže bude to asi oslabovat.

Cítíte určitou nostalgii při vzpomínce na Banát?

Jako to se týká spíš našich rodičů. Když jsme tam spolu byli, tak třeba vzpomínají a ukazují nám nějaká místa, třeba tady jsme chodili pást krávy, tady se stalo tohle, tady se stalo tamto. Je tam ta nostalgie, pořád tam jakoby jezdí, ale už tam není ten důvod „mám tam rodinu, měl bych tam jezdit často, stýská se mi po babičce, stýská se mi po dědovi“. Myslím si, že to je ten zásadní faktor, než to vlastní místo. Já osobně si třeba říkám, je to hezký místo kam zajet, je tam ještě část rodiny, což je ten hlavní důvod. Když vidím nějaký článek o Banátu, tak si ho s chutí přečtu. Jsem rád, že se tam těm lidem daří, a to místo vzkvétá. Ale jak říkám, já nejsem úplně patriot v těchto aspektech, že bych na něčem takovém lpěl. Takže asi bych moc nelpěl na těch místech, jako spíš na těch vztazích, na těch lidech. Takže za mě ne.

Respondent 3 (R3)

pohlaví: muž

věk: 33 let

vzdělání: vysokoškolské

stav: ženatý, 2 děti

bydliště: Praha

Kdy vaši rodiče emigrovali do Čech?

V roce 1992 na jaře.

Znáte důvody jejich rozhodnutí?

No hlavně ty ekonomický. A už tam ani nechtěli dál dřít. Oni si mysleli, že tady se budou mít líp. A taky už viděli, že spousta známých odešla. Co říkali, tak tam neviděli další perspektivu a od příbuzných věděli, že se tady dokáží lépe prosadit.

Znali někoho v Čechách?

Oni tady už byli naši prarodiče, už asi 2 roky. Protože tady žil už náš praděda, co tady byl už od války. Pak jsme bydleli všichni u nich, asi dva roky.

Takže to byly zejména příbuzenské vazby?

Ano, byli tady naši prarodiče. Také nám pomáhali ostatní známí z celé rodiny, co už tady taky byli.

Kde se rodiče usadili?

Usadili se v domě po pradědovi, potom si tam přistavěli samostatné bydlení a tam žijí do teď. Myslím, jako v Chebu.

Odkud pochází vaše rodiče?

Ze Svaté Heleny.

Žijete sále se svými rodiči?

Už vlastně od střední školy takřka ne. A po vejšce jsem už zůstal tady. Ale s našima a s celou rodinou máme k sobě hodně blízko. To, že teď bydlím v Praze, neznamená, že bych byl od nich nějak izolovaný. Právě naopak, jsme si možná ještě bližší.

Na jaké pracovní pozici rodiče začínali?

Dá se říct vlastně, že všechny práce, které naši rodiče měli ze začátku, byly na základě známostí, že nám to prostě někdo, kdo tady, myslím v Chebu, kdo tady dlouho žil, tak to zařídil a informoval, že tady a tady je volno, zkuste to. Většinou všechno, jako upřímně, byly dělnické pozice. Třeba naše mamka na začátku několik let dělala uklízečku v pekárně. Ale taky pomocnou práci, přestože měla maturitu. Ty vědomosti, co měla z Rumunska, prostě tady nešly uplatnit. Táta dělal od zámečníka, truhláře až po instalátéra skoro všechno.

Jak se naplnila jejich očekávání?

Já si myslím, že jsou tady spokojený. Oni nechtěli zůstat sami na Heleně, když byla skoro celá rodina už tady. Kdyby neodešli, zůstali by na všechno sami, a to se nedalo.

V Čechách jim všichni pomáhali, a tak je to pořád. Tenkrát na ně dost tlačili i babička s dědou a taky kvůli nám, jako vnoučatům.

Jak velká je vaše širší rodina v Rumunsku / v Čechách?

Na Heleně už nezůstal nikdo z rodiny, všichni odtamtud odešli, buď sem do Čech nebo někam do světa.

Žije celá rodina v úzkém kontaktu?

Když jsme dospívali, tak ten kontakt byl asi bližší. Kontakt jsme udržovali hlavně v rámci našeho náboženství. Ale jinak máme spolu celkově dobré vztahy. Udržujeme kontakty určitě nadstandardní, než je běžné v České republice. Sice svátky spolu vždy neslavíme, to spíš v okruhu té nejbližší rodiny, jako rodiče a sourozenci, ale já si myslím, že se jako snažíme více navštěvovat, nebo možná teď přes ty sociální sítě si víc psát než třeba standardní české rodiny. Já třeba mám československou manželku a vím, jaký má třeba ona vztahy v rámci své rodiny. Skoro nulové, takže oproti tomu je to velkej rozdíl. Nehledě na to, že skoro všichni bratřenci a sestřenice se rozprchli do všech možnejch koutů, jak České republiky, tak už i světa. Už mám i bratrance v Americe, co se přestěhoval před dvouma rokama. Sestřenice žije v Německu a další bratranec ve Švýcarsku a vzal si holku z Jihoafrické republiky, takže jako v dnešní době už je to běžný.

Existovaly nějaké neshody ohledně odchodu?

Neshody, to se nedá takhle říct. Byl to spíš nátlak ze strany prarodičů a zbytku příbuzných. Naši prý přemýšleli, že by tam zůstali, hlavně teda tatka. Ale pak si to rozmysleli, když jim všichni říkali, že je to tady lepší, a že tam nakonec zůstanou sami.

Máte svoji vlastní rodinu?

Už jsem sedm let ženatý a mám dvě dcery. S manželkou jsme se potkali na vejšce. Ona manželka taky není úplná Češka. Oni přišli ze Slovenska. Ale větší část rodiny má stále na Slovensku.

Udržujete kontakty s ostatními rodinami, které přišly z Banátu?

Ono je tohle hodně těžké rozdělit, protože na ty vesnici, jak se mezi sebou hodně brali, tak je to celkově hodně velká rodina. Protože to u nás je jiný, v Čechách se neřeší druhé

koleno. U nás se to řeší, já vím, že například Fanda je třetí bratranec od nás. A víme to, že jsme nějak propojený i pokrevně. A pro nás to už není jako cizí člověk, ale pro nás je to ještě jako rodina. Víme, že naše babičky byly sestřenice. Takže jsme s ostatními rodinami v kontaktu, ale jsou to hlavně rodiny, které považujeme za příbuzné. Obecně, že bysme, jako všichni, co přišli z Banátu, byli v bližším kontaktu, to ani není možné. Ale je pravda, že ty, co žijí v Chebu, tvoří jakousi komunitu, kde se všichni jakoby znají. Asi to tak bude stejně i v jiných oblastech. Na těch vesnicích to bude asi ve větším měřítku.

Udržujete nějaké vazby se svoji původní domovinou, třeba přes sociální sítě?

Tak to ne, já už tam nikoho neznám. Nebo jako jo, ještě vím o nějakých lidech, co tam ještě žijí, který si pamatuji z dob, kdy jsme tam jezdili, ale to už je ta starší generace. Jsem v kontaktu, třeba přes facebook s některýma lidma, co přišli z Banátu a jsou zhruba v mém věku. To jsou ale lidi, se kterými se znám z Chebu. Jinak jako ne.

Udržují obecně banátští Češi v Čechách úzký komunitní kontakt mezi sebou?

Na to asi nedovedu úplně přesně odpovědět. Tady se nedá mluvit, jako o nějaké uzavřené skupině. Víme o sobě. Dřív to tak asi bylo, že ti, co sem přišli, tak se znali z těch vesnic, a tak i tady byli semknutí jakoby v nějaké komunitě. Taky jsme se víc setkávali v rámci naší víry. Ale teď je to tak, že se to víc rozprostřelo a už nejsou nějaké hranice mezi námi a jakoby Čechama. Takovou jakoby komunitu tvoří spíš ty rodiny, které jsou, jak jsem říkal dost početný.

Máte představu, jaké je zastoupení komunit banátských Čechů ve vesnicích okolo Chebu?

Ne, to nemám. My se s nima moc nestýkáme. Nebo spíš se o sebe moc nezajímáme. Víím, že třeba ve Skalný, Plesný, nebo Lubech je celkem dost těch, co přišli z Banátu. Tam jsou převážně katolíci a většinou z jiných vesnic nežli z Heleny.

Jak jste spokojen se svým postavením v české společnosti?

Upřímně si řekněme, tak si žiju úplně milionkrát líp nežli naši rodiče. Ale určitě ta jejich nejistota byla na začátku hodně velká. Potom se vlastně rozpadlo i Československo, že jo, a i spousta podniků tady v Čechách nebyla konkurenceschopná, třeba oproti západu, jako že ta ekonomika. Takže jenom v porovnání s tím, kde jsme byli před dvaceti lety, je to

neporovnatelně lepší. Nedá se porovnávat vůbec naše zázemí. Naše zázemí je velice dobré a asi jsme využili té příležitosti, kterou nám naši rodiče poskytli.

Jste spokojen se svoji pracovní pozicí a ekonomickou situací?

Nemůžu si na nic stěžovat, v Rumunsku bych se asi takhle neměl. Hlavně jsem tady mohl studovat a najít tady uplatnění je mnohem jednodušší. Je to samozřejmě také tím, že jsem zůstal v Praze, v Chebu by to bylo těžší. Velkou zásluhu na to mají rodiče, který nám furt vtloukali do hlavy, ať se učíme, a ať využijeme šance, kterou máme. Dříve jsem to tak neviděl, ale teď jsem jim za to fakt vděčnej.

Máte povědomí o tom, jaké je uplatnění vašich vrstevníků pocházejících z Banátu?

Třeba u nás v rodině má spousta lidí vysokou školu, minimálně prvního stupně, jako že bakaláře, ale většinou se žíví v nějaké administrativní pozici, nedělají jakoby manuálně. Manuálně neděláme. Ale jako to zastoupení v rámci té celé komunity bude asi jakoby někde na úrovni, ale spíš dělají nějaké kvalifikovanější práce. Není to úplně ta manuální dělnická práce. Je to prostě asi stejné jako s tou českou populací.

Jaké máte občanství?

Samozřejmě, že české.

Cítíte se být víc Čechem než Rumunem?

Jednoznačně jsem Čech. Sice jsem se narodil v Rumunsku, ale celý život žiju v Čechách, chodil jsem do české školky i školy a vlastně všechno co znám, je spojený s Čechama. Jako třeba ještě na základce měl sem tam někdo narážky, že jsem Rumun a tak. To mi docela vadilo a jsem se za to jakoby styděl.

Máte problém hovořit o vašem původu?

No na tý základní škole mi to bylo ještě docela nepříjemný a moc jsem o tom nemluvil, nebo jsem se tomu spíš vyhýbal. To se ale časem vytratilo. V době dospívání jsem si tím naopak připadal zajímavěj. Teď mi to ani nepřijde a nemám s tím problém.

Zaznamenal jste nějaké formy diskriminace nebo nepřátelství kvůli vašemu původu v sociálních institucích, ve škole, v práci?

Pro nás bylo asi dobrý to, že jsme se sem nastěhovali, když nám bylo tři až pět let. Takže jsme měli možnost chodit ještě do školky a čím menší dítě, tím víc toho pochytí jako správněji, že. Pamatuji si, že mamka mi říkala, že jsem ji často opravoval, protože paní učitelka mi říkala, že se to tak neříká. Protože samozřejmě my jsme převzali spoustu slov, který se používaly na Heleně a přitom jich bylo třeba maďarského, nebo germánského původu, nebo dalších národností. Tento dialekt stále používáme, ale ne formálně. Používáme to třeba při rodinných sešlostech, protože víme, že nám tam každý rozumí. A pro nás je to třeba i takový vtipný. Ale třeba ta školka nám dalo to, že třeba ta učitelka byla asi úplně normální člověk, že si z toho nedělala srandu, spíš nás jakoby postupně opravovala a říkala například: „Fando tady se to takhle nepoužívá, ale říká se to takto“. A my jsme to potom nosili domů a rodiče si pak na to asi zvykali. Ono i v jejich práci jim taky spousta lidí nerozuměla a taky je opravovali. Takže abych se vrátil, nikdy jsem nezavnímал jakoby důvod někoho, aby se se mnou nebavil kvůli tomu, odkud pocházím. A teď je doba, že se to absolutně neřeší. Je prostě už taková společnost. Je už tady takových přistěhovalců, že prostě ty kulturní základy se jakoby hůř drží, jak se ta globalizace jako rozšiřuje.

Jaké tradice a zvyklosti utvářejí českou/rumunskou společnost?

Já si nemyslím, že bysme byli tolik jiní než Češi. My jsme taky Češi a naši rodiče a prarodiče i v Banátu udržovali jakoby tu českou kulturu, kterou zdělili po svých předcích. Já ani nevím co je typické pro rumunskou kulturu. Pro nás taky byli Rumuni, jak bych to řekl, jako ty, se kterými nechcete mít nic společného a taky jim nevěříte. Spíš je to dané tím, že vlastně ty vesnice si chtěly udržet tu českou národnost. Protože například si nemyslím, že by se v uvozovkách úplně schvalovalo, aby si Čech vzal Rumunku. Nehledě na to, že svatby neprobíhaly takřka ani mezi českými vesnicema. Ono se to drželo vždy v té dané vesnici, a i když to bylo mezi těma vesnicema, tak už to bylo takový divný a nestandardní. Bylo to i tím, že ty vesnice byly daleko od sebe. Nebylo to tak, že by se třeba každý den jezdilo do sousední vesnice. Oni se de facto neměli ani šanci seznámit.

Jste věřící?

Já jo, nebo prostě snažíme se každou neděli chodit do kostela, teď teda ne, teď je to všechno online. S tím, jak jsme se přestěhovali do Prahy, tak jsme si našli trošku jiný sbor. Je to podobný jak to baptistický, je to vlastně církev bratrská. Já jsem i pokřtěný, uvěřil jsem v šestnácti letech. Mám i věřící manželku. Takže my jsme věřící a snažíme se být i aktivní věřící, ne jenom, jak se říká, sváteční. Pamatuji se ze svého dětství, že každou sobotu, nebo neděli jsme vždycky k někomu šli. Vždycky k jedné rodině, další neděli k jiné rodině, nebo oni přišli k nám. Většinou to bylo po nějaký bohoslužbě. To nás tak jako stmelovalo. Jako když už jsme byli větší, tak jako děti jsme se scházeli i jindy, ne jenom v neděli. Moji rodiče v Chebu to takhle stále dělají. Ten kostel je jakoby ten středobod toho setkávání.

Zaznamenal jste nějaké neshody mezi těmito církvemi?

Pořádají se nějaké společné akce, v Chebu je například „Noc kostelů“ a tam se setkáváme. Ono už to není tak vyhrocený jako dřív. Dále se pořádaly společná setkání krajanů, ale to už se tak moc neděje. Dřív to bylo každé rok, ale kdy to bylo vlastně naposledy si ani nepamatuji. Teď už se to prý dělá jednou za pár let. Teď už asi není zájem, vlastně ono není ani proč, upadá to.

Je náboženství stmelující prvek vaší komunity?

V dnešní době už ani ne. Náboženství nás, teda spíš naše předky stmelovalo dřív, jako třeba ještě v Banátu, nebo potom tady v Čechách. Ale já bych nemluvil jen o stmelování, jako spíš o něčem, co utvářelo naše životy a rodinné vazby. Víra je v našich životech důležitá.

Vlastní vaši rodiče, nebo vy nějaké nemovitosti v Rumunsku?

My už tam nic nemáme, né že by se vše prodalo hned. Ono se to prodalo až dýl, až někdy po roce 2010, myslím, že tak. Vzpomínám si, že se tam jezdilo vždycky na prázdniny něco opravovat. No on to vlastně ani nikdo moc nechtěl. A ani se toho nechtěl táta moc zbavovat, protože měl k tomu jakoby ten vztah. Další aspekt byl i ten fakt, jak šel čas, tak odcházela i ta starší generace a každé se toho zbavoval.

Jak často jezdíte na Banát?

Ne, teď už tam nejezdíme. Ono není ani za kým. Oni všichni už odešli. Dřív jsme tam jezdili za babičkou a za dědečkem, jako z máminy strany. Když se i oni už přestěhovali do Čech, tak už to ani nedává moc smysl tam jezdit. Ne, že bych se tam nechtěl ještě někdy podívat, ale teď na to není nějak čas. Až budou děti větší, tak určitě. Jako občas si vzpomenu, jak jsme tam jako děcka blbnuly a že tam bylo furt něco dělat a bylo to takový dobrodružný, nikdo nás tam nehlídal a když jsme měli třeba hlad, tak jsme se stavili vždycky u nějaký tety, ale už to tam bude jiný.

Angažujete se v politickém životě?

Chodím k volbám, sleduji politické dění u nás i ve světě, ale víc se neangažuju. Jakože bych se tomu nějak víc věnoval, to ne. Myslím si teda, že už je čas na změnu, ale ono je vlastně jedno, kdo tam je. Stejně každej, kdo se tam dostane, kouká jenom na to, jak si nahrabat.

Angažujete se v nějakých sdruženích týkajících se banátských Čechů?

Ne, neangažuji, to jde tak nějak mimo mě. Tady v Praze pro to není ani moc prostor. A co vím, tak ti mladí se v ničem takovém ani neangažují, to je spíš o těch starších, kteří se snaží nějak deklarovat svoji příslušnost. A oni ty organizace asi pomalu zanikají. Ty dávaly smysl v těch začátcích, kdy mohly třeba pomáhat těm, co sem přišli.

Jaký máte názor na turismus v Banátu?

Takže takhle, historicky Svatá Helena, nebo celkově jako Banát, tam bylo hlavním zdrojem výdělků zemědělství a pěstovalo se a choval se dobytek pro svoje účely a přivýdělek, že se prodávalo na trzích. Za posledních deset, nebo dvacet let se to samozřejmě změnilo, protože už se to nevyplatí si tam farmařit v malém pro sebe a prodávat to na trzích. Takže se museli přizpůsobit a hledat si výdělek jinde, a i proto naši rodiče odjeli a spousta mladých jde do měst a už se moc nevrací. Zůstali tam hlavně z té starý generace, který tam v uvozovkách dožívají. Teď je to absolutně jinak pojatý, než jak se tam historicky žilo. Ten turismus je dobrý v tom ohledu, že přináší peníze, ale na druhou stranu tam ničí ten kolorit, i když díky němu se tam furt drží nějaké tradice, které by už asi zanikly. Takže proti turismu nic nemám, aspoň si mohou místní trochu přilepšit. Víím, že někteří se na to i specializovali a asi se díky tomu mají dobře.

Jaké si myslíte, že jsou šance na zachování současného Banátu?

Já si myslím, že se zachovají jen jako v uvozovkách chatová oblast. Nic jiného už tam nebude.

Cítíte určitou nostalgii při vzpomínce na Banát?

Já jsem neměl asi nikdy takový pocit. Abych si říkal, že by to chtělo tam už zase zajet.

Respondent 4 (R4)

pohlaví: muž

věk: 26 let

vzdělání: vysokoškolské

stav: svobodný, bezdětný

bydliště: Praha

Kdy vaši rodiče emigrovali do Čech?

Já bych to nenazýval, že emigrovali, ale že se vrátili do vlasti. Bylo to v devadesátém druhém.

Znáte důvody jejich rozhodnutí?

Co si tak vybavuji, tak říkali, že sem přišli hlavně kvůli práci. V Rumunsku bylo prý velmi složité se výrazněji prosadit. Na Heleně měla naše rodina hospodářství, chovali dobytek, který pak prodávali. Ale ono to prý nebylo, kdo ví jak výnosné. K tomu ještě něco pěstovali. Ty podmínky k životu tam musely být vážně kruté. Takže se ani nedivím, že chtěli odtamtud pryč.

Znali někoho v Čechách?

Ano, už dříve sem odešli oba matčiny bratři. A také spousta známých z Heleny.

Jak se naplnila jejich očekávání?

Takhle s odstupem času se dá říct, že se jejich očekávání skutečně naplnila. Myslím si, že jsou spokojený s tím, jaký mají život. Ale když začnou vzpomínat na ty začátky, tak říkají, že byli dost zklamáný. Tedy v určitých ohledech. Oni znali jen tu svoji vesnici a najednou se ocitli v Čechách ve městě, to byl pro ně prý dost velký šok. Horší to ale bylo s bydlením a s prací. V úplném začátku bydleli snad na nějaké podnikové ubytovně. Mamka říkala, že se jí ze začátku dost stýskalo, a že se chtěla vrátit.

Odkud pochází vaši rodiče?

Naše celá rodina pochází ze Svaté Heleny.

Znáte blíže původ vašich prarodičů a předků?

Jako historicky moc ne. Někdy nám babička vyprávěla o prababičce a pradědovi, ale víc o našich předcích nevím.

Jak velká je vaše širší rodina v Rumunsku / v Čechách?

Co se týká Rumunska, tak tam zůstali pouze babička s dědou z matčiny a strejda z tátovy strany. Všichni ostatní přišli postupně do Čech. Jenom v Chebu je nás nějakým způsobem spřízněných tak kolem šesti rodin. Další jsou v Sokolově, a ještě někdo v Českých Budějovicích.

Jaké byly vztahy vašich rodičů s vašimi prarodiči?

Bohužel babička s dědou jsou již po smrti. Ale co vím, tak vztahy měli dobré. Měli tam snad nějaké neshody ohledně jejich odchodu, ale to se časem urovnalo. My jsme tam dřív hodně jezdili a nepamatuji si, že by měli mezi sebou nějaké konflikty. Jen se vždycky tak trochu dohadovali, když po nich mamka chtěla, aby odjeli za námi. To o tom nechtěli ani slyšet.

Jaké jsou vztahy vás s vašimi rodiči?

Máme spolu harmonický vztah. Oni mě vždycky ve všem podporovali a já se jim to teď snažím vrátet. Jsme spolu hodně v kontaktu a kdykoliv je to možné, tak jsem v Chebu.

Ono je to teď celkem komplikované, protože jsem poměrně dost pracovní vyčizený. Ale snažím se upřednostňovat rodinu před prací.

Kolik členů má vaše rodina?

Myslíte jako ta nejbližší? Čtyři, ještě mám mladší sestru.

Kde bydlí vaše rodina?

Rodiče a příbuzní bydlí v Chebu. Já s rodinou žiji v Praze.

Žije ve vašem okolí někdo další s podobnými kořeny?

Přímo v mém okolí ne. Tedy co se týče Prahy. V Chebu je to samozřejmě něco úplně jiného. Tam nás je stále poměrně hodně, i když ti mladí hodně odchází.

Jaké vztahy spolu udržujete?

To je složité. Většinou, když jedu k rodičům, tak nemám moc času stýkat se s někým dalším, kromě naší rodiny. Většinou je to o náhodě, že někoho potkám, nebo někdo zrovna přijde k našim. S většinou známých se setkám hlavně během kázání. Ale je pravda, že někoho z mých dřívějších kamarádů jsem neviděl od té doby, co jsem se usadil v Praze.

Jaké mají vaši rodiče/sourozenci vzdělání a pracovní uplatnění?

Mamka má něco jako liceum a tatka výuční list. Mamka ta dělala dřív v porcelánci a tatka v nějaké autoopravně. Teď má svoji autodílnu, ve které pracují oba.

Jaké je vaše vzdělání a pracovní uplatnění?

Vystudoval jsem gymnázium a vysokou školu. Teď pracuji pro jednu finanční společnost. Sestra ta vystudovala zdravotní, potom si dodělávala bakaláře a pak se vrátila do Chebu a pracuje tam na záchraně.

Měl/a jste nějaké potíže během studia, nebo hledání práce díky svému původu?

Ne nepamatuji si na situaci, která by mě nějakým způsobem diskriminovala. Ono jde o to, že o tom nikdo většinou ani neví. Když na to přišla řeč, tak se to naopak setkalo se zájmem. Většinou se mě vyptávali na podrobnosti, protože spousta lidí ani nevěděla že nějaký Banát existuje.

Jak jste spokojen se svojí pracovní pozicí?

No nevím, co na to přesně odpovědět. Mám rád svoji práci, ale také mám jisté ambice a cíle, kterých bych chtěl dosáhnout. Nicméně momentálně jsem spokojen.

Chtěl byste něco změnit?

Ne, nemám důvod.

Odpovídá vaše finanční ohodnocení vašim očekáváním?

Ano, jsem spokojený, i když je stále co zlepšovat.

Dovedl byste charakterizovat českou/rumunskou společnost?

To je složitá otázka, co se týče rumunské společnosti, na to asi nedovedu odpovědět. Vím, že v naší společnosti je zakořeněn poměrně negativní pohled tímto směrem. Stejně jako třeba na Ukrajince. Většina společnosti považuje příslušníky těchto zemí jen jako levnou pracovní sílu a zároveň deklaruje určitou míru nadřazenosti a nedůvěry. To podle mě pramení z určitého etnocentrického pohledu, který zřejmě vznikl v minulých dobách poměrně dlouhé kulturní izolace. Tím samozřejmě nechci říct, že by česká společnost byla vyloženě rasově a kulturně vymezená, ale určité prvky se v těchto pohledech dají nalézt. Na druhou stranu, ale mohu hovořit také o otevřenosti české společnosti, která se postupně stává společností multikulturně liberální.

Jaké tradice a zvyklosti utvářejí českou/rumunskou společnost?

Když se nad tím zamyslím, tak bych řekl, že obě kultury vychází z křesťanské tradice. A i když obě země patří k zemím postkomunistickým, tak ty křesťanské kořeny jsou zřejmě zřetelnější v Rumunsku v důsledku rozdílných životních podmínek. Ale třeba se mýlím.

Jak obě společnosti chápou náboženství?

Domnívám se, že rumunská společnost je zaměřená více na praktikování církevního života a života jako takového ve víře, kdežto naše současná společnost si převzala jen určité prvky této tradice, které spojila s dalšími, nebo je aplikovala do společenského života jen do té míry, kdy se to zdá být prospěšné.

Jste věřící?

Ano, oba moji rodiče jsou silně věřící, tudíž i já jsem byl od útlého věku veden k životu ve víře.

Předpokládám, že náležíte k baptistům?

Ano, jsem členem Sboru Bratrské jednoty baptistů v Chebu.

Myslíte si, že obě společnosti sdílí stejné hodnoty? Jaké?

Jelikož se jedná v obou případech o demokratická zřízení a oba státy jsou součástí evropského společenství, předpokládám, že sdílí i stejné hodnoty založené na lidských právech, svobodě a rovnosti.

Víte o nějakých kulturních prvcích, které se snaží zachovat po vzoru vašich předků, které se nevyskytují v české kultuře, strava, oblečení, oslavy, koníčky, práci?

Nejde ani tak o určité vědomé kulturní odlišnosti nebo o snahu o zachování nějakých archetypů. Podle mého názoru se jedná o kulturně vymezenou odlišnost chápání života, kterou se snažíme zachovat podle vzoru našich předků. Život našich předků byl výrazně ovlivněn, jak přírodními, nebo spíše geografickými, tak i sociálními podmínkami, ale hlavně náboženským pojetím života. A to v našich životech zůstalo. Myslím ta náboženská podstata. To nás asi nejvíce odlišuje od zbytku společnosti. Ale nerad bych se nějak vymezoval, my prostě jenom žijeme život více v souladu s církevními tradicemi. Co se týče nějakých kulturních prvků, na které se ptáte, tak určitě, například v jídle, nebo v naší mluvě jsme si něco ponechali, i když to není tak výrazné. Mamka třeba peče buchty, které uměla jenom naše babička a říká, že to jsou pravé svatohelenské koláče.

Proč jsou pro vás důležité?

Je to odkaz našich předků, který nám předali.

Existují nějaké zvyky nebo tradice, které si snažíte zachovat?

Jde třeba o to naše nářečí, kterým normálně nemluvíme, ale když se setkáme, tak ho užíváme úplně běžně. V takových chvílích si nejvíce uvědomím, že patřím do komunity lidí, kterou spojuje odlišný původ.

Proč jsou pro vás důležité?

Na to jsem odpověděl víceméně v předchozí otázce, je to určitý stmelující prvek a zároveň snaha o zachování si určité odlišnosti, nebo také vyjádření vztahu k našim předkům.

Jak hodně je důležité vzdělání pro integraci imigrantů?

Nemyslím si, že se tato otázka týká pouze imigrantů. Vzdělávání je samozřejmě důležitý proces pro celou společnost. Ale pokud mám odpovědět na vaši otázku, tak bezpochyby ano. Bez patřičného vzdělání, ale i osvojení si kulturních a sociálních prvků společnosti je integrace pro cizince poněkud problematická. I když v tom tomto procesu hraje roli více faktorů. Zásadní je ale míra zájmu o samotnou integraci. Naši generace se to netýká, ale pro naše rodiče, kteří sem přišli, to byla zásadní věc.

Mají stejné podmínky jako majoritní společnost?

Hodně záleží na tom, z jakých zemí přichází. V globálním měřítku si ale myslím, že česká společnost není příliš nakloněná imigračním tendencím. Naši rodiče byli v celkově jiné situaci nežli běžní imigranti. V první řadě se považovali za Čechy, uměli česky, snažili se co nejvíce začlenit a měli tady rozsáhlou příbuzenskou síť. Ani Češi je nepovažovali za nějaké běžence z východu, ale za vracující se krajany.

Znáte nějaké organizace, které pomáhají imigrantům?

Určitě Člověk v tísni, Amnesty International, Červený kříž, různé charity a neziskové organizace. Myslím, že jich je poměrně hodně.

Myslíte si, že jsou důležité?

Nedokážu posoudit, jestli jsou důležité, ale jsou určitě prospěšné.

Angažujete se v nějakých organizacích, sdružení či spolcích týkajících se Banátu?

Ne, neangažuji. Navíc si myslím, že jich ani moc není. Já tedy jen o Sdružení Čechů z banátských Karpat, ale nejsem si jistý, jestli už nezanikla. Dlouho jsem o nich nic neslyšel.

Účastníte se aktivně voleb?

Ano, chápu to jako do jisté míry jako svoji povinnost a zároveň se chci podílet na tom jakým směrem se má náš stát ubírat.

Jsou pro vás důležité?

Rozhodně. Je to výraz svobody a demokracie.

Zaznamenal jste nějaké formy diskriminace nebo nepřátelství kvůli vašemu původu v sociálních institucích, ve škole, v práci?

Myslím, že jsem na to už odpovídal. Jestliže jsem zaznamenal nějakou diskriminaci, tak to rozhodně nebylo z důvodu mého původu. Já se považuji za Čecha a ani nevím, proč bych se měl považovat za někoho jiného.

Tajíte svůj původ?

Jestli myslíte původ moji rodinu, tak vám můžu otevřeně říct, že ne. Není k tomu důvod. Já se vás zeptám, kolikrát se vás někdo ptal na původ vašich rodičů, nebo i vás, tak vidíte.

Máte nějaké přátele v Rumunsku?

Nedá se hovořit o přátelích, pár lidí si ještě vybavuji z dob, kdy jsme tam jezdili.

Jste s někým v kontaktu?

Ne. Rodiče, ale udržují kontakt se strejdou.

Máte nějaký osobní vztah ke krajině, obci, rodišti vašich předků?

Lhal bych, kdybych říkal, že ne. Mám v sobě hodně krásných vzpomínek na dobu, kdy jsme tam jezdili, na tu atmosféru i na ty lidi. Určitě se tam budu chtít ještě někdy podívat. Sice vím, že se to tam rychle mění, a to na co si pamatuji se pomalu vytrácí, ale takový ten vnitřní pocit, ten nezmizí.

Přejete si, aby byly zachovány české vesnice v Banátu?

Určitě bych si to přál, ale vím, že je to nezastavitelný proces, a přestože vesnice tam budou stát ještě dlouho, česká stopa tam odtud zmizí.

Schvalujete činnost organizací na podporu Banátu?

Je to činnost, na kterou mám dva rozdílné úhly pohledu. V první řadě je to záslužná činnost. Ale také snaha o zachování něčeho, co má svůj nevyhnutelný konec. Je samozřejmě dobře, že jsou lidé, kteří se snaží udržet odkaz našich předků v jeho původní podobě. Vážím si těch, co sbírají reálie historického obrazu života Čechů v Banátu. Stejně jako těch, co pomáhají místní starousedlíkům v jejich boji o přežití. Na druhou stranu právě tato snaha může paradoxně za to, jak se původní Banát rychle proměnil. Využívání různých fondů na obnovu Banátu vedlo k tomu, že se začal měnit, jak ráz samotných vesnic, tak i okolní krajiny. Takže Banát zatím žije, ale je úplně jiný, než byl dříve.

Jaký je váš názor na podporu turistického ruchu v Banátu?

Já si myslím, že ten největší turistický boom spojený s Banátem proběhl někdy po roce 1989. Byla to doba, kdy spousta lidí chtěla vidět, jak vypadá život z dřívějších dob, zažít, jak žili jejich předci, okusit život v divoké přírodě, nebo prostě vyzkoušet něco neobvyklého, dobrodružného a romantického. V dnešní době ten zájem už částečně opadl, i když existuje asi ještě dost lidí, kteří tam ze stejných důvodů pojedou, nicméně budou asi dost zklamaní. Pro ty místní je samozřejmě dobře, že ten zájem ještě trvá, je to pro mnoho z nich významný zdroj obživy, takže proč ne.

Respondent 5 (R5)

pohlaví: muž

věk: 26 let

vzdělání: středoškolské

stav: svobodný, bezdětný

bydliště: Praha

Kdy vaši rodiče emigrovali do Čech?

No, bylo to nějak hned v tom devadesátém roce.

Znáte důvody jejich rozhodnutí?

Šli sem kvůli práci a taky chtěli mít lepší život než v Rumunsku. A taky nám dodnes říkají, že sem šli hlavně kvůli nám, abychom my měli lepší život než oni.

Znali někoho v Čechách?

Jo, jo. Oni tady byli už od války. Nebo nějak po válce. Odešel sem něco jako prastréc. A pak sem ještě přišel jeho bratr s rodinou.

Jak se naplnila jejich očekávání?

Asi byli spokojení. Těžko takhle říct. Oni o tom moc nemluví. To spíš jako prarodiče, ty hodně vzpomínají a mluví stále o Banátu, jaké to tam bylo a jak tam žili a tak.

Odkud pochází vaši rodiče?

Naše rodina pochází z Gerníku.

Znáte blíže původ vašich prarodičů a předků?

Tak trochu z vyprávění. Praděda z matčiny strany, ten pocházel myslím z Rovenska, on zahynul během té druhé světové války někde v Srbsku. Prababička potom žila v Gerníku a tam se znovu vdala. Prarodiče z otcovy strany ty pochází z Gerníku snad odvždycky.

Jak velká je vaše širší rodina v Rumunsku / v Čechách?

V Rumunsku, co vím, tak už nikdo z naší rodiny už nezůstal, pokud tedy nepočítám nějaké stréky z pátého kolene. Tady v Čechách jsou obě babky a dědové, tátova sestra s rodinou, potom stréc s tetkou od mamky, ty mají taky rodiny, někteří bráchanci a setřenky jsou už taky ženatý, nebo vdaný a mají děti. Já mám dva bratry, ty už taky mají svoje rodiny, i když vlastně ten starší žije v Německu, no a potom ještě takový ty vzdálenější příbuzný. No je nás tady hodně, ale musel bych to nějak spočítat. Tak okolo čtyřiceti, možná padesáti.

Jaké byly vztahy vašich rodičů s vašimi prarodiči?

Já myslím, že dobré, nebo jak to jako myslíte?

Jestli měli nějaké neshody třeba kvůli odchodu do Čech?

Co se týče odchodu do Čech, tak oni šli všichni spolu, takže neshody asi neměli, to nevím to bych se musel zeptat, ale o ničem nevím.

Jaké jsou vztahy vás s vašimi rodiči a prarodiči?

No, myslím, že máme mezi sebou dobrý vztah. Hodně se navštěvujeme, zajímáme se o sebe, pomáháme si, když je to možné. Nevím, co bych k tomu víc řekl. V žádné rodině nejsou vztahy vždycky úplně ideální, ale zásadní konflikty mezi sebou nemáme.

Kolik členů má vaše rodina?

Mamka, otec a my jsme tři bratři. Pět.

Kde bydlí vaše rodina?

Naši žijou ve Skalný, já v Praze, jeden brácha v Sokolově a druhý ve Stolpenu u Drážd'an.

Jste spokojen s prostředím, kde žijete?

Jako jestli jsem spokojený tady v Praze? Nedá se říct, že bych byl nespokojený, ale občas mi ten pražský chaos leze krkem. To jsem pak rád, když můžu jet na pár dní k našim a tam si užívat klidu a pohody. Ale pak už mi to zase začne chybět. Ještě musím něco vymyslet s bydlením. Zatím bydlím s přítelkyní v garsonce. Ale už se poohlížíme po něčem jiným. Chtěli bychom založit rodinu.

Žije ve vašem okolí někdo další s podobnými kořeny?

Ne, neznám nikoho tady v Praze. Ve Skalný, nebo taky v Chebu mám hodně známých.

Jaké vztahy spolu udržujete?

S někým se občas sejdu, nebo si zavoláme, ale týká se to spíš naší velký rodiny, nebo kámošů ze školy. Ono je taky pravda, že už jsem poměrně dlouho tady v Praze a hodně lidí se taky různě rozuteklo po světě.

Sdílíte spolu nějaké aktivity?

Ani ne, většinou se potkáváme na nějakých rodinných slavnostech.

Udržujete kontakt s někým mimo komunitu?

Většina mých kamarádů jsou normální Češi.

Jaké mají vaši rodiče/sourozenci vzdělání a pracovní uplatnění?

Naši rodiče mají klasické učňák ještě z Rumunska, já jsem studoval na průmyslovce a teď pracuji pro jednu zahraniční firmu, která má tady v Čechách zastoupení, něco jako koordinátor výrobní činnosti. Starší brácha má gympl, pak šel na vejšku a teď dělá uměleckýho restaurátora. Ten nejstarší má hotelovku, teď žije v Německu a dělá tam v rodinné firmě jeho manželky, vyrábějí nábytek. Jo a mamka, ta je už dlouho v invalidním důchodu, předtím dělala ve školní jídelně a táta ten vozil náhradní díly pro auta z Německa a teď dělá taxikáře v Chebu.

Měl jste nějaké potíže během studia, nebo hledání práce díky svému původu?

Ne to nikdy, možná ještě na základce se mi někdo posmíval, že jsem jako z Rumunska, ale to bylo spíš kvůli našim. Ono to na nich bylo vidět, nebo spíš slyšet, že nejsou typický Češi.

Jak jste spokojen se svojí pracovní pozicí?

Já si myslím, že mám dobrou práci, občas sice časově a někdy i psychicky dost náročnou, ale za slušný peníze. Takže jo, jsem, vždycky ale může být líp, co vám mám povídat.

Čím byste se chtěl živit?

Když jsem byl malej, tak jsem měl různé sny, jako všechny děti, chtěl jsem být pilot, fotbalista, kosmonaut, nebo taky popelář. To se mi naštěstí nevyplnilo, myslím ten popelář. Nevím, nějak si nedovedu představit, že bych dělal něco jiného, než dělám.

Chtěl byste něco změnit?

Ani ne, možná jenom to bydlení, ale na tom se už pracuje.

Odpovídá vaše finanční ohodnocení vašim očekáváním?

V tomto ohledu si nemůžu opravdu stěžovat. Celkově tady v Praze jsou vyšší platy než třeba u nás. Hlavně dělám pro Němce, je to sice za cenu vysokýho pracovního nasazení, ale dobře ohodnocený.

Jaké jsou ekonomické poměry ve vaší rodině?

Podle mě patříme do takového průměru. Jako nikdy jsme se neměli nějak špatně, jakože bychom neměli co jíst, nebo co na sebe. Navíc jsme byli vychováváni ke skromnosti. Naši sice neměli peníze na rozhazování, ale vždycky se o nás uměli postarat. Teď už, jak sami říkají, toho tolik nepotřebují, ale s bráchama se jim snažíme pomáhat.

Dovedl byste charakterizovat českou/rumunskou společnost?

To bych asi nedovedl. Jako rumunskou určitě ne a s tou českou to bude taky oříšek. Třeba, že Češi jsou pracovitý, veselý a přátelský, nebo taky, jak se říká, co Čech to muzikant, národ chatařů a zahrádkářů, nebo prostě nevím.

Jaké hlavní hodnoty vyznávají Češi?

Tak určitě rodinu, přátelství, toleranci a taky solidárnost.

Jste spokojen v Čechách?

Jako jestli bych nebyl spokojenější, kdyby rodiče zůstali v Rumunsku? Tak to jsem rozhodně spokojenější, že žiju tady. Možná, ale kdyby zůstali v Rumunsku, tak bych třeba byl spokojenější Čech v Rumunsku, kdo ví. Ne, já se od vždy považuji za Čecha a nikdy jsem ani o jiné alternativě nepřemýšlel.

Jaké tradice a zvyklosti utvářejí českou/rumunskou společnost?

Podle mě křesťanství tvoří evropské tradice a je jedno jestli jde o českou nebo rumunskou společnost, myslím si, že ty základy máme stejné.

Jste věřící?

Když jsem byl malej, tak jsme chodili každou neděli do kostela. Dokonce jsem i pokřtěný. Takže ano, hlásím se ke katolické víře. S rodiči do kostela chodím, ale tady v Praze jen

výjimečně. Spíš, když se snažím najít, nebo spíš obnovit takový svůj vnitřní klid, když je třeba nějaká krize, nebo třeba o svátcích. Nejsem úplně ten typ, co by svůj celý život dokázal podřídít životu v dokonalé víře. Ale věřím v boha a pravidelně se k němu modlím.

Víte o nějakých kulturních prvcích, které se snaží zachovat po vzoru vašich předků, které se nevyskytují v české kultuře, strava, oblečení, oslavy, koníčky, práci?

Nemyslím si, že bychom měli nějaké speciální tradice, nebo jak říkáte kulturní prvky jiné oproti typické české rodině. Víc je u nás patrný způsob života vycházející z církevních tradic, včetně dodržování určitých církevních zvyklosti. Větší rodinná soudržnost. Jako nejvíce je to patrné spíš u prarodičů, ty ještě mluví s přízvukem a používají trochu jiný slovník a dělají třeba různé ruční výrobky. Jedna babička je schopná všechno ušít, nebo spravit, druhá všechno uplést, nebo uháčkovat. Obě jsou výborné kuchařky, ale že by vařily nějaké typicky rumunské, nebo banátské jídlo, to ani ne. Dědové to jsou zase takový kutilové. Jeden plete košíky, nebo pomlázky, druhý vyřezává věci ze dřeva a furt se hrabou ve hlíně. Na svůj věk jsou stále takoví činorodí.

Jak hodně je důležité vzdělání pro integraci imigrantů?

Tak samozřejmě, že je důležité. Určitě je pro ně důležitější než někoho jiného, jako toho, kdo se tady narodil. Bez vzdělání budou dělat jenom podřadné, málo placené práce a společnost je tak nikdy úplně nepřijme.

Mají stejné podmínky jako majoritní společnost?

To asi ne, pokud nemají silné ekonomické zázemí, což většinou nemají. Hlavně většinou neumí pořádně jazyk a nemají to patřičné vzdělání.

Znáte nějaké organizace, které pomáhají imigrantům?

Tak je to řada různých neziskovek a taky nějaké programy řízené vládou.

Myslíte si, že jsou důležité?

Pro lidi, co to potřebují, nebo je chtějí využít určitě důležité jsou. Alespoň ze začátku, aby jim pomohli se zorientovat v novém prostředí. Potom si stejně už musí pomoci sami, nebo využít pomoci svých příbuzných a známých, jako to bylo v případě nás, tam nejdůležitější roli hrála právě rodina.

Angažujete se v nějakých organizacích, sdružení či spolcích týkajících se Banátu?

Ne.

Angažujete se v nějakých jiných?

Ne.

Účastníte se aktivně voleb?

Ano. Ještě jsem žádné nevynechal, i když jich moc nebylo.

Jsou pro vás důležité?

O politiku se zajímám a díky nim tak můžu vyjádřit svůj politický názor a třeba ovlivnit dění v naší zemi.

Tajil jste někdy svůj původ?

Tak já jsem normálně Čech, takže nemám jako co tajit. A jestli myslíte, jestli tajím původ svých rodičů, tak vám taky můžu říct, že ne. Já se nestydím, že rodiče pochází z Banátu, na tom není přeci nic špatného. Vždyť i v Banátu se považovali stále za Čechy.

Máte nějaké přátele v Rumunsku?

Babička s dědou tam ještě někoho znají a naši taky, ale už jich moc není, buď už umřeli, nebo taky odešli. Já tam nikoho neznám a ani jsem tam nikdy nebyl. Otec říkal, že tam někdy vyrazíme, abych viděl, kde mám své kořeny, ale zatím jsme tam nebyli. Naši tam byli asi jenom jednou, a to jsem ještě nebyl na světě. Někdy bych se tam určitě rád podíval, ale nevím, jestli k tomu bude příležitost.

Vlastní vaši rodiče/prarodiče nějaké nemovitosti v Rumunsku?

Myslím, že už ne, možná děda tam má ještě nějakou louku nebo pole. Oni všechno prodali, už když šli do Čech, a z těch prostředků tady vlastně začínali.

Přejete si, aby byly zachovány české vesnice v Banátu?

Popravdě, je mi to asi jedno. Já k té oblasti nemám vytvořený kdovíjak silný vztah, je to pro mě vlastně cizí země.

Schvalujete činnost organizací na podporu Banátu?

Jo, to asi jo, pořád tam ještě žijí lidé v těžkých podmínkách a ta pomoc je pro ně určitě důležitá.

Jaký je váš názor na podporu turistického ruchu v Banátu?

Odpovím vám podobně jako na předchozí otázku, turismus obecně přináší do oblasti peníze a ty lidi tam peníze potřebují, takže když tam budou lidi jezdit, tak i lidi, co tam žijí, se budou mít líp.